

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

**Συγχωνεύσεις ασφαλιστικών οργανισμών
επικουρικής ασφάλισης
(Ν. 3655/2008, Ν. 4052/2012 και Ν. 4387/2016)
Στόχοι και αποτελέσματα.**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Φοιτήτρια: Τσουρουκτσόγλου Ελένη

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:
Επιβλέπων: Καθηγητής Δ. Βενιέρης
Μέλος: Καθηγητής Α. Φερόνας
Μέλος: Καθηγητής Ι. Κουζής

Κόρινθος,

Λέξεις, 12689

Copyright, © Ελένη Τσουρουκτσόγλου, 2017 .
Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ' ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό να απευθύνονται στη συγγραφέα (N.2121/93). Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτή την εργασία εκφράζουν τη συγγραφέα και όχι απαραίτητα το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Ευχαριστώ τον Καθηγητή Βενιέρη,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ, ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	iv
ABSTRACT	v
ΠΙΝΑΚΕΣ	vi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	vii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ	4
1.1. Συγχωνεύσεις για Καταπολέμηση Κατακερματισμού	5
1.2. Αιτίες Οικονομικής Κρίσης Κοινωνικής Ασφάλισης	11
1.3. Συμπληρωματικό εισόδημα μέσω εφάπαξ, επικουρικών συντάξεων	15
1.4. Ανάγκη για Αναπηρικές Συντάξεις σε Γνήσιους Ανάπηρους	16
1.5. Θεσμική Κατοχύρωση Κοινωνικού Δικαιώματος Ασφάλισης	17
1.6. Ιδιωτική Ασφάλιση ως συμπλήρωμα στην Κοινωνική Πολιτική	20
1.7. Διαπιστώσεις πρώτου κεφαλαίου	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ε.Ε.- ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΩΣ ΑΙΤΙΕΣ ΑΝΘΙΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ	22
2.1. Κοινωνική Πολιτική, Συντάξεις σε επίπεδο ΕΕ	23
2.2. Επαγγελματικά ταμεία	25
2.3. Συμπεράσματα Δευτέρου Κεφαλαίου	29
ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΒΟΗΘΗΣΑΝ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ	31
3.1. Αναποτελεσματικότητα του Ν. 3655/2008	32
3.2. Ισότητα Καταβολής Εισφορών	35
3.3. Ενιαίο Σύστημα Εισφορών – Παροχών	38
3.4. Συμπεράσματα Τρίτου Κεφαλαίου	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΩΦΕΛΕΙΣ ΟΙ ΣΥΝΕΝΩΣΕΙΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΗ ΕΥΟΔΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΝ	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	57
Βιβλία, Άρθρα	57
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	62
Διαδικτυακές Πηγές	62
Νομοθεσία	64
Συνεντεύξεις	66
Άλλες Πηγές	66
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	67
Παράρτημα 1	67
Παράρτημα 2	68
Παράρτημα 3	68
Παράρτημα 4	70
Παράρτημα 5	71
Παράρτημα 6	73
Παράρτημα 7	73
Παράρτημα 8	77
Παράρτημα 9	78
Παράρτημα 10	79
Παράρτημα 11	80
Παράρτημα 12	81
Παράρτημα 13	81

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως αντικείμενο τη κοινωνική ασφάλιση της Ελλάδας και πιο συγκεκριμένα τη συγχώνευση φορέων επικουρικής ασφάλισης, σε μία απόπειρα να καταστεί το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης δίκαιο, ισότιμο, οικονομικά βιώσιμο χωρίς στρεβλώσεις και με απλοποιημένες διαδικασίες.

Το βασικότερο χαρακτηριστικό του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ήταν ο κατακερματισμός, δηλαδή πολυάριθμα ταμεία και ανισότητες μεταξύ ασφαλισμένων. Ακόμα, η ελληνική κοινωνική ασφάλιση έχει οικονομικά, διοικητικά και λειτουργικά προβλήματα. Οι στόχοι, επομένως, των ενοποιήσεων οργανισμών επικουρικής ασφάλισης ήταν καταπολέμηση του κατακερματισμού, ισότητα, δικαιοσύνη μεταξύ γενεών, μείωση λειτουργικού κόστους, οικονομική βιωσιμότητα του συστήματος και απλοποίηση διοικητικών διαδικασιών.

Ο Ν.3655/2008 περιορίστηκε σε οργανωτικές και λειτουργικές παρεμβάσεις, δεν προέβλεψε ισονομία. Οι ανισότητες αμβλύθηκαν, επειδή τις επόμενες συγχωνεύσεις τις συνόδευσαν διατάξεις για κοινωνική δικαιοσύνη και για ισότητα μεταξύ συνταξιούχων. Ο Ν. 4052/2012 προώθησε κοινό υπολογισμό εισφορών, ενώ ο 4387/2016 καθιέρωσε «ενιαίο σύστημα εισφορών και παροχών». Όντως, υπάρχει οικονομική επιβίωση της επικουρικής ασφάλισης, αλλά εξαιτίας περικοπών παροχών, όχι των ενοποιήσεων. Επιπλέον, δεν επιτεύχθηκαν διοικητικοί, οργανωτικοί και λειτουργικοί σκοποί, αντίθετα οι συγχωνεύσεις δημιούργησαν συχνά αναστάτωση και χάος.

Το μεγαλύτερο εμπόδιο στις συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις ήταν η αντίσταση από τις ευνοημένες συντεχνίες που φοβήθηκαν ότι θα έχαναν τα προνόμια τους. Άλλη δυσκολία ήταν ότι οι συγχωνεύσεις δεν ήταν συνήθως ουσιαστικές.

Λέξεις – Κλειδιά: Συγχωνεύσεις, επικουρική ασφάλιση, ανισότητες, αποθεματικά, περικοπές παροχών.

ABSTRACT

This essay deals with Greek social pension system and, in particular the consolidation of supplementary insurance institutions, which is an attempt of a financial sustainability of the retirement system, also without distortions but with simplified bureaucratic procedures.

The main features of the Greek social pension system were many pensions institutions and inequalities between insured persons. Furthermore, Greek pension system has financial, administrative and operational problems. Therefore, social security changes aim to reduce income inequality of the elderly. Other, objectives of the state interventions on supplementary insurance system are to provide equality, help intergenerational justice, reduce operating cost, financial viability of the system and simplify administrative procedures.

Main aims of law 3655/2008 were organizations and operational improvements and not equality for all pensioners. Inequalities have been eliminated, because there were movements for equal contributions or retirement for all pensioners. According law 4052/2012, the contribution calculation became the same for all people. While, law 4387/2016 provide equal benefits rules for all pensioners. Indeed, there is financial endurance of the supplementary insurance system, but because of the reduction of benefits not because of the mergers. In addition, administrative, organizational and operational purposes were not achieved and consolidations have often created turmoil and chaos.

The main obstacle to these reforms was the resistance of the favored professional groups, who feared they would lose their privileges. Another difficulty was the fact that mergers were not usually real.

Key Words: Mergers, supplementary insurance, inequalities, money funds, reduction of benefits.

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας -01 Αιτίες Οικονομικής Κρίσης Κοινωνικής Ασφάλισης	16
Πίνακας -02 Χαρακτηριστικά & Αρχές Κοινωνικής Ασφάλισης	23

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ:	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΓΕΝ:	Γενικό Επιτελείο Ναυτικού
ΓΕΣ:	Γενικό Επιτελείο Στρατού
ΔΕΚΟ:	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί
ΔΑΥΚ	Δελτίο Ατομικής και Υπηρεσιακής Κατάστασης (Αίτηση Σύνταξης)
ΔΝΤ:	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΤΑΑ:	Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων
ΕΤΑΠ:	Ταμείο Ασφάλισης Ιδιοκτητών, Συντακτών και Υπαλλήλων Τύπου
ΕΤΕΑ	Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης
ΕΤΕΑΕΠ	Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών
ΕΦΚΑ:	Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης
ΙΚΑ- ΕΤΑΜ:	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων- Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών
ΜΤΠΥ:	Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων
ΝΠΔΔ:	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ:	Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
ΚΕ.Π.Α.:	Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας
ΝΑΤ:	Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο
ΟΚΑ	Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης
ΣΚΑ:	Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης
ΣΥΑΤ:	Σύλλογος Υπαλλήλων Ασφαλιστικών Ταμείων, Επικουρικής, Εφάπαξ
ΤΑΔΚΥ	Ταμείο Ασφάλισης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων
ΤΑΥΟΥ:	Ταμείο Αρωγής Υπαλλήλων Υπουργείου Οικονομικών
ΤΕΑΔΥ:	Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων
ΤΕΑΙΤ	Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα
ΤΕΑΜ	Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών
ΤΕΑΠΑΣΑ	Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης κ Πρόνοιας στα Σώματα Ασφαλείας
ΤΕΑΠΟΚΑ	Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης
ΤΑΥΤΕΚΩ	Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών κ Επιχειρήσεων Κοινής Ωφελείας
ΤΕΑΧ:	Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Χημικών
ΤΣΜΕΔΕ:	Ταμείο Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στο να διαφωτίσει στόχους και αποτελέσματα των συγχωνεύσεων φορέων επικουρικής ασφάλισης σύμφωνα με τους Νόμους 3655/2008, 4052/2012, 4387/2016. Η έρευνα αυτή είναι χρήσιμη, γιατί το θέμα της αφορά πρόσφατες εξελίξεις στο χώρο της συμπληρωματικής ασφάλισης, οι οποίες επηρεάζουν όλους τους ασφαλισμένους της Ελλάδας.

Οπότε, είναι ωφέλιμο να απαντήσουμε στα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποιο είναι το βασικότερο χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνικής ασφάλισης σήμερα;
2. Οι συγκεκριμένες συνενώσεις ταμείων στόχευαν στον περιορισμό του κατακερματισμού της κοινωνικής ασφάλισης, καθιέρωση ισονομίας και προαγωγή ισότητας μεταξύ ασφαλισμένων; Τελικά συντέλεσαν σε περισσότερη ισότητα μεταξύ επαγγελματικών κατηγοριών και ομάδων ασφαλισμένων; Ειδικότερα, η πρόσφατη ασφαλιστική μεταρρύθμιση, το 2016, το «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας Παροχών και Εισφορών» συντελεί σε εκρίζωση των ανισοτήτων από το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας και άρση ευνοϊκών διατάξεων;
3. Η μείωση του αριθμού των ταμείων αποσκοπούσε και τελικά βοήθησε στη βιωσιμότητα της επικουρικής ασφάλισης χωρίς περικοπές μερισμάτων;
4. Κατά πόσο διαφέρει η ελληνική συμπληρωματική ασφάλιση με αυτή άλλων χωρών; Τι ρόλο έπαιξε ο Ν. 4052/2012; (επαγγελματικά ταμεία).
5. Τι άλλους στόχους και συνέπειες είχαν οι ενοποιήσεις οργανισμών επικουρικής ασφάλισης και εφάπαξ, που προήλθαν από τους Ν. 3655/2008, 4052/2012 και 4387/2016;

Επομένως, αναζητούμε στόχους των συγκεκριμένων συγχωνεύσεων, όπως βιωσιμότητα του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος και καταπολέμηση του κατακερματισμού. Ακόμα, ερευνούμε και για τα αποτελέσματα τους.

Οι απαντήσεις στα προαναφερθέντα ερωτήματα θα διερευνηθούν από την εργασία, της οποίας η δομή αποτυπώνεται στις αμέσως παρακάτω παραγράφους.

Το πρώτο κεφάλαιο, περιγράφει τα βασικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης ελληνικής κοινωνικής ασφάλισης, κυρίως αναλύει τον κατακερματισμό του συστήματος, ανισότητες μεταξύ των ασφαλισμένων και αιτίες της οικονομικής κρίσης του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Επίσης, το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται συνοπτικά στη συμπληρωματική συνταξιοδότηση στην ΕΕ, ενώ ακολουθεί αναφορά σε τι διαφέρει η πρόσθετη ασφάλιση στην Ελλάδα από άλλες χώρες.

Το τρίτο κεφάλαιο ερευνά αν οι συγχωνεύσεις (Ν. 3655/2008, 4052/2012, 4387/2016) επικουρικών ταμείων μείωσαν ή εξάλειψαν τον κατακερματισμό και τις ανισότητες μεταξύ ασφαλισμένων, το τέταρτο άπτεται στην επιρροή των ενοποιήσεων στα ελλείμματα και την περιουσία της συμπληρωματικής ασφάλισης, ενώ το πέμπτο κεφάλαιο αναζητάει άλλες επιδιώξεις, συνέπειες και επιπτώσεις των εν λόγω συγχωνεύσεων που δεν αναφέρθηκαν στα δύο προηγούμενα κεφάλαια (όπως απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων, χάος). Στη συνέχεια, το έκτο κεφάλαιο εκθέτει τον τρόπο επεξεργασίας της εργασίας.

Κατόπιν υπάρχουν συμπεράσματα από την εργασία και προβληματισμός για το τι θα μπορούσε να βοηθήσει την ελληνική επικουρική ασφάλιση στο μέλλον.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

Η κοινωνική πολιτική συμπυκνώνει αρχές και πρακτικές δημόσιας, ιδιωτικής και εθελοντικής δράσης με στόχο διανομή ή αναδιανομή ευημερίας, κάλυψη συγκεκριμένων κοινωνικών αναγκών και αντιμετώπιση προβλημάτων, όπως η ανισότητα με στόχο την κοινωνική συνοχή (Βενιέρης, 10^{ος}/2015β· Βενιέρης 2015α). Μια μορφή κοινωνικής πολιτικής είναι η κοινωνική ασφάλιση.¹ Αποτελεί το βασικό στάδιο προστασίας για τους πολίτες μιας χώρας, συνδέεται, με την επαγγελματική τους απασχόληση και επιβάλλεται από το κράτος (υποχρεωτική ασφάλιση) για τους κινδύνους που διατρέχουν και τις οικονομικές συνέπειες που ακολουθούν (Σουλιώτης, 2006). Η κοινωνική ασφάλιση² είναι απαραίτητη για τους πολίτες, αφού καλύπτει όλο ή μέρος από απώλεια εισοδήματος, ώστε να εξυπηρετεί ο ασφαλισμένος βιοτικές του ανάγκες σε περίπτωση κινδύνου, όπως γήρας, αναπηρία, ασθένεια, μητρότητα ακόμα και θάνατο (Γαληνού, Πετροπουλάκος, 2015).

Η δομή και ο χαρακτήρας του συστήματος κοινωνικής προστασίας (κοινωνική πολιτική) έχει διάφορες μεταβλητές, που εκτείνονται από την οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας μέχρι τη σύνθεση του πληθυσμού και τη διαμόρφωση σχέσεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (Αναλυτής, Πρωτόπαππας, Πολυζωγόπουλος, 2000). Επομένως, τα βασικά γνωρίσματα ενός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καθορίζονται από τις συνθήκες που επικρατούν, ενώ αντανακλούν αξίες, αρχές και κυρίαρχα πρότυπα (Βενιέρης, 10^{ος}/2015β· Βενιέρης 2015α).

---

1 Η έννοια της κοινωνικής ασφάλειας χωρίζεται σε τρεις ξεχωριστές έννοιες-χώρους κοινωνικής προστασίας: την κοινωνική ασφάλιση, την υγεία και την κοινωνική πρόνοια (Κοντιάδης, 2008).

2 Αποτελείται από τρεις πυλώνες: Ο πρώτος, με τον οποίο θα ασχοληθούμε περισσότερο, περιλαμβάνει κύριες και επικουρικές συντάξεις, ο δεύτερος τα επαγγελματικά ταμεία και ο τρίτος την ιδιωτική ασφάλιση (Κοντιάδης, 2008).

Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας, η αλληλεγγύη της οικογένειας και η φιλανθρωπία της κοινότητας κάλυπτε διάφορες ανάγκες των ατόμων (Τσαλίκης, 2008). Ακόμα και σήμερα ταυτόχρονα με το κράτος³ παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο οι συγγενείς, ο περίγυρος, όταν υπάρχει πρόβλημα.

1.1. Συγχωνεύσεις για Καταπολέμηση Κατακερματισμού

Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα είναι η άνθιση του κατακερματισμού του ασφαλιστικού συστήματος, δηλαδή ανισότητες μεταξύ ασφαλισμένων και ύπαρξη πληθώρας ασφαλιστικών οργανισμών. Η απουσία ενός ισχυρού κοινωνικού κράτους καταδεικνύει καταρχήν την ευθύνη που είχαν οι πελατειακές σχέσεις για τον τρόπο συγκρότησης της κοινωνικής ασφάλισης, όπως ίδρυση πολυάριθμων ταμείων· η ανάπτυξη, λοιπόν, του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα έγινε με αποσπασματικό, άδικο, άναρχο τρόπο και δημιουργία αυτοτελών φορέων ασφάλισης που κάλυπταν ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες, λαμβάνοντας υπόψη ομαδικά επαγγελματικά κριτήρια (Πόρισμα Σοφών, 2015⁴· Θεοδωρουλάκης, Κουμαριανός, 2012). Έτσι, δεν υιοθετήθηκε ένα ενιαίο ασφαλιστικό καθεστώς που να απευθύνεται στο σύνολο των εργαζομένων (Ματσαγγάνης, 2003· Ρομπόλης, 2013). Αντίθετα, ανάλογα με τα συμφέροντα ή τη δυνατότητα πίεσης κάθε συντεχνίας (όπως πορείες), η εκάστοτε κυβέρνηση διαμόρφωνε τη νομοθεσία· ως εκ τούτου υιοθετήθηκαν σταδιακά πληθώρα συστημάτων κύριας, επικουρικής και συμπληρωματικής ασφάλισης (Θεοδωρουλάκης, Κουμαριανός, 2012). Μία περίπτωση ήταν η ίδρυση των τριών Ταμείων Συντάξεων των Σιδηροδρομικών Αθηνών-Πειραιώς-Πελοποννήσου, Βορειοδυτικής Ελλάδας και Θεσσαλίας, μετά από πίεση, μέσα από συνεχόμενες απεργίες, στις αρχές του εικοστού αιώνα (Τσαλίκης, 2008). Επιπρόσθετα, η ίδρυση κάποιων ασφαλιστικών ταμείων διευκόλυνε διορισμούς ή αποσπάσεις εργαζομένων σε αυτά.

---

³ Βλέπε παράρτημα 5.

⁴ <http://www.tovima.gr/files/1/2015/10/po.pdf>

Επομένως, η σύνθεση του ΣΚΑ σε αυτόν τον τόπο υπηρετούσε οργανωμένα συμφέροντα ή το πελατειακό σύστημα και όχι μια κοινωνική πολιτική που προάγει την κοινωνική δικαιοσύνη ή που βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο.

Η επικουρική σύνταξη μερικές φορές δεν αναπλήρωνε απλώς το εισόδημα του εργαζομένου, αλλά το υπερκάλυπτε. Από τη στιγμή που έλειπε, συχνά, συσχετισμός ανάμεσα σε παροχές κύριας και επικουρικής ασφάλισης, φαινόμενα λήψης από έναν ασφαλισμένο πρόσθετης σύνταξης μεγαλύτερης από το βασικό μισθό που εισέπραττε ως εργαζόμενος, όπως και της πολλαπλής συνταξιοδότησης ήταν αρκετά συχνά. Ακόμα και σήμερα που συνταξιούχοι με μία μόνο σύνταξη έρχονται αντιμέτωποι με περικοπές και θυσίες, υπάρχουν άνθρωποι που επωφελούνται από πολλά μερίσματα.⁵

Κάποιες μορφές ανισότητας σχετίζονται με τη φύση της εργασίας, γι' αυτό υπάρχουν διαφορές ως προς το επίπεδο προστασίας (κύρια – επικουρική σύνταξη, μερίσμα από το μετοχικό, εφάπαξ κ.α.). Δηλαδή, κάποιες επαγγελματικές κατηγορίες, όπως οι έμποροι είχαν μόνο κύρια σύνταξη, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι συνήθως κύρια, επικουρική και εφάπαξ, ενώ η πλειονότητα των δημοσίων υπάλληλων εισέπρατταν περεταίρω και μερίσμα από το ΜΤΠΥ. Μερικοί χημικοί και πολιτικοί μηχανικοί είχαν δικαίωμα σε αποδοχές από δύο ταμεία αρωγής.⁶ Οι συνταξιούχοι του Υπουργείου Οικονομικών είναι χαρακτηριστική περίπτωση, επειδή ελάμβαναν εκτός από τις συντάξεις, έξτρα ποσό λόγω ΔΙΒΕΕΤ και διαθέτουν και επαγγελματικό ταμείο από το 2002.⁷ Μία άλλη ωφελημένη ομάδα είναι οι τελωνειακοί. Είχαν δικαίωμα σε πληρωμή μερίσματος κάθε μήνα (δώδεκα φορές το χρόνο, ενώ οι υπόλοιποι ασφαλισμένοι του ΤΕΑΔΥ μόλις τέσσερις). Όσοι από αυτούς ήταν παλιοί ασφαλισμένοι είχαν δικαίωμα, επιπλέον, σε επίδομα άδειας και δώρα από το αρωγής. Εκτός των άλλων, υπάρχουν διαφοροποιήσεις και μέσα στην ίδια την επαγγελματική ομάδα, πχ οι πολιτικοί

---

5 Βλέπε παράρτημα 1, (<http://www.protothema.gr/greece/article/297226/ellines-sudaxiouhoume-10-diaforetikes-sudaxeis/>), (<http://www.tanea.gr/news/economy/article/5039602/panw-apo-eppta-syntakseis-lambanoy-n-258-syntaksioychoi/>)

6 Ταμεία αρωγής είναι τα επικουρικά. Μερίσματα είναι οι επικουρικές συντάξεις.

7 Νόμος 3029/2002

υπάλληλοι του ΓΕΣ και ΓΕΝ που διορίστηκαν από το 1993 και μετά έχουν ΤΕΑΔΥ, ενώ όσοι είναι παλιοί ασφαλισμένοι όχι.⁸

Αξιοσημείωτο είναι ότι, οι συνταξιούχοι Δημοσίου, ΔΕΚΟ, ταμείων νομικών, μηχανικών, γιατρών και υπαλλήλων της Βουλής συνεχίζουν, αυτή τη στιγμή, να απολαμβάνουν διακρίσεις (Ματσαγγάνης, 11^{ος} /2010). Τα τελευταία χρόνια πολλές ανισότητες έχουν εξαλειφθεί ή τουλάχιστον περιοριστεί μετά από ενδεδειγμένες βελτιώσεις. Εντούτοις, οι πιο κερδισμένοι επιμένουν να αντιστέκονται δυναμικά, έτσι μερικές αδικίες υφίστανται ακόμα και δεν είναι εφικτό να εκμηδενιστούν εντελώς. Φωνάζουν περισσότερο ως αδικημένοι αυτοί που κερδίζουν τα περισσότερα, δίκαια ή άδικα, νόμιμα, νομότυπα, ή παράνομα, γιατί έχουν υπολογίσιμα συμφέροντα ή διαθέτουν αρκετές δυνατότητες να ασκούν τις κατάλληλες πιέσεις για να μη χάσουν προνόμια. Παρ' όλη την κρίση και τις περικοπές αποδοχών, κάποιοι προσπαθούν ακόμα να περισώσουν τα προνόμια τους. Εξάλλου, οι πραγματικά αδικημένοι δεν αντιδρούν ποτέ ή σπάνια, αφού δε μπορούν να διεκδικήσουν το δίκιο τους και είναι απελπισμένοι. Από την άλλη πλευρά, συνταξιούχοι – πχ πιλότοι της Ολυμπιακής- από τις πιο ευνοημένες κατηγορίες, αντίκρισαν αιφνιδιαστική μείωση των αποδοχών τους περίπου εξήντα τοις εκατό (60%). Είχαν προετοιμάσει το πρόγραμμα τους σύμφωνα με την προηγούμενη κατάσταση, ζήτησαν υπέρογκα δάνεια, και πλέον δε μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά.⁹

Επίσης, οι τεράστιες δαπάνες σχετικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες οφείλονται σε πολύπλοκες ρυθμίσεις και πολυάριθμα ταμεία που διογκώνουν τα ελλείμματα. Μέχρι πρόσφατα, ο αριθμός των ταμείων αρωγής και πρόνοιας ήταν υπερβολικά τεράστιος σε σχέση με το πλήθος των ασφαλισμένων, με άμεση συνέπεια κατασπατάληση κεφαλαίων και ανώφελη απασχόληση εργατικού δυναμικού πχ το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Ταμείου Νομικών το 1983 είχε μόλις 110 ασφαλισμένους και 101 συνταξιούχους (Κοινωνικός Προϋπολογισμός, 1984). Μία επίπτωση, ήταν διογκωμένες δαπάνες συντήρησης πολυάριθμων ασφαλιστικών οργανισμών. Λιγότερο θα στοίχιζε ένας φορέας από ότι πολλοί μικροί (Κοντοκόστας, 1996). Π.χ. η συντήρηση περισσότερων κτιρίων από τα αναγκαία στοίχιζαν υπέρογκα ποσά. Ταυτόχρονα, κάθε

---

8 (<https://www.etea.gov.gr/2676-99.pdf>), (<https://www.etea.gov.gr>)

9 Βλέπε Παράρτημα 2, (Συνέντευξη από Συνταξιούχο Κυβερνήτη-Πιλότο Ολυμπιακής Αεροπορίας).

οργανισμός ασφάλισης εφάρμοζε άλλους νόμους και πρακτικές με αποτέλεσμα νομοθετική σύγχυση. Ορισμένες κατηγορίες ασφαλισμένων ήταν πιο ευνοημένες από άλλες, γιατί όλα τα ταμεία δεν εφάρμοζαν τις ίδιες διατάξεις για παροχές και εισφορές. Κάποιοι ήταν πιο ωφελημένοι, αφού εισέπρατταν υπερβολικά δυσανάλογα παροχές με τις απαιτούμενες κρατήσεις από τους μισθούς τους· ενώ οι ασθενέστεροι αναλογικά με ότι είχαν πληρώσει (Ματσαγγάνης, 2010).

Το ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από ανισότητες, πολυπλοκότητα νομοθεσίας, με άλλα λόγια υπάρχει «κατακερματισμός κοινωνικών ρυθμίσεων με εξαιρετικά άνισες παροχές και καλύψεις», (Αιτιολογική έκθεση Νόμου 4387/2016) και ακόμα και μέσα στον ίδιο ασφαλιστικό οργανισμό μεγάλο αριθμό διαφορετικών περιπτώσεων εισφορών και παροχών ασφαλισμένων (Πόρισμα σοφών, 2015). Ωστόσο, με τις συγχωνεύσεις φορέων κοινωνικής ασφάλισης επιχειρείται καταπολέμηση ανισοτήτων και εξοικονόμηση κεφαλαίων. Αλλά, τα ταμεία με ελλειμματικό προϋπολογισμό απομυζούν τα πιο εύρωστα μέχρι να έρθει η πτώχευση. Με αυτόν τον τρόπο κάθε νέος φορέας που προέρχεται από συγχωνεύσεις διατρέχει τον κίνδυνο κατάρρευσης και έτσι γίνεται καινούργια ενοποίηση με άλλα υγιή ταμεία. Πιθανόν, στο τέλος να απομείνει μόνο ένας ασφαλιστικός οργανισμός, ο οποίος σίγουρα θα καταλήξει ελλειμματικός, χωρίς φυσικά δυνατότητα συνένωσης με κάποιο πλεονασματικό (αφού δε θα υπάρχει πια), τελικά θα ξεμείνει από αποθεματικά και οι συνταξιούχοι δε θα λάβουν ούτε συντάξεις, ούτε εφάπαξ.

Ο Ν.2084/92 αναπροσάρμοσε το δίκαιο που αφορούσε τη συμπληρωματική ασφάλιση, σε πιο ομοιόμορφο. Η συγχώνευση, που πραγματοποιήθηκε, πολλών ταμείων με το ΙΚΑ-ΤΕΑΜ, συντέλεσε στη μείωση του αριθμού των φορέων. Επειδή, όμως, τα ταμεία που συγχωνεύτηκαν δεν ήταν τα υγιή, αλλά τα προβληματικά με ελλείμματα, η ενοποίηση δεν επέλυσε τα προβλήματα ρευστότητας, αντίθετα σε κάποιες περιπτώσεις τα επέτεινε. Αν και η συγχώνευση κάποιων ταμείων επικουρικής ασφάλισης με το ΙΚΑ-ΤΕΑΜ ήταν μία διαδικασία σε αρκετές περιπτώσεις επωφελής και σίγουρα αναγκαία για να επιβιώσει το ΣΚΑ, προέκυψαν εκ νέου προβλήματα τόσο οικονομικά, όσο και λειτουργικά, αφού προϋπόθετε εικόνα κατάρρευσης για να συγχωνευτεί ένα

ταμείο στο ΙΚΑ-TEAM (Ν. 2084/92). Φυσικά, η συγκεκριμένη συγχώνευση ήταν προβληματική. Επιπλέον, αν ένα ταμείο που διέθετε κλάδο επικουρικής σύνταξης και κλάδο για εφάπαξ βοήθημα παρουσίαζε έλλειμμα σε έναν από τους δύο η συνένωση πραγματοποιούνταν μόνο ως προς τον ελλειμματικό κλάδο λόγω πίεσης συνδικαλιστικών οργανώσεων, παρόλο που η νομοθετική πρόβλεψη ήταν διαφορετική. Η συγχώνευση στο ΙΚΑ-TEAM ελλειμματικών φορέων προκάλεσε σε αυτό τεράστια οικονομική επιβάρυνση, με άμεση συνέπεια το δανεισμό για να καλυφθούν οι υποχρεώσεις και μείωση των παροχών προς τους ασφαλισμένους (Κοντοκόστας,1996· Προβόπουλος,1987· Προβόπουλος, 2007).

Ενώ, παραβιασμένες, βιαστικές ενοποιήσεις ασφαλιστικών οργανισμών χωρίς αρκετό χρόνο για σωστό σχεδιασμό οδηγούν σε ατελείωτο χάος. Μία τέτοια περίπτωση ήταν το TEADY, που αν και ιδρύθηκε το 1999 (Ν. 2676/1999), οργανωμένα συμφέροντα κατάφεραν να εμποδίσουν την ουσιαστική ενοποίηση για οκτώ ολόκληρα χρόνια. Η τελευταία άρχισε, εντελώς ξαφνικά, τέλη του 2007 και μέσα σε ελάχιστους μήνες (σχεδόν ταυτόχρονα με το σκάνδαλο των δομημένων ομολόγων), χωρίς επαρκή σχεδιασμό, πραγματοποιήθηκε μεταφορά εκατοντάδων χιλιάδων εγγράφων, συστέγαση και πραγματική οικονομική ενοποίηση δεκατριών υπηρεσιακών μονάδων με αποτέλεσμα ατελείωτη σύγχυση. Υπήρξε αδυναμία αποτελεσματικής εξυπηρέτησης εκατοντάδων χιλιάδων ασφαλισμένων - όπως επιπλέον καθυστέρηση έγκρισης και πληρωμής συντάξεων, διότι οι υπάλληλοι ήταν απασχολημένοι με μετακομίσεις, καυγάδες και αναταραχή. Ταυτόχρονα, η συγκεκριμένη συγχώνευση είχε την ιδιαιτερότητα, ότι οι περισσότεροι από τους τότε εργαζόμενους των αρωγής των δημοσίων υπαλλήλων ήταν αποσπασμένοι υπάλληλοι και ανήκαν στις επαγγελματικές κατηγορίες που εξυπηρετούσαν. Απόρροια αυτού ήταν ότι στις αρχές του 2008 πάνω από τους μισούς τότε υπαλλήλους επέστρεψαν στις υπηρεσίες τους (αποσπασμένοι στο TEADY μέχρι τότε) ή συνταξιοδοτήθηκαν, με αυτόν τον τρόπο προκλήθηκε ολέθρια έλλειψη προσωπικού. Παράλληλα, οι αλλαγές τους έθιγαν άμεσα και ως ασφαλισμένους. Έτσι, κάποιοι από τους ευνοημένους (υπάλληλοι προερχόμενοι από τα

αρωγής υπουργείου Οικονομικών και Τελωνειακών)¹⁰ απειλούσαν ή προσπάθησαν να μπλοκάρουν διοικητικές διαδικασίες του ταμείου και δημιούργησαν προβλήματα σε συναδέλφους τους. Ταυτόχρονα, η ουσιαστική ενοποίηση περιορίστηκε από τη διατήρηση της ανισότητας μεταξύ ασφαλισμένων, εξαιτίας του διαφορετικού υπολογισμού του μερίσματος για κάθε επαγγελματική κατηγορία¹¹ (συνέντευξη με 2008 Εκπρόσωπο Εργαζομένων – Προϊσταμένη Μηχανογράφησης του ΤΕΑΔΥ).¹²

Συνήθως, αδικημένοι ήταν χαμηλόμισθοι ασφαλισμένοι με διακεκομμένο ιστορικό ασφάλισης (Ματσαγγάνης, 2003). Σημασία για τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης έχει, επιπλέον, ο χρόνος αρχικής ασφάλισης (Ματσαγγάνης, 2011) - οι νέοι ασφαλισμένοι χρειαζόντουσαν μεγαλύτερο όριο ηλικίας και περισσότερα χρόνια εισφορών από τους παλιούς για να δικαιούνται σύνταξη.¹³ Επίσης, πολλοί θεωρούν, ότι μέχρι πολύ πρόσφατα υπήρχαν ανισότητες ανάμεσα στα δύο φύλλα, ειδικότερα οι γυναίκες με ανήλικα τέκνα χρειαζόντουσαν λιγότερα χρόνια για συνταξιοδότηση - δεν ισχύουν πια οι σχετικές διατάξεις. Φυσικά, επιβάρυνε οικονομικά το ΣΚΑ στην Ελλάδα, η πρόωγη συνταξιοδότηση τόσων ασφαλισμένων. Ήταν ασύμφορο και άδικο τόσοι πολλοί ασφαλισμένοι Δημοσίου με εργασία μόνο δεκαπέντε χρόνων να πληρώνονται συντάξεις για δεκαετίες μετά, όταν εργαζόμενες μητέρες από άλλους επαγγελματικούς κλάδους χρειαζόταν να συμπληρώσουν περισσότερα έτη ασφάλισης και να είναι μεγαλύτερες σε ηλικία (συνέντευξη με 2008 Εκπρόσωπο Εργαζομένων - Προϊσταμένη Μηχανογράφησης ΤΕΑΔΥ).

---

10 Το επίδομα ΔΙΒΕΕΤ το εισπράττανε οι υπάλληλοι του Υπουργείου Οικονομικών, αλλά και γύρω στους οκτώ υπαλλήλους του ΤΕΑΔΥ. Στο ΤΕΑΔΥ το 2008 σε έλεγχο μισθοδοτικών καταστάσεων του Υπουργείου Οικονομικών που αφορούσαν το εν λόγω επίδομα, αποκαλύφθηκε πως υπήρχαν μέσα ονόματα υπαλλήλων του επικουρικού. Ακολούθησαν επεισοδιακές διαμάχες μεταξύ ενός συνδικαλιστή του ΣΥΑΤ και της τότε διευθύντριας συντάξεων προερχόμενης από το ΤΑΥΟΥ. Τελικά, περίπου οι μισοί υπάλληλοι των τομέων ΤΑΔΚΥ, ΤΕΑΠΟΚΑ, ΤΕΑΔΥ κατέφυγαν στα δικαστήρια, το 2011 να διεκδικήσουν και εκείνοι αναδρομικά το επίδομα ΔΙΒΕΕΤ, όμως χωρίς αποτέλεσμα.

11 Η επικουρική σύνταξη δεν υπολογιζόταν με τα ίδια ποσοστά επί του βασικού μισθού για διαφορετικές επαγγελματικές κατηγορίες. Βλέπε Παράρτημα 4.

12 Βλέπε Παράρτημα 3.

13 Υπαχθέντες για πρώτη φορά στην ασφάλιση πριν την 1/1/1993. Παλαιοί ασφαλισμένοι είναι «Όσοι έχουν ασφαλιστεί υποχρεωτικά σε οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης και Δημόσιο πλην Ο.Γ.Α. μέχρι 31/12/1992.» (<http://www.tsmede.gr/Default.aspx?TabId=274>)

Οι συγχωνεύσεις φορέων επικουρικής ασφάλισης, άρα, αποτελούν το βασικότερο χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνικής ασφάλισης σήμερα. Πρόκειται για μια απόπειρα αντιμετώπισης του κατακερματισμού και των ανισοτήτων. Θα δούμε, αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας σε επόμενα κεφάλαια.

1.2. Αιτίες Οικονομικής Κρίσης Κοινωνικής Ασφάλισης

Η λήψη Μηχανισμού Στήριξης από την Τρόικα προκάλεσε μεταβολές στο σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων, συρρίκνωση ή κατάργηση κοινωνικό - ασφαλιστικών δικαιωμάτων, όπως μείωση συντάξεων (κύρια, επικουρική, εφάπαξ) και περικοπές ή κατάργηση κοινωνικών επιδομάτων (Ρόμπολης, 2016).¹⁴

Οι ασφαλισμένοι δυσανασχετούν, γιατί συνέχεια ελαττώνονται οι αποδοχές τους, εν μέσω οικονομικής ύφεσης. Άλλωστε, ο περιορισμός παροχών εκ πρώτης όψεως δείχνει, ότι συνεισφέρουν σε καταπολέμηση ελλειμμάτων οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, αλλά μακροπρόθεσμα θα φανούν τα πραγματικά αποτελέσματα, όπως αύξηση του αριθμού πολιτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας.

Η οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα, με άλλα λόγια, διαρκώς επιδεινώνονταν και κατόπιν συστάσεων του Συμβουλίου των Υπουργών Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφασίστηκε αναμόρφωση σχεδόν όλου του ΣΚΑ στην Ελλάδα. Ειδικότερα, ο Ν.3863/2010 που ψηφίστηκε τότε εισήγαγε διάκριση μεταξύ της βασικής και της αναλογικής σύνταξης (ισχύει για όσους συνταξιοδοτήθηκαν από 1 Ιανουαρίου 2015). Ενώ επιδίωξε καταπολέμηση της σπατάλης στο χώρο της υγείας και στις εγκεκριμένες για αυτή δαπάνες, επιδιώκοντας ταυτόχρονα αύξηση των εσόδων των ταμείων (Ματσαγγάνης, Λεβέντη, 2011). Με αυτό τον τρόπο οι πόροι που προορίζονται για αυτό το σκοπό διαφυλάσσονται καλύτερα προς όφελος όλων. Γενικότερα, η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του Ν.3863/2010 επιχείρησε να θέσει τις βάσεις για τη

---

¹⁴ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10111.pdf>

διασφάλιση της βιωσιμότητας και της αποτελεσματικότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Όμως, παρ' όλες τις περικοπές των αποδοχών το 2010, δεν υπήρξε έκδηλη εγγύηση για φυγή από το οικονομικό αδιέξοδο στο μέλλον.

Η αδυναμία ικανοποίησης των κοινωνικο –ασφαλιστικών αναγκών του πληθυσμού από τους οργανισμούς ασφάλισης πλέον λαμβάνει ολοένα και μεγαλύτερες διαστάσεις, διότι η τρέχουσα οικονομική κρίση έχει εκδηλωθεί και στην κοινωνική ασφάλιση. Αυτό αποτελεί κυρίως απόρροια της μη ορθολογικής διαχείρισης των πόρων, της αύξησης της ανεργίας αλλά και του δημογραφικού προβλήματος (Ρόμπολης, Μπέτσης 2017· Ρόμπολης 2016).

Τις τελευταίες δεκαετίες, το σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων στην Ελλάδα και γενικότερα στην Ευρώπη περνάει μια παρατεταμένη κρίση, η οποία χειροτέρεψε από την τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση (Ρόμπολης, 2013). Η συνεχιζόμενη οικονομική ύφεση, η αύξηση της ανεργίας, οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης, η αδήλωτη εργασία, η γήρανση του πληθυσμού, λειτουργούν ως αναχώματα στην άσκηση αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής, καθώς στερούν από το σύστημα τους απαιτούμενους χρηματοοικονομικούς πόρους μέσω εισφορών, έτσι αξιοσημείωτο είναι ότι ανεργία και αδήλωτη εργασία αποτελούν σοβαρότερα προβλήματα από το δημογραφικό (Σιάτρας, 2015). Μία σημαντική περίπτωση, αποτελεί η ανασφάλιστη πολύωρη απασχόληση με χαμηλές αποδοχές και χωρίς ένσημα πολυάριθμων Αλβανών στα Ολυμπιακά έργα στις αρχές της δεκαετίας του 2000 (Μητρόπουλος, 2010).

Ακόμα, σε μια περίοδο όπου κυριαρχεί δραματική μείωση θέσεων απασχόλησης και σημαντική απορρύθμιση εργασιακών σχέσεων, είναι αναπόφευκτο το κοινωνικό κράτος να μην έχει τη δυνατότητα να ανταπεξέλθει σε ολοένα περισσότερες δυσχέρειες. Άλλωστε, την τελευταία εικοσαετία στην Ευρώπη έχει δοθεί προτεραιότητα στην ανταγωνιστικότητα, ενώ στην αγορά εργασίας υποβαθμίζεται η πλήρης απασχόληση και εμφανίστηκαν ευέλικτες μορφές εργασίας με μείωση μισθών και δικαιωμάτων των εργαζόμενων (Κουζής 2016). Η κοινωνική ασφάλιση που στηριζόταν στην εξαρτημένη μισθωτή εργασία της πλήρους απασχόλησης αντιμετωπίζει ένα νέο εργασιακό τοπίο με νέες μορφές εργασίας, όπως μερική απασχόληση, τηλεργασία με ανάλογη μείωση

εισφορών, η οποία επιδεινώνει τα ελλείμματα των ταμείων (Ρόμπολης, 2017· Ρομπολης, 2013). Αν και κάποιες φορές ο εργαζόμενος επιβαρύνεται με κρατήσεις ασφαλισμένου και εργοδότη για το χρόνο που δεν εργάζεται και δεν αμείβεται (παράδειγμα αποτελούν δημόσιοι υπάλληλοι που επιλέγουν τη μερική απασχόληση). Από την άλλη, τα μεγάλα –σχεδόν δυσβάσταχτα - ποσοστά ανεργίας στερούν έσοδα, μέσω των εισφορών, από το ΣΚΑ. Πάνω από ένα εκατομμύριο θέσεις απασχόλησης χάθηκαν από τον Οκτώβριο του 2008 μέχρι σήμερα. Επίσης, οι περικοπές μισθών τη τελευταία δεκαετία μειώνουν τις προσόδους προς τα ταμεία (Μέμος, 2015). (Είναι ένας φαύλος κύκλος· λιγότερες αποδοχές, λιγότεροι φόροι, εισφορές).

Η μακροχρόνια οικονομική ύφεση, οδηγεί σε περιορισμό των εσόδων λόγω της μειούμενης διαδικασίας παραγωγής και του περιορισμένου παραγόμενου προϊόντος. Έτσι, οι αλλαγές σε δομές παραγωγής και απασχόληση όχι μόνο συντελούν σε συρρίκνωση του αριθμού των ασφαλισμένων και επομένως εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές αλλά και σε αύξηση της ανεργίας και των παροχών για επιδόματα (Θεοδωρουλάκης, Κουμαριανός, 2012). Παράλληλα, ολοένα και περισσότεροι αποκρύπτουν ότι εργάζονται ή δηλώνουν λιγότερες ώρες για να γλιτώνουν φόρους· αποκρύπτουν εισοδήματα για να πετύχουν το αφορολόγητο. Άλλωστε, όσους περισσότερους εργαζόμενους δηλώνει ένας εργοδότης τόσο περισσότερο κινδυνεύει από τεκμήρια της εφορίας.¹⁵ Συνεπώς, η ανεργία, η ανασφάλεια των εργοδοτών και η αδήλωτη εργασία περιορίζουν τα έσοδα των ταμείων και απειλούν τις συντάξεις στο μέλλον (Ρόμπολης, Μπέτσης, 2017). Επιπλέον, άλλος λόγος για την κρίση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί η γήρανση του πληθυσμού (Ρόμπολης, Σ., Μπέτσης, 2013· Σαλούρου, Ρ., 2016). Το 2011, ο πληθυσμός της Ελλάδας για πρώτη φορά συρρικνώθηκε. Η εισροή τεράστιου αριθμού αλλοδαπών από το 1990 μέχρι και τα τέλη της πρώτης δεκαετίας του εικοστού πρώτου αιώνα κάλυψε μόνο προσωρινά το πρόβλημα¹⁶, επειδή η οικονομική ύφεση προκάλεσε μείωση των μεταναστευτικών ροών από το εξωτερικό, ελάττωση γεννήσεων, φυγή ανέργων ελλήνων νεαρής ηλικίας στο εξωτερικό για να εργαστούν.

---

15 taxheaven.gr· gsis.gr

16 (<http://www.kathimerini.gr/893457/article/epikairoτητα/ellada/dhmografiko-h-elladager-na-kai-syrriknwnetai>)

Το 2009 η αναλογία εργαζομένων – συνταξιούχων ήταν 1,70:1, το 2016 1,33, αν και για να στηριχτεί το σύστημα για κάθε συνταξιούχο απαιτούνται τέσσερις εργαζόμενοι (Ζούλου, 2016)¹⁷. Αυτό συμβάλει αφενός σε εκτίναξη των εξόδων λόγω ασφαλιστικών παροχών και αφετέρου σε συνεχή μείωση εσόδων μέσω των εισφορών. Ολοφάνερα, πιθανότατα η κατάρρευση, η χρεωκοπία των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και πιθανή παύση πληρωμών είναι μονάχα θέματα ελάχιστου χρόνου.

Με την ύπαρξη του δημογραφικού προβλήματος και μαζική έξοδο των εργαζομένων, που πρόλαβαν τη συνταξιοδότηση πριν τα νέα μέτρα (αύξηση ορίου ηλικίας και περισσότερα απαιτούμενα χρόνια ασφάλισης) (Γαγλίας, 2016)· λιγοστεύουν οι εισφορές και αυξάνουν τα έξοδα εξαιτίας των συντάξεων. Αναπόφευκτα τα επόμενα χρόνια το ΣΚΑ θα αντιμετωπίσει ελάχιστα διαθέσιμα κεφάλαια, που θα φέρουν γιγαντιαίες δυσκολίες χρηματοδότησης επιπρόσθετων συντάξεων, όπως οι επικουρικές.

Μέχρι πρόσφατα, το ενεργό εργατικό δυναμικό της Ελλάδος χρηματοδοτούσε τους συνταξιούχους, χωρίς να απομένει αποθεματικό κεφάλαιο στα ταμεία του ΣΚΑ. Σήμερα, ακόμα χειρότερα, οι απασχολούμενοι εργάζονται για να πληρώνουν τις παροχές των συνταξιούχων, χωρίς να γνωρίζουν εάν οι ίδιοι θα καταφέρουν να απολαύσουν τους κόπους (εισφορές) τους όταν γίνουν συνταξιούχοι.

Από τα ανωτέρω γίνεται φανερό, ότι τα μειωμένα έσοδα προς τα ταμεία μέσω εισφορών και το δημογραφικό είναι οι κύριες αιτίες για τις οικονομικές δυσχέρειες της ελληνικής κοινωνικής ασφάλισης.

---

¹⁷ <http://www.iefimerida.gr/news/323765/stoiheia-sok-doyleyoyn-10-ergazomenoi-gia-na-plirothei-mia-syntaxi>

Αιτίες για την οικονομική κρίση του ΣΚΑ καταγράφονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 1. Αιτίες Οικονομικής Κρίσης Κοινωνικής Ασφάλισης (Ματσαγγάνης, 1999)
1. Ανεξέλεγκτη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή
2. Αύξηση ανεργίας, μακροχρόνια ανεργία
3. Μείωση μισθών (αρνητική επίπτωση στις εισφορές)
4. Νέες μορφές απασχόλησης (εκ περιτροπής εργασία, μερικής απασχόλησης)
5. Αδήλωτη εργασία
6. Ανισότητα στην καταβολή κοινωνικών πόρων σε συγκεκριμένα ταμεία
7. Δημογραφική γήρανση & υπογεννητικότητα (αύξηση συνταξιούχων, μείωση εργαζομένων)
8. Έλλειψη ορθών μεταρρυθμίσεων και αποτελεσματικών παρεμβάσεων.
9. Μείωση πόρων χρηματοδότησης από το κράτος εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης

1.3. Συμπληρωματικό εισόδημα μέσω εφάπαξ, επικουρικών συντάξεων

Η επικουρική ασφάλιση στο ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα διακρίνεται σε υποχρεωτική και προαιρετική. Η υποχρεωτική επικουρική ασφάλιση πραγματοποιείται από τα ταμεία πρόνοιας (εφάπαξ βοηθήματος) και επικουρικής ασφάλισης, σήμερα το ΕΤΕΑΕΠ και τα επαγγελματικά ταμεία. Η επικουρική ασφάλιση παρέχεται από έναν φορέα ή κλάδο που έχει συσταθεί ειδικά για αρωγή κάποιων κατηγοριών ασφαλισμένων στους οποίους προσφέρονται πρόσθετες περιοδικές ή εφάπαξ παροχές.

Η διάταξη του άρθρου 39 του Ν.2084/92 όριζε ότι η υποχρεωτική επικουρική ασφάλιση παρέχεται μόνο από κάποιον φορέα επικουρικής ασφάλισης ή από κάποιον φορέα παροχής ενός εφάπαξ βοηθήματος.¹⁸ Όμως, ορισμένες φορές ο ασφαλισμένος είχε την ευχέρεια, χωρίς να ήταν υποχρεωμένος, να πληρώσει εισφορές και σε δεύτερο

---

¹⁸ Για την υποχρεωτική επικουρική ασφάλιση εφαρμόζονται οι ίδιες νομοθετικές ρυθμίσεις που ισχύουν στην κύρια ασφάλιση (Πετρόγλου, 1974), πχ όσον αφορά τα απαιτούμενα χρόνια ασφάλισης για συνταξιοδότηση, το αρωγής ακολουθεί τις διατάξεις του φορέα κύριας ασφάλισης. Ούτε υπολογίζεται χρόνος εξαγοράς στο επικουρικό στον υπολογισμό της σύνταξης, αν δεν υπάρχει αντίστοιχος στον κύριο φορέα.

ταμείο επικουρικής ασφάλισης (όπως, σε TEADY και TEAX ή ΤΣΜΕΔΕ) ή να επιλέξει σε ποιο φορέα επιθυμούσε να ασφαλιστεί, με δήλωση προς το φορέα προτίμησης και προς τον εργοδότη εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών μηνών από την έναρξη της συγκεκριμένης εργασίας (π.χ δήμαρχοι, διοικητές οργανισμών).

Εξαιτίας των ελάχιστων παροχών από την κύρια ασφάλιση, η ιδέα δημιουργίας επικουρικών ταμείων για συμπλήρωση της σύνταξης υλοποιήθηκε. Η επικουρική ασφάλιση αποτελεί έναν θεσμό που εμφανίστηκε στην Ελλάδα την περίοδο λίγο πριν το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά αναπτύχθηκε μετά το τέλος του. Κάποιοι επαγγελματίες που συμμετείχαν ενεργά σε συνδικαλιστικές οργανώσεις κατάφεραν να αποκτήσουν διάφορα ασφαλιστικά προνόμια, όπως τη χρηματοδότηση των ταμείων από κοινωνικούς πόρους· με αυτόν τον τρόπο οι παροχές προς συγκεκριμένες κατηγορίες εργαζομένων ήταν υψηλές, ενώ ταυτόχρονα η επιβάρυνση τους ελάχιστη.

Συνεπώς, τα ταμεία επικουρικής ασφάλισης παρέχουν σε ασφαλισμένους με κύρια ασφάλιση επιπλέον συμπληρωματική προστασία, κυρίως όσον αφορά το ποσό της σύνταξης, προκειμένου να έχουν ένα πιο ικανοποιητικό εισόδημα.

1.4. Ανάγκη για Αναπηρικές Συντάξεις σε Γνήσιους Ανάπηρους

Μια κριτική στο ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα είναι η διαπίστωση πολύπλοκου νομοθετικού πλαισίου και ύπαρξης αργού και αναποτελεσματικού «γραφειοκρατικού» συστήματος. Ολοφάνερα, οι επιπτώσεις αυτής της κατάστασης αποκλείουν ευπαθείς ομάδες. Το άτομο με ειδικές ανάγκες δεν έχει την ικανότητα να υπομείνει όλες τις χρονοβόρες απαιτούμενες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Μερικοί γνήσιοι ανάπηροι σίγουρα θα απογοητεύονται και τελικά δε θα διεκδικούν την αναπηρική τους σύνταξη.

Επειδή, η κοινωνική ασφάλιση στοχεύει στην εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου εισοδήματος για όλο τον πληθυσμό, δε μπορεί παρά να συμπεριλαμβάνει και ευάλωτες κατηγορίες του πληθυσμού. Μια έμμεση μορφή γενίκευσης της προστασίας αποτελεί η μείωση των απαιτούμενων προϋποθέσεων για τη χορήγηση παροχών σε ορισμένες κατηγορίες προσώπων, όπως πχ οι τυφλοί, οι πάσχοντες από τετραπληγία, παραπληγία κτλ. (Στεργίου, 2007).

Παρατηρήθηκε μια διευρυμένη ερμηνεία της αναπηρίας από το θεσμικό πλαίσιο και μια γενίκευση της κοινωνικό-ασφαλιστικής προστασίας. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη «μη ορθολογική» ή, κατόπιν διαπλοκής, χορήγηση ασφαλιστικών παροχών, κλόνισε τα αποθέματα των ταμείων. Υπάρχει ανάγκη για εκλογίκευση των δαπανών, για θέσπιση περιοριστικών κανόνων και για αποτελεσματικούς ελέγχους. Η περικοπή παροχών σε άτομα με δήθεν αναπηρίες μπορεί να εξοικονομήσει χρηματικά ποσά, ώστε να υπάρξει ευχέρεια για βοήθεια πραγματικά άτυχων ανθρώπων.

Επομένως, είναι απαραίτητο να γίνει ορθός έλεγχος για τους αποδέκτες κάθε συγκεκριμένου κοινωνικού δικαιώματος σε μια προσπάθεια προσδιορισμού και οριοθέτησής τους, ώστε να σταματήσει η οικονομική αφαίμαξη του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος από επιτήδειους. Ακόμα, είναι ηθικό να μη στερηθούν άλλο αυτό το τόσο αναγκαίο κοινωνικό δικαίωμα για επιβίωση πραγματικοί ανάπηροι εξαιτίας περιττής γραφειοκρατίας.

1.5.Θεσμική Κατοχύρωση Κοινωνικού Δικαιώματος Ασφάλισης

Οι εισφορές αντιστοιχούν σε μεγάλες επαγγελματικές κατηγορίες, αφορούν κινδύνους που μπορούν να επέλθουν κάτω από οποιοδήποτε συνθήκες, ανεξαρτήτου ηλικίας και χωρίς να γίνεται διαχωρισμός ανάμεσα στα άτομα μιας συγκεκριμένης ομάδας. Η μεταβολή του ύψους των ασφαλιστρών αποφασίζεται με βάση τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού ταμείου, την ελλειμματικότητα του ισοζυγίου πληρωμών και την επήρεια που μπορεί να προκαλέσει μια αλλαγή στο κόστος του παραγομένου προϊόντος από τον εν λόγω κλάδο. Επίσης, λαμβάνονται υπ' όψη και άλλοι παράγοντες μακροοικονομικού περιεχομένου, όπως μείωση του εισοδήματος, αύξηση της ανεργίας και αλυσιδωτές αντιδράσεις σε άλλους κλάδους παραγωγής. Επιπρόσθετα, τα οικονομικά ελλείμματα που παρουσιάζονται στα διάφορα ασφαλιστικά ταμεία καθώς και η υποστήριξη της βιωσιμότητας του ΣΚΑ είναι θέμα κάλυψης με κρατική παρέμβαση.

Είναι αναγκαία η εξέταση της εκ του Συντάγματος ευθείας υποχρέωσης του κράτους για λήψη θετικών μέτρων, καθώς επίσης η δυνατότητα ή μη μονοπώλησης της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών από αυτό. Η κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων στη χώρα μας κατοχυρώνονται με το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, κατά το οποίο «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει» και όπου διασφαλίζεται ο δημόσιος και υποχρεωτικός χαρακτήρας της. (άρθρο 22 του Συντάγματος) Η μέριμνα αυτή, σε θεωρητικό επίπεδο, εκλαμβάνεται ως θεσμική εγγύηση ή συνταγματική εντολή, ενώ λογίζεται και ως κοινωνικό δικαίωμα. Η θέση αυτή συνάδει κυρίως με την κατοχύρωση της κοινωνικής ασφάλισης ως θεσμικής εγγύησης (Χρυσόγονος, 2002). Εντούτοις, η συνταγματικά κατοχυρωμένη κοινωνική ασφάλιση, δε δύναται να θεμελιώσει αγωγή του ατόμου κατά του κράτους για καθορισμένη παροχή κατά το είδος και τη διάρκειά της (Κοντιάδης, 2002). Επιπρόσθετα, ως «εργαζόμενοι» στο πλαίσιο της συνταγματικής ρύθμισης, είναι, διασταλτικά, οι έμποροι, ελεύθεροι επαγγελματίες και δημόσιοι λειτουργοί, αφού και γι' αυτά τα πρόσωπα υφίστανται οι ίδιοι ασφαλιστικοί κίνδυνοι, άρα και η ίδια ανάγκη προστασίας, όπως για όσους παρέχουν εξαρτημένη εργασία (Κρεμάλης, 1991).

Σημειώνεται δε, ότι όσοι δεν ασκούν κανενός είδους επάγγελμα πχ ανάπηροι, ηλικιωμένοι, άποροι προστατεύονται, στο πλαίσιο της διάταξης του άρθρου 21 παρ. 3 του Συντάγματος (Στεργίου 1994). Η ορθότερη προσέγγιση συγκλίνει υπέρ της κατοχύρωσης της κοινωνικής ασφάλισης στο Σύνταγμα σύμφωνα με την αρχή της καθολικότητας για ολόκληρο το εργατικό δυναμικό της χώρας. Περαιτέρω, οι έμμεσα ασφαλισμένοι απολαμβάνουν δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση, γιατί έχει ένσημα άλλο μέλος της οικογένειας. Η συνταγματική κατοχύρωση της κοινωνικής ασφάλισης, στο άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, δίνει την άμεση αξίωση στους ασφαλισμένους να απαιτούν από το κράτος και τους οργανισμούς του πράξεις ή παραλείψεις για να αντιμετωπίσουν τους εκάστοτε ασφαλιστικούς κινδύνους (όπως ανεργία, γηρατειά, εργατικό ατύχημα, μητρότητα).

Αρχίζοντας από τις σκοπιμότητες της κοινωνικής ασφάλισης καταλαβαίνουμε καλύτερα πως επιδρά η αρχή της ισότητας. Στη λογική της διόρθωσης ανισοτήτων, επιβάλλονται κριτήρια διαφοροποίησης ως διορθωτικές κινήσεις (Δαγτογλού, 2005). Άλλωστε, η κοινωνική ασφάλιση προστατεύει το σύνολο των κοινωνικών δικαιωμάτων (υγεία, αναπηρία, παιδική ηλικία, υγεία, οικογένεια, γηρατειά, κ.α.) Έτσι, η πραγματική ισότητα δικαιολογεί, σε κάποια έκταση, άνισες ρυθμίσεις (Γεραπετρίτη, 2007).

Ωστε, η κοινωνική ασφάλιση συνιστά ένα κοινωνικό δικαίωμα, που απορρέει από το ίδιο το Σύνταγμα (Κοντιάδης, 1997). Η αρχή της ανταποδοτικότητας των συνταξιοδοτικών παροχών προς τις εισφορές, λειτουργεί προστατευτικά για τον ασφαλισμένο, υπό την έννοια ότι η προσδοκία του ασφαλισμένου ότι θα λάβει σύνταξη ή εφάπαξ παροχή ανάλογη των εισφορών που έχει καταβάλει, δεν μπορεί να θιγεί από το νομοθέτη κατά τρόπο δυσανάλογο (Πετρόγλου, 2009). Η δυσανάλογη μείωση θα ήταν εξάλλου, σε αυτή την περίπτωση, αντίθετη στη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας. Επιπρόσθετα, ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης δεν καλύπτει μόνο την αναπλήρωση εισοδήματος από εργασία σε περιπτώσεις επέλευσης συγκεκριμένων κινδύνων, αλλά εγγυάται ταυτόχρονα ένα ελάχιστο όριο διαβίωσης των συνταξιούχων. Γίνεται, λοιπόν, λόγος για την εφαρμογή της αρχής της κοινωνικής αλληλεγγύης (Στεργίου, 1994).

Ο μοναδικός περιορισμός της μορφής του ασφαλιστικού φορέα, είναι η καθιέρωση της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης και η υποχρεωτική καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς. Το γεγονός αυτό δεν αποκλείει την προαιρετική ασφάλιση, είτε σε αλληλοβοηθητικά ταμεία και ειδικούς λογαριασμούς είτε σε ν.π.ι.δ. (ΣτΕ2005· ΣτΕ 2006). Συνεπώς, η επικουρική ασφάλιση μπορεί να αποτελέσει και αντικείμενο που διαχειρίζεται η ιδιωτική πρωτοβουλία. Ωστόσο, με απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας το 2015, το κράτος είναι υποχρεωμένο να μεριμνήσει για κύρια και επικουρική σύνταξη (Στάθης, 2015).

Επομένως, η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί κατοχυρωμένο, θεσμικά, κοινωνικό δικαίωμα.

1.6.Ιδιωτική Ασφάλιση ως συμπλήρωμα στην Κοινωνική Πολιτική

Η βούληση του συνταγματικού νομοθέτη να υπάγει την κοινωνική ασφάλιση στην αποκλειστική φροντίδα του κράτους δε σημαίνει ότι αναγκαστικά αποκλείεται η ιδιωτική πρωτοβουλία. Μέσα στα πλαίσια της σημερινής οικονομικής διάρθρωσης, ο άνθρωπος καταφεύγει είτε στην ιδιωτική είτε στη δημόσια ασφάλιση είτε και στις δύο ταυτόχρονα, προκειμένου να αποκαταστήσει ζημιές που πιθανόν να υποστεί ή να μειώσει οικονομικές επιπτώσεις σε περίπτωση ατυχίας, διότι είναι δύσκολο κανείς να προσδιορίσει τους περισσότερους κινδύνους, εάν, ποιοι και πότε θα πραγματοποιηθούν και τι συνέπειες θα έχουν.

Όταν κάποιος δεν έχει πρόσβαση στη δημόσια ασφάλιση ή νοιώθει απογοητευμένος από την κοινωνική προστασία καταφεύγει και πληρώνει ασφάλιστρα σε οργανωμένες επιχειρήσεις (Οικονόμου, 2009), πολλές από τις οποίες τελικά αποδεικνύονται αναξιόπιστες, διότι δεν καταβάλουν αποζημιώσεις, αν χρειαστεί. Το κύριο γνώρισμα της ιδιωτικής ασφάλισης είναι ότι στηρίζεται σε ελεύθερη σύμβαση (ατομικό συμβόλαιο), που υποχρεώνει την ασφαλιστική επιχείρηση να αποκαταστήσει κάποια ζημία του ασφαλισμένου, αν συμβεί. Αντίθετα η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί μηχανισμό προστασίας του κράτους προς τον πολίτη ενάντια στους βασικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει (ασθένεια, αναπηρία, γήρας, ανεργία κ.λπ.).

Η ιδιωτική ασφάλιση λειτουργεί συμπληρωματικά στην κοινωνική, ενώ εξυπηρετεί μερικές από τις ίδιες ανάγκες και στόχους, δηλαδή την εξασφάλιση του ατόμου από κινδύνους θεμελιώδους σημασίας που καθορίζουν την προσωπική, οικογενειακή, οικονομική και κοινωνική του υπόσταση (Σουλιώτης, 2006).

1.7. Διαπιστώσεις πρώτου κεφαλαίου

Όντως, για την επίτευξη της ισότητας απαιτούνται διορθωτικές κινήσεις για ανθρώπους με ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζουν κινδύνους, μέσω της κοινωνικής ασφάλισης· ωστόσο, επικράτησε κατάχρηση σε προνόμια ατόμων ειδικών περιπτώσεων και επαγγελματικές κατηγορίες επωφελήθηκαν. Επίσης, οικονομική κακοδιαχείριση συντέλεσε σε οικονομικά προβλήματα που έφεραν δυσκολία κάλυψης παροχών. Υπάρχουν, βέβαια, προσπάθειες εκλογίκευσης δαπανών, τις περισσότερες φορές, χωρίς επίτευξη των στόχων. Αφού, τα ελλείμματα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα όχι μόνο παραμένουν, αλλά επίσης εκτοξεύονται, γεγονός που συντελεί σε στέρηση βασικών αγαθών και μείωση ευημερίας από όλο και περισσότερους πολίτες.

Σήμερα το βασικότερο γνώρισμα της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, είναι η προσπάθεια μείωσης των κατακερματισμού και δαπανών μέσα από συγχωνεύσεις ασφαλιστικών οργανισμών, όπως επικουρικών.

Ο πίνακας, που ακολουθεί, παραθέτει συνοπτικά μερικά από τα σημαντικά γνωρίσματα και αρχές του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος:

Πίνακας 2. Χαρακτηριστικά & Αρχές Κοινωνικής Ασφάλισης	
Χαρακτηριστικά	Αρχές
<ol style="list-style-type: none"> 1. Δημόσια υποχρεωτική ασφάλιση, συλλογική λειτουργία με δημόσιο χαρακτήρα 2. Χρηματοδοτείται από εισφορές εργοδοτών, εργαζομένων και τον κρατικό προϋπολογισμό 3. Συνδέεται με μισθωτή και εξαρτημένη εργασία 4. Καλύπτει ανάγκες από απώλεια εισοδήματος. Οι παροχές είναι σε είδος και χρήμα, λόγω ασθένειας, μητρότητας, ανεργίας, αναπηρίας, γήρατος, θανάτου.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Καθολικότητα 2. Μη διακρίσεων 3. Υποχρεωτικότητα 4. Ανταποδοτικότητα 5. Κοινωνική αλληλεγγύη 6. Αλληλεγγύη γενεών
Κύριο χαρακτηριστικό της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα ήταν ο μεγάλος κατακερματισμός. Το 2002 υπήρχαν 170 φορείς κοινωνικής ασφάλισης. Ο κατακερματισμός νοείται ως προς:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. τον κλάδο ασφάλισης (απασχόληση – επάγγελμα), 2. το επίπεδο προστασίας (κύρια – επικουρική σύνταξη, εφάπαξ) 3. το χρόνο αρχικής ασφάλισης (πριν ή μετά το 1993)	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ε.Ε.- ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΩΣ ΑΙΤΙΕΣ ΑΝΘΙΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης έλαβε τη μορφή που έχει μέχρι και σήμερα το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα. Τότε ήταν η πρώτη φορά που δόθηκε έμφαση σε μία οικονομική πολιτική που θα έχει στόχους αναδιανεμητικούς και ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης. Με άλλα λόγια, υπήρξε θεσμοθέτηση της αναδιανομής της οικονομικής και αγοραστικής δύναμης από τον ενεργό πληθυσμό στο μη ενεργό, από τους υγιείς στους ασθενείς, από τους οικονομικά εύρωστους στους ασθενέστερους (Κοντιάδης, 2004). Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί στις σύγχρονες κοινωνίες έκφραση κοινωνικής αλληλεγγύης και χαρακτηρίζει την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη κάθε χώρας. Αφενός, πρόκειται για διαδικασία αναδιανομής του εισοδήματος ανάμεσα σε εισοδηματικές ομάδες τόσο της ίδιας αλλά και διαφορετικών γενεών. Αφετέρου, η αναδιανομή πλούτου και εισοδήματος βοηθάει την αύξηση της ζήτησης, και έτσι την κατανάλωση καθώς και την ανάπτυξη (Χλέτσος, 1996). Ο πιο φτωχός είναι αναγκασμένος να αγοράσει βασικά είδη για να συντηρηθεί, ενώ ο πιο πλούσιος συχνά δεν αγοράζει κάτι επιπλέον από τα απαραίτητα.

Η προστασία των εργαζομένων και των οικογενειών τους, θεμελιώνεται λοιπόν σε διεθνείς συμφωνίες και συνθήκες.¹⁹ Συγκεκριμένα, η σημαντικότερη πολυμερής διεθνής συνθήκη είναι ο «Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης»,²⁰ αφορά σχεδόν όλα τα κοινωνικά δικαιώματα με στόχο την αξιοπρέπεια του ανθρώπου και την προστασία από διάφορους κινδύνους. Η Ελλάδα, από τις πρώτες χώρες που υπέγραψαν τον

---

19 Βλέπε παράρτημα 6

20 «Ο Χάρτης περιλαμβάνει ελάχιστες συγκεκριμένες υποχρεώσεις πολιτικής στους τομείς της κοινωνικής ασφάλειας, της κοινωνικής βοήθειας, της υγείας, των κοινωνικών υπηρεσιών, της αναπηρίας, της οικογένειας, της μητέρας και του παιδιού, των μεταναστών». «Η πρωτοπορία και η μοναδικότητα του Χάρτη συνίσταται στο γεγονός, ότι πέραν του γενικού δικαιώματος για κοινωνική ασφάλεια, είναι η μοναδική διεθνής συνθήκη η οποία εγκολπώνεται ένα διευρυμένο πλαίσιο δικαιωμάτων για κοινωνική προστασία- ως κοινού παρανομαστή των επιμέρους εθνικών συστημάτων.» Όμως, είναι δύσκολος ο έλεγχος εάν όντως τα Συμβαλλόμενα Μέρη εφαρμόζουν τις δεσμευτικές διατάξεις (Βενιέρης, 2002).

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, εφαρμόζει πιστά τις διατάξεις του για κοινωνική πολιτική και ειδικότερα για συντάξεις.

Οι διεθνείς/ευρωπαϊκές συμβάσεις δίνουν κατευθύνσεις στα συμβαλλόμενα κράτη, έχοντας διατυπώσει ουσιαστικά τους κανόνες τους αφηρημένα και κυρίως με τρόπο ελαστικό. Επιπλέον, διμερείς συνθήκες για μεταφορά συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων (διαδοχική ασφάλιση) μεταξύ Ελλάδας και άλλων κρατών ή για συντονισμό των ασφαλιστικών συστημάτων, προστατεύουν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα ελλήνων πολιτών στο εξωτερικό, όπως και κοινωνικά δικαιώματα αλλοδαπών εδώ.

2.1. Κοινωνική Πολιτική, Συντάξεις σε επίπεδο ΕΕ

Κατά την ίδρυση της ΕΟΚ επικρατούσε η άποψη, ότι τα συστήματα κοινωνικής πολιτικής των χωρών –μελών θα προσέγγιζαν σταδιακά ως αποτέλεσμα της οικονομικής ενοποίησης. Ενώ, δεν ήταν δυνατή η εναρμόνιση τόσο διαφορετικών νομικών ρυθμίσεων των κρατών μελών. Οπότε, η κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας δεν αποτελούσε αυτοσκοπό, αλλά στόχευε στη διευκόλυνση της δημιουργίας της κοινής αγοράς, στην οικονομική ανάπτυξη και την ελεύθερη διακίνηση πολιτών, κεφαλαίων, υπηρεσιών και αγαθών. Στην Ευρωπαϊκή²¹ Ένωση, σύμφωνα με την ιδρυτική Συνθήκη της Ρώμης, οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να εργάζονται σε άλλα κράτη μέλη. Μετέπειτα, η Συνθήκη της ΕΕ περιλαμβάνει τεχνικές μεθόδους συντονισμού, συνυπολογισμού χρονικών διαστημάτων ασφάλισης και προσφορά παροχών ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας των ασφαλισμένων.

Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα, τόσο η κύρια, όσο και η επικουρική αποτελούν προσαρμογή της χώρας μας στους Κανονισμούς 1408/71 (που τροποποιήθηκε από τον 883/2004) και 574/72.²² Καθορίζονται τεχνικές συντονισμού των εθνικών ασφαλιστικών συστημάτων σχετικά με εργαζόμενους που διακινούνται εντός της ΕΕ, προκειμένου να υπάρξει διευκόλυνση στο δικαίωμα της ελεύθερης μετακίνησης

---

²¹ Εφεξής ΕΕ

²² Βλέπε παράρτημα 7, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32004R0883R>

ατόμων.²³ Οι δύο αυτοί Κανονισμοί καθόρισαν ουσιαστικά την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου μιας χώρας-μέλους και εκτός των εθνικών της συνόρων. Με τον τρόπο αυτό υπηρετείται η αρχή της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων μέσα στην κοινή αγορά και έμμεσα προωθείται η κοινωνική πολιτική και ειδικότερα η κοινωνική ασφάλιση.

Οι Κανονισμοί αυτοί καθιερώνουν τρεις αρχές:

1. Ισότητα της κοινωνικής ασφαλιστικής μεταχείρισης των κατοίκων μιας χώρας, ημεδαπών και μη πχ αν κάποιος έχει εργαστεί πριν το 1993 σε άλλη χώρα μέλος μπορεί να το χρησιμοποιήσει στο ελληνικό επικουρικό για να θεωρηθεί παλιός ασφαλισμένος.
2. Συνυπολογισμό των περιόδων ασφάλισης και σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Διαδοχική ασφάλιση).
3. Καταβολή των ασφαλιστικών παροχών, ακόμα και αν ο δικαιούχος μετακομίσει σε άλλη χώρα μέλος της ΕΕ.²⁴

Στο νόμο 4052/2012 αναφέρονται κανονισμοί της ΕΕ σχετικά με αυτά τα ζητήματα.

Σε επίπεδο ΕΕ, η αντιμετώπιση για τις συντάξεις γίνεται μέσω ήπιων εργαλείων διακυβέρνησης, όπως η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού.²⁵ Αυτό σημαίνει πως η αρχή της επικουρικότητας (soft law) ισχύει, γιατί οι χώρες μέλη είναι απρόθυμες να εκχωρήσουν αρμοδιότητες σχετικά με κοινωνική πολιτική. Ενώ τα κράτη μέλη ανταλλάσσουν μεθόδους συνταξιοδότησης και βέλτιστες τακτικές, ώστε να βελτιώσουν την Κοινωνική τους Πολιτική και ειδικότερα την κοινωνική ασφάλιση (η δέσμευση

---

²³ Οι οδηγίες δεσμεύουν μόνο προς το σκοπό, όχι τα μέσα. Αντίθετα ο Κανονισμός είναι υποχρεωτικός ως προς τα μέσα και το σκοπό.

²⁴ (Υπουργείο Εργασίας κ Κοινωνικής Ασφάλισης, 2010), www.ggka.gr/diakratiki/nea_egkyklios_883.doc (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=857&intPageId=983&langId=el>).

²⁵ Η κοινωνική διάσταση της ΕΕ ενισχύθηκε με την ενσωμάτωση στη Συνθήκη της Λισσαβόνας του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Το Μάρτιο του 2000 το ευρωπαϊκό συμβούλιο της Λισσαβόνας θέτει ένα νέο στρατηγικό στόχο «να γίνει η ΕΕ η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης στον πλανήτη, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή» (Φερόνας, 2013).

είναι πολιτική, όχι νομική) (Αγγελάκη, 2011). Οπότε, η Ελλάδα δεν είναι απόλυτα υποχρεωμένη να ακολουθήσει το δίκαιο της ΕΕ για την κοινωνική ασφάλιση. Όμως, υπάρχει ευχέρεια για υιοθέτηση κατάλληλων και αποτελεσματικών πρακτικών που ακολουθούν άλλες χώρες – μέλη για βελτίωση του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος.

Η προστασία για τους μετακινούμενους ασφαλισμένους δεν επεκτεινόταν στα συστήματα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης, όπως οι επικουρικές συντάξεις. Ενώ, σύμφωνα με κείμενα της ΕΕ η επένδυση των κεφαλαίων των ταμείων δεν ήταν αποδοτική, εξαιτίας της μη ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στις επικουρικές συντάξεις και των φορολογικών συστημάτων.

Ωστόσο, η Οδηγία 98/49/ΕΚ²⁶ αποσκοπούσε, για πρώτη φορά, στην προστασία δικαιωμάτων εργαζομένων που διακινούνται σχετικά με συμπληρωματική συνταξιοδότηση και έτσι στη συμβολή της ελεύθερης κυκλοφορίας ατόμων. Αφορά την προστασία δικαιωμάτων για συμπληρωματική συνταξιοδότηση ατόμων, τα οποία διακινούνται από ένα κράτος μέλος σε άλλο. Έστω και έμμεσα υπάρχει κατοχύρωση της επικουρικής ασφάλισης σε επίπεδο ΕΕ (Οδηγία 98/49/ΕΚ), αλλά αφορά περισσότερο τα επαγγελματικά ταμεία που υπάρχουν σε άλλες χώρες.

2.2. Επαγγελματικά ταμεία

Ο θεσμός των Επαγγελματικών Ταμείων (pension funds) υπάρχει στο εξωτερικό περίπου εβδομήντα χρόνια. Πρόκειται για ταμεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, χορηγούν συμπληρωματική ασφάλιση και στοχεύουν στην κλαδική διαφοροποίηση των εργαζομένων ως προς τις συνταξιοδοτικές παροχές. Σε ατομικούς λογαριασμούς, πιστώνονται οι εισφορές ασφαλισμένου και εργοδότη, έτσι αυτά τα ταμεία τα χαρακτηρίζει το κεφαλαιοποιητικό σύστημα (Παπαρηγοπούλου 2002)²⁷ Η

---

²⁶ Βλέπε παράρτημα 7

²⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Pension_fund

συμπλήρωση των παροχών της κύριας και επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης ευνόησε την άνθιση του αριθμού των επαγγελματικών ταμείων στο εξωτερικό, πολλές φορές οι παροχές από αυτά τα ταμεία ξεπερνούν τις αντίστοιχες της κύριας ασφάλισης (Τσαντίλας, 2002). Στην πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών τα Τ.Ε.Α. (Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης) συνιστούν έναν από τους μεγαλύτερους κλάδους συμπληρωματικής ασφάλισης, καλύπτοντας πάνω από το 25% του ενεργού πληθυσμού. Τα Τ.Ε.Α έχουν ουσιαστικά το ρόλο της επικουρικής ασφάλισης που λειτουργεί στη χώρα μας.²⁸ Χρηματοδοτούνται από τους εργαζόμενους και τους εργοδότες και αναπληρώνουν ένα σημαντικό ποσοστό του συντάξιμου εισοδήματος των μελών τους που κυμαίνεται από 20% έως 50% σε ορισμένες χώρες (Νούνης, 2017α· Νούνης, 2017β). Αντίθετα, το κύριο ελληνικό ταμείο αρωγής, σήμερα, ΕΤΕΑΕΠ που χορηγεί συμπληρωματικές παροχές στη σύνταξη είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

Η αυτονομία των ταμείων πρόσθετης ασφάλισης που έχουν τη μορφή ΝΠΙΔ κατοχυρώνεται από το ελληνικό Σύνταγμα και συγκεκριμένα από τα άρθρα 5, 22 και 23. Επιπλέον, η διάταξη του άρθρου 12 του Συντάγματος κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε Έλληνα να ιδρύει ενώσεις προσώπων η περιουσίας ελεύθερα, όπως επίσης και το δικαίωμα να ιδρύει μη κερδοσκοπικά σωματεία, όπως αλληλοβοηθητικά ταμεία. Ενώ, σύμφωνα, με τη διάταξη του άρθρου 87 της Διεθνούς Σύμβασης όλα τα αλληλοβοηθητικά ταμεία έχουν τη δυνατότητα να διαχειρίζονται ανεμπόδιστα την περιουσία τους, μέσα βέβαια στα όρια του νόμιμου σκοπού τους. Αρχικά η άποψη που επικρατούσε ως προς τα αλληλοβοηθητικά ταμεία ήταν πως ο ιδιωτικός τομέας δρούσε ως προς αυτούς στο πλαίσιο της κοινωνικής αποστολής τους (Κρεμάλης, 1985). Το σκεπτικό αυτό διατηρήθηκε για αρκετά χρόνια, βασιζόμενο στο γεγονός πως κοινωνικές παροχές τέτοιας μορφής εκ μέρους ιδιωτών δικαιολογούνται μιας και δεν ήταν για επιχειρηματικές κινήσεις, αλλά για φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που εξυπηρετούσαν την κοινωνική ασφάλιση.

---

28 <http://www.kathimerini.gr/787923/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/ypo-aysthroys-kanones-h-diaxeirish-twn-tameiwn-epaggelmatikh-s-asfalishs>

Η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί δημόσια υπηρεσία, αν διασφαλίζει τα συμφέροντα των μελών της κοινωνίας. Επομένως, οι συγκεκριμένες ασφαλιστικές παροχές είναι δυνατόν να αποτελούν αντικείμενο της δραστηριότητας ενός δημοσίου, ή ενός ιδιωτικού φορέα, αν αυτό προβλέπεται νομοθετικά. Όσον αφορά τα αλληλοβοηθητικά ταμεία η μεσολάβηση οποιουδήποτε τρίτου, που μπορεί να παρακωλύσει την αλληλεγγύη ή την κοινωφελή διαχείρισή τους, χρειάζεται, να αποκλειστεί. Συνεπώς το κράτος δεν πρέπει να εμποδίζει σε καμία περίπτωση ούτε την ελεύθερη σύσταση αυτών των ΝΠΙΔ, ούτε φυσικά την αυτόνομη λειτουργία τους (Κοντιάδης, 2002). Άλλωστε, επαγγελματικά σωματεία εργαζομένων ιδρύουν τα αλληλοβοηθητικά ταμεία για την εξασφάλιση παροχών ή επιδομάτων, όπως συντάξεις και εφάπαξ.

Στις υπόλοιπες, λοιπόν, χώρες της ΕΕ τη συμπληρωματική ασφάλιση έχουν αναλάβει ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ταμεία μετά από συμφωνίες εργοδοτών και εργαζομένων. Όμως, στην Ελλάδα ΝΠΙΔ ασκούσαν την επικουρική ασφάλιση εκτός από μερικές εξαιρέσεις, όπως των αλληλοβοηθητικών ταμείων. Τα επαγγελματικά ταμεία θεσμοθετήθηκαν το 2002. Στη συνέχεια, με το Νόμο 4052/2012 δόθηκε η δυνατότητα στις επαγγελματικές κατηγορίες να αποφασίσουν αν θα είναι ασφαλισμένες στο ΝΠΙΔ τότε ΕΤΕΑ ή σε επαγγελματικό ταμείο. Δηλαδή, στο πλαίσιο του Ν. 4052/2012 προβλέπεται η δυνατότητα εθελοντικής μετατροπής ασφαλιστικών ταμείων ή λογαριασμών επικουρικής ασφάλισης σε Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης υποχρεωτικής προσχώρησης. Όσες συντεχνίες επιλέγουν να μην είναι ενταγμένες στο ΕΤΕΑΕΠ, διαθέτουν υποχρεωτικά Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΤΕΑ), το οποίο προσφέρει τουλάχιστον ισοδύναμη κάλυψη με αυτήν του επικουρικού ταμείου δημοσίου δικαίου, άρα ποτέ λιγότερη. «Δόθηκε η δυνατότητα στα πιο πάνω αναφερόμενα ταμεία, τομείς ή κλάδους επικουρικής ασφάλισης με αποφάσεις των αντιπροσωπευτικότερων οργανώσεων των ασφαλισμένων κάθε ταμείου ή τομέα ή κλάδου να εξαιρούνται από την ανωτέρω ένταξη και προβλέφθηκε παράλληλα η αυτοδίκαια μετατροπή τους σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ) υποχρεωτικής ασφάλισης». Βέβαια, κατόπιν, αν το αποφασίσουν οι εκπρόσωποι μιας επαγγελματικής κατηγορίας μπορούν να ενταχθούν στο ΕΤΕΑΕΠ. Υπάρχει, επίσης, η πιθανότητα κάποια από τα συγχωνευθέντα ταμεία να αποχωρήσουν από το ΕΤΕΑΕΠ και να γίνουν επαγγελματικά.

Τελικά, στο ΕΤΕΑ, τότε, δεν εντάχθηκαν και μετατράπηκαν σε Επαγγελματικά Ταμεία υποχρεωτικής ασφάλισης τα ΕΑΠΑΕ –ΝΠΙΔ (ασφαλιστών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων), ΕΤΕΑΠΕΠ –ΝΠΙΔ (πετρελαιοείδων), ΤΕΑΥΕΦΕ-ΝΠΙΔ (φαρμακευτικών εργασιών) και ΤΕΑΥΕΤ – ΝΠΙΔ (τροφίμων). Ενώ, τα Ταμεία Εφάπαξ είχαν μετατρέψει, τότε, υποχρεωτικά σε ΤΕΑ για να ενσωματωθούν τελικά στο ΕΤΕΑΕΠ και να ξαναγίνουν κρατικά αργότερα.²⁹ Με το νόμο 4387/2016 ιδρύεται Ταμείο Μηχανικών Εργο-ληπτών Δημοσίων Έργων (Τ.Μ.Ε.Δ.Ε.). Ν.Π.Ι.Δ., που ασκεί από 1.1.2017 τις αρμοδιότητες του τέως Τομέα Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. του Ε.Τ.Ε.Α³⁰ (Άρθρα 86,89,Ν.4387/2016), με αυτόν τον τρόπο αφορά συγκεκριμένη συντεχνία.

Άλλωστε, η άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η αντικατάσταση των επικουρικών ταμείων από τα επαγγελματικά (Ταβουλάρη, 2015), υποτίθεται για εξοικονόμηση πόρων από την περικοπή των μερισμάτων. Έτσι, υπό την πίεση των δημοσιονομικών μεγεθών και το δημογραφικό πρόβλημα η μορφή της επικουρικής σύνταξης, σιγά-σιγά θα αλλάξει μορφή, αφού δε θα χρειάζεται να υπάρχει «κρατική εγγύηση παροχών» για τη λειτουργία των ΤΕΑ. Τα τελευταία, πιθανότατα θα πάρουν τη θέση, σταδιακά των συγχωνευθέντων ταμείων, που θα αποχωρούν από το ΕΤΕΑΕΠ. Αυτό σημαίνει, ότι ο κατακερματισμός του συστήματος θα επανέλθει δριμύτερος, αφού το κάθε ιδιωτικού δικαίου ταμείο θα αφορά συγκεκριμένη συντεχνία³¹ με τα δικά της προνόμια και διατάξεις, δηλαδή όσο μπορεί η κάθε επαγγελματική ομάδα δε θα πληρώνει εισφορές και θα είναι ευνοημένη!!! Ταυτόχρονα, ανάλογα με την πιεσή που θα ασκούν στους εκάστοτε ιθύνοντες οι συνδικαλιστές, οι παροχές θα αυξάνουν, ενώ οι πιο αδύναμοι δε θα χουν επικουρικό.

---

29 Βλέπε παράρτημα 8.

30 Οπότε, οι μηχανικοί φύγανε από το ΝΠΙΔ και συστήσανε ξεχωριστό ΤΕΑ. Για μηχανικούς αναφέρει το πρώτο κεφάλαιο στη σελίδα 3.

31 Τα ΤΕΑ βρίσκονται στο όριο της κοινωνικής και της ιδιωτικής ασφάλισης και ο κύριος σκοπός τους είναι η κλαδική διαφοροποίηση των εργαζομένων ως προς τις συνταξιοδοτικές παροχές (Καζάκου, 2015).

2.3. Συμπεράσματα Δευτέρου Κεφαλαίου

Επομένως, η ελληνική επικουρική ασφάλιση ήταν διαφορετική, γιατί ήταν κυρίως, κρατική, ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη υπήρχαν επαγγελματικά ταμεία. Όμως, η ελληνική κοινωνική ασφάλιση ήταν αναπόφευκτο να επηρεαστεί από την παγκοσμιοποίηση και να δεχτεί επιρροές από την ΕΕ. Οπότε, ο αριθμός των ΤΕΑ σημείωσε αύξηση μετά τις συγχωνεύσεις ταμείων των Ν.4052/2012 και 4387/2016. Οι δύο τελευταίοι νόμοι ήταν μία αφορμή – πρόφαση επαγγελματικών κατηγοριών για μετατροπή φορέων επικουρικής ασφάλισης και εφάπαξ από ΝΠΔΔ σε επαγγελματικά ταμεία για να μη συγχωνευτούν στο ΕΤΕΑ και μετά στο ΕΤΕΑΕΠ, με αυτόν τον τρόπο προνόμια ευνοημένων συντεχνιών θα συνεχίσουν να υπάρχουν. Σχετικά με το τελευταίο, θα δούμε στα επόμενα κεφάλαια πως ανισότητες μεταξύ ασφαλισμένων υφίστανται ακόμα.

ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΟΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΒΟΗΘΗΣΑΝ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ

Για τη σύσταση των ταμείων επικουρικής ασφάλισης δεν υπήρχε προηγούμενος προγραμματισμός, ούτε καμία μακροπρόθεσμη ή τεχνικοοικονομική μελέτη. Επομένως, η εξέλιξη της ελληνικής συμπληρωματικής ασφάλισης είχε γίνει παντελώς ανοργάνωτα και χωρίς κανέναν σχεδιασμό. Η εξέλιξη του ΣΚΑ στην Ελλάδα δεν εντάχθηκε, από την αρχή σ' ένα πλήρες θεσμικό πλαίσιο κοινωνικής προστασίας (Ματσαγγάνης, 2003· Ρομπόλης, 2013). Οπότε, όπως είδαμε στο πρώτο κεφάλαιο, το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα είναι κατακερματισμένο, δηλαδή υπάρχουν διαφορετικές ρυθμίσεις μεταξύ ασφαλισμένων, πχ όσον αφορά το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση. Οπότε, ήταν αναγκαίες κάποιες μεταρρυθμίσεις, όπως συγχωνεύσεις φορέων επικουρικής ασφάλισης.

Ένας από τους στόχους των ενοποιήσεων ασφαλιστικών οργανισμών είναι η σταδιακή εξάλειψη του κατακερματισμού και ειδικότερα των ανισοτήτων του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος. Έτσι, ξεκίνησε προσπάθεια δημιουργίας αντίληψης για την ανάπτυξη ενιαίων κανόνων για τις ασφαλιστικές εισφορές, για προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, όπως όρια ηλικίας, τρόπος υπολογισμού επικουρικής σύνταξης, για ένα δικαιότερο κοινωνικό κράτος και για ισότητα μεταξύ των ασφαλισμένων σε βάθος δεκαετίας, το χρονικό διάστημα 2008-2017³². Ωστόσο, στην Ελλάδα δεν υπάρχουν πραγματικές μεταρρυθμίσεις, γιατί οι σχετικοί νόμοι στοχεύουν στον περιορισμό των εξόδων και όχι σε μια δίκαιη κοινωνική πολιτική, άρση ανισοτήτων, αξιοπρεπή διαβίωση συνταξιούχων και βελτίωση του συστήματος. Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες ανάλογες προσπάθειες αποσκοπούν στα ακόλουθα:

1. Διασφάλιση βιωσιμότητας της κοινωνικής ασφάλισης.
2. Διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης για ασφαλισμένους, ανασφάλιστους και ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.
3. Διασύνδεση της κοινωνικής ασφάλισης με την κοινωνική πρόνοια, την ενίσχυση των δημόσιων υπηρεσιών υγείας και ανάπτυξη των ιδιωτικών (Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, 2016).

---

32 <http://www.ggka.gr/genikiisigitiki.htm>

3.1. Αναποτελεσματικότητα του Ν. 3655/2008

Η εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας που βασίζεται στις ισότητα, κοινωνική δικαιοσύνη, αναδιανομή και αλληλεγγύη των γενεών παρόντων και μελλοντικών χρειάζεται να συνιστούν αρχές ενός Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης. Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση, λοιπόν, του 2008 στόχευε σε: «Δημιουργία υγιούς βάσης για ένα δίκαιο και βιώσιμο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, ώστε να θωρακίσει τα δικαιώματα των σημερινών και των αυριανών ασφαλισμένων». Επιπλέον, απέβλεπε σε συνοχή της κοινωνίας μέσω αλληλεγγύης, άμβλυση αδικιών, αντιμετώπιση στρεβλώσεων που επιβαρύνουν τους ασφαλισμένους (Αιτιολογική Έκθεση και Ν. 3655/2008).

Η μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε, τότε, αφορά κυρίως αλλαγές διοικητικού, οργανωτικού και λειτουργικού χαρακτήρα και όχι τόσο κοινωνικοασφαλιστικές μεταβολές. Δε στόχευε σε πραγματικές συνενώσεις φορέων κοινωνικής ασφάλισης, αφού δεν υιοθέτησε ένα ενιαίο θεσμικό πλαίσιο εισφορών – παροχών. Ταυτόχρονα, το κάθε ταμείο – τομέας διατήρησε την οικονομική αυτοτέλεια του (Παπαρηγοπούλου-Πεγλιβανίδη, 2016).

Ο νόμος 3655/2008 έδωσε έμφαση σε ενοποιήσεις ΟΚΑ. Οι φορείς επικουρικής ασφάλισης βάσει του νόμου αυτού ορίστηκαν σε δώδεκα, εκ των οποίων πέντε κύριας ασφάλισης, πέντε επικουρικής και δύο πρόνοιας³³ (Ν. 3655/2008). Ενώ, κύριο μέλημα του ήταν η βιωσιμότητα των ασφαλιστικών οργανισμών χωρίς να θιγούν οι παροχές, έτσι χρειάστηκαν συγχωνεύσεις ελλειμματικών με πλεονασματικά ταμεία.

Ο συγκεκριμένος νόμος αποτελείται από εκατόν πενήντα τέσσερα άρθρα, τα οποία ταξινομούνται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει δεκατρία κεφάλαια, τα οποία άπτονται σε κατάργηση των παλαιών ταμείων και στη συνέχεια ένταξή τους σε νέους οργανισμούς που συστήθηκαν με τον εν λόγω νόμο. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τρία κεφάλαια, τα οποία αφορούν την προστασία της οικογένειας και της μητρότητας, τη συνταξιοδότηση, καθώς και άλλα ζητήματα ασφαλιστικού χαρακτήρα. Όρισε μία σειρά από ρυθμίσεις σχετικές τόσο με τα όρια συνταξιοδότησης, όσο και με

---

³³ Βλέπε παράρτημα 9.

τον τρόπο που θα υπολογίζονταν στο εξής οι ασφαλιστικές παροχές πχ καταργήθηκε η δυνατότητα λήψης μειωμένης σύνταξης από άτομα ηλικίας κάτω των 55 ετών (Ν. 3655/2008).

Σε αυτό το πνεύμα, οι συγχωνεύσεις που έγιναν με το Ν. 3655/2008, στόχευαν σε:

1. καταπολέμηση του κατακερματισμού, εξάλειψη ανισοτήτων με εφαρμογή ενιαίων και σύγχρονων κανόνων διοικητικής και οικονομικής οργάνωσης, δηλαδή ενιαία ασφαλιστική βάση.
2. περιορισμό πολύπλοκης και αντιφατικής νομοθεσίας.
3. εφαρμογή ενιαίων κανόνων διοίκησης και λειτουργίας (Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 3655/2008).

Οπότε, οι διατάξεις του ήταν πολύ σημαντικές για την κοινωνική ασφάλιση, αφού προέβλεπε πολλές αλλαγές και μεγάλη μείωση των ταμείων από 155 σε 13. Αλλά, τα προνόμια επαγγελματικών κατηγοριών συνέχισαν να υπάρχουν εις βάρος των υπολοίπων, διότι οι ευνοημένες κατηγορίες συνέχισαν να απολαμβάνουν ασφαλιστικά προνόμια (Ματσαγγάνης, Λεβέντη 2011). Η μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε αφορά κυρίως αλλαγές διοικητικού, οργανωτικού και λειτουργικού χαρακτήρα και όχι τόσο μεταβολές κοινωνικοασφαλιστικές, οπότε δε συνέβαλε σε ισονομία ρυθμίσεων σχετικά με εισφορές και παροχές, αφού επηρέασε ελάχιστα τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και τον καθορισμό των κρατήσεων (Ν. 3655/2008). Σε πολλές περιπτώσεις οι παροχές συνέχιζαν να μην αντικατοπτρίζουν τις εισφορές του ασφαλισμένου ή προνόμια εξακολουθούσαν χωρίς ανάλογες κρατήσεις .

Ένα άλλο ζήτημα είναι η αντίσταση από συντεχνίες για την αναμόρφωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Ο συγκεκριμένος νόμος υπό τον τίτλο «Διοικητική και Οργανωτική μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης», παρόλο που αντιμετώπισε πολλές και έντονες αντιδράσεις, τελικά τον Απρίλιο του 2008 ψηφίστηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο. Ο Ν. 3655/2008 άφησε ένα χρονικό περιθώριο πριν ξεκινήσει η εφαρμογή των διατάξεων του, έτσι ώστε να μη διαταραχθούν υφιστάμενα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και να γίνουν πιο ομαλά οι μεταβολές, όχι βεβιασμένα.

Κάποιοι προβάλλουν αντίσταση σε συνενώσεις ασφαλιστικών οργανισμών εξαιτίας των

πόρων. Ανεξάρτητα, από τις εισφορές και ανάγκες ασφάλισης, οι πόροι και κάποια επιδόματα λειτουργούν ως μια πίτα, την οποία μοιράζουν σε μερίδια, γι' αυτό οι δικαιούχοι θέλουν να παραμείνουν λίγοι και να μην ανακατευτούν με άλλες επαγγελματικές κατηγορίες. Αν αυξηθούν τα άτομα που έχουν δικαίωμα, θα αυξηθεί ο αριθμός των κομματιών, τα οποία θα είναι μικρότερα (Τήνιος, 2010).

Γι' αυτό το λόγο, οι συγχωνεύσεις των ταμείων περιορίστηκαν σε διοικητικές συνενώσεις διατηρώντας τον ασφαλιστικό κατακερματισμό, ενώ το κύριο μέλημα των μεταρρυθμίσεων του Ν. 3655/2008 ήταν μόνο ενοποίηση διοικητικών διαδικασιών. Με τις συνενώσεις θα κέρδιζαν οι ασθενέστεροι, εφόσον θα ήταν ουσιαστικές και θα υπήρχαν κοινοί κανόνες ασφάλισης στις εισφορές, στις παροχές και στους όρους συνταξιοδότησης.

Όμως, επιχειρήθηκε η υλοποίηση μιας στρατηγικής ενοποιήσεων των ασφαλιστικών ταμείων με στόχο την πιο εύρυθμη λειτουργία τους. Η αναποτελεσματικότητα αυτής της τόσο αναγκαίας παρέμβασης ήταν αναπόφευκτη, διότι :

- 1) Ο νόμος δε στηρίχτηκε καθόλου σε αναλογιστικές μελέτες ή επαρκή σχεδιασμό.
- 2) Ο πανίσχυρος πολυκερματισμός των ασφαλιστικών φορέων έβαλε τα δυνατά του για να προφυλάξει κεκτημένα προνομιάτων.
- 3) Συνδικάτα και εργαζόμενοι αντιστάθηκαν. Ενώ, η κοινωνική ασφάλιση χρηματοδοτείται από εισφορές εν ενεργεία ασφαλισμένων και εργοδοτών, οι εκπρόσωποι τους δε συμφωνούσαν με τα νέα δεδομένα.
- 4) Ήταν δύσκολη η εναρμόνιση διαφορετικών ή και καμιά φορά αντιφατικών τακτικών και περιπτώσεων ασφαλισμένων.

Παρ' όλο που δεν αφορά κοινωνικοασφαλιστικά θέματα, η διαδικασία των συγχωνεύσεων, το 2008, βοήθησε στην προετοιμασία των επόμενων σταδίων και τη δημιουργία πλαισίου ενιαίων παροχών και εισφορών κατόπιν. Δεν ήταν δυνατόν οι μεταρρυθμίσεις να πετύχουν αμέσως τους στόχους τους, όταν υπερίσχυαν νοοτροπίες και συμφέροντα τόσων δεκαετιών. Χρειάζονται επιμονή με απανωτές προσπάθειες. Με άλλα λόγια, οι συγκεκριμένες συνενώσεις ταμείων ήταν αναποτελεσματικές για ισότητα και κοινωνική δικαιοσύνη και ακολούθησαν συγχωνεύσεις οργανισμών επικουρικής ασφάλισης το 2012.

3.2. Ισότητα Καταβολής Εισφορών

Τα ταμεία επικουρικής ασφάλισης που εντάχθηκαν στο ΕΤΕΑ ασφάλιζαν μη ομοειδείς επαγγελματικές κατηγορίες, με ποικίλους κλάδους ασφάλισης, άλλα καταστατικά λειτουργίας και εντελώς διαφορετικές ανάγκες χρηματοδότησης, ασφάλισης και συνταξιοδότησης. Οι συγχωνεύσεις των 1999 και 2008 είχαν προέρθει από σχετικά ομοειδή ταμεία. Αντίθετα, η μεταρρύθμιση του 2012 προκάλεσε ενοποίηση πιο ανομοιογενών ταμείων ως προς τις διατάξεις, τον τρόπο εργασίας και τις επαγγελματικές ομάδες που ασφάλιζαν. Για παράδειγμα υπάρχουν τομείς, όπως το ΤΑΔΚΥ, που εξετάζουν μόνο φάκελο εξαγοράς και ΔΑΥΚ για έγκριση αίτησης σύνταξης και άλλοι που χρησιμοποιούν πολύ πιο πολύπλοκα αρχεία για να βρεθεί ο χρόνος του ασφαλισμένου. Η προσπάθεια αυτή, λοιπόν, είναι πολύ δύσκολα εκτελέσιμη για πολλούς λόγους. Ένας από τους πιο σημαντικούς είναι το γεγονός πως κατά καιρούς είχαν θεσπιστεί διαφορετικές διατάξεις για κάθε ταμείο, οι οποίες όντως είναι απόλυτα αντιφατικές μεταξύ τους, δημιουργούν τεράστια ασάφεια ως προς το τι ισχύει για κάθε φορέα. Αυτό έχει ως συνέπεια να είναι σχεδόν ανέφικτος ο συγκερασμός όλων των διαφορετικών σημείων των ποικίλων ταμείων. Η συνένωση τόσο διαφορετικών κανόνων και διαδικασιών ασφάλισης είναι απαιτητική και πιθανόν να δημιουργήσει ανεξέλεγκτα εμπόδια, σε περίπτωση που δε γίνουν οι κατάλληλοι χειρισμοί.³⁴

Οι διατάξεις 35-48 του Ν.4052/2012 προβλέπουν τη σύσταση του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης, το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Το ΕΤΕΑ με έδρα την Αθήνα λειτουργούσε με ενιαία διοικητική και οικονομική οργάνωση με στόχο εξοικονόμηση πόρων και άρση ανισοτήτων. Το ΕΤΕΑ, το 2012, αποτελούσε πλέον τον ενιαίο φορέα επικουρικής ασφάλισης του μεγαλύτερου τμήματος των μισθωτών εργαζομένων της χώρας. Ήταν σημαντικές, λοιπόν, οι διαφάνεια, ισότητα αλλά και δικαιοσύνη, συνεκτικοί και απλοί κανόνες ασφάλισης για όλους τους ασφαλισμένους. Συγκεκριμένα, με τις διατάξεις του άρθρου 5, τα τρέχοντα ποσοστά ασφαλιστικών εισφορών σε συνδυασμό με τις ασφαλιστέες αποδοχές, ήταν σε ισχύ για όλους τους ασφαλισμένους του εν λόγω ταμείου, παλιούς και νέους. Με αυτό τον τρόπο, λοιπόν,

---

³⁴ <http://news.makedonias.gr/2016/01/190341>

έγινε ομοιογενές το καθεστώς για όλους τους παλιούς ασφαλισμένους σχετικά με τις εισφορές, το οποίο ήταν συνονθύλευμα ποικίλων και ειδικών καταστατικών διατάξεων, ενώ στη συνέχεια εναρμονίστηκε με ότι αφορά τις καταβαλλόμενες κρατήσεις των νέων. Αυτό που είχε συμβεί ουσιαστικά είναι η κατάργηση ποικίλων διατάξεων. Οι παλιοί ασφαλισμένοι βρίσκονταν σε διαφορετικά καθεστώτα από τους νέους και αποτελούσαν το 15% των ασφαλισμένων του ΕΤΕΑ το 2014. Ταυτόχρονα, από 1 Ιανουαρίου 2014 καταργήθηκαν οι περισσότερες περιπτώσεις για επιστροφές εισφορών από τον τομέα ΤΕΑΔΥ.³⁵

Για όλους τους ασφαλισμένους του ΕΤΕΑ (μετέπειτα ΕΤΕΑΕΠ), από την 1/12/2013, ως ασφαλιστέες αποδοχές θεωρούνται οι κάθε φύσης αποδοχές του εργαζομένου. Εξαιρούνται, από υποχρέωση εισφοράς, μόνο οι έκτακτες παροχές εξαιτίας γάμου, γέννησης τέκνων, θανάτου αλλά και βαριάς ασθένειας του εκάστοτε μισθωτού αλλά και των μελών της οικογένειάς του και του κινήτρου απόδοσης (Γαληνού, 2012).³⁶

---

35 Ο συγκεκριμένος ασφαλιστικός φορέας ήταν ο μόνος, που παρείχε επιστροφές εισφορών για διάφορες περιπτώσεις, ενώ οι υπόλοιποι εγκρίναν μόνο για μη θεμελίωση, βλέπε παράρτημα, www.etea.gov.gr.

36 Το πλαφόν για τις μηνιαίες ασφαλιστέες αποδοχές ισχύει για όλους τους ασφαλισμένους του ΕΤΕΑ και φτάνει στα €5.543,55 . Για όσους αμείβονται με το καινούριο μισθολόγιο και βασίζονται στην ασφάλιση του δημοσίου ή μπορούν να συνταξιοδοτηθούν σύμφωνα με δημοσιοϋπαλληλικές διατάξεις, αυτά που καθορίζονται ως ποσοστά εισφορών από την 1/12/2013 για παλιούς και καινούριους ασφαλισμένους (όπου υπολογίζεται ως ποσοστό συνεισφοράς το 3% για τον εργοδότη και το 3% για τον ασφαλισμένο). Ταυτόχρονα είναι αξιοσημείωτο ότι υπολογίζονταν μέχρι τις 31/12/2015 με βάση τα ποσά των ασφαλιστέων αποδοχών, σύμφωνα με ότι ίσχυε την 31/10/2011, προτού εφαρμοστεί δηλαδή το καινούριο μισθολόγιο. Συνεχίζει να ισχύει ότι η εισφορά ισούται με το μισό της διαφοράς των μισθολογικών κλιμακίων, σε περιπτώσεις δηλαδή που ο εκάστοτε μισθωτός θα προαχθεί σε ένα επόμενο μισθολογικό κλιμάκιο. Επίσης, συνεχίζει να ισχύει η εφάπαξ εισφορά ενός νεοδιόριστου (www.eteaep.gov.gr).

Αντίθετα με το καθεστώς των εισφορών, οι διατάξεις για τις παροχές παρέμειναν ανομοιογενείς και οι ανισότητες διαφόρων επαγγελματικών κατηγοριών συνεχίστηκαν και μέσα στο ΕΤΕΑ. Ο κάθε τομέας συνέχιζε να ακολουθεί το δικό του τρόπο δουλειάς και τις περισσότερες διατάξεις που εφάρμοζε πριν. Στο ίδιο πλαίσιο το κάθε ταμείο, πλέον τομέας, συνεχίζει να λειτουργεί διοικητικά αυτόνομα, διότι δεν είχε οικονομική αυτοτέλεια, αλλά λειτουργούσε ξεχωριστά. Είναι ανάγκη, όμως το επικουρικό να γίνει πιο λειτουργικό με παρόμοιες διαδικασίες. Παρ' όλο που συνέχιζαν να υπάρχουν αδικίες, κάποιες περικοπές των παροχών επιβάρυναν όλους τους συνταξιούχους και τους ευνοημένους και τους ασθενέστερους, άλλους περισσότερο, άλλους λιγότερο.

Επομένως, το κεφάλαιο της επικουρικής ασφάλισης όπως λειτουργούσε μέχρι πρόσφατα έκλεισε και άρχισε μια εποχή με ένα και μοναδικό Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και σύστημα μερισμάτων με καινούργια χαρακτηριστικά. Από τις προαναφερθείσες διατάξεις προκύπτει η σημασία που δόθηκε σε ενιαίους κανόνες εισφορών για όλους τους ασφαλισμένους του ΕΤΕΑ, παλιούς και νέους, όλων των επαγγελματικών κατηγοριών. Αυτό βοήθησε στην αποτελεσματικότητα της συγχώνευσης.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 42 του Ν.4052/2012 «το ποσό της σύνταξης που θα καταβληθεί» διαμορφώνεται με βάση τα ακόλουθα στοιχεία και δεδομένα:

1. Τα δημογραφικά στοιχεία που προκύπτουν από τους πίνακες θνησιμότητας.
2. Το πλασματικό ποσοστό επιστροφής που θα εφαρμόζεται στις εισφορές που καταβάλλονται και το οποίο προκύπτει από την ποσοστιαία μεταβολή των συντάξεων των ασφαλισμένων.
3. Την επιλογή ή όχι να μεταβιβαστεί η σύνταξη σε κάποιον άλλο δικαιούχο κατά τη στιγμή της συνταξιοδότησης του ασφαλισμένου από τον επικουρικό του φορέα.
4. Το συντελεστή βιωσιμότητας που αναπροσαρμόζεται ετησίως βάσει των συντάξεων που ήδη καταβάλλονται. Ο συντελεστής αυτός χρησιμοποιεί ένα μηχανισμό μειωμένης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, ο οποίος λειτουργεί ανάλογα με τις εισφορές που καταβάλλονται με σκοπό να μη δημιουργούνται ταμειακά ελλείμματα και να πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψή τους πόροι του Κρατικού Προϋπολογισμού. Αν παρόλη την εφαρμογή του συντελεστή βιωσιμότητας προκύψει έλλειμμα, τότε το ποσό

της σύνταξης αναπροσαρμόζεται πριν από την 1 Ιανουαρίου κάθε έτους. Η αναπροσαρμογή αυτή πραγματοποιείται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και βάσει τεκμηριωμένης πρότασης της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής κάθε τρίμηνο (Ν. 4052/2012).

Επομένως, τις συγχωνεύσεις του Νόμου 4052/2012 τις πλαισίωσε ενιαίο σύστημα εισφορών για όλους τους ασφαλισμένους του ΕΤΕΑ, αλλά δεν υπήρχε ενιαίο σύστημα παροχών.

3.3.Ενιαίο Σύστημα Εισφορών - Παροχών

Το «Ενιαίο Σύστημα Εισφορών – Παροχών» πρόκειται για μια προσπάθεια ίσης κατανομής των θυσιών. Ακόμα, συνδυάζει το βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων με το κεκτημένο από τον εργασιακό τους βίο (Εθνική και ανταποδοτική σύνταξη). Επιπλέον, ουσιαστικά, επιδιώκει ένα «ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του συνόλου των απασχολούμενων» με κατάργηση κρατικής χρηματοδότησης των εξαιρέσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, οι συγχωνεύσεις που υλοποιήθηκαν τον Ιανουάριο του 2017 συνεπάγονται πιο ισότιμη μεταχείριση των ασφαλισμένων ως προς τις αποδοχές και τις εισφορές, δηλαδή είναι πιο ουσιαστικές. Ειδικότερα, υπάρχει πλέον ενιαίος τρόπος υπολογισμού σύνταξης τόσο για παλιούς, όσο και για νέους ασφαλισμένους. Υπάρχει κατάργηση ανισοτήτων, εξαιρέσεων και πρόωρων συνταξιοδοτήσεων. Τις προηγούμενες φορές με κάθε συγχώνευση φορέων, η κάθε επαγγελματική ομάδα διατηρούσε τις διατάξεις που την αφορούσαν, αυτή τη φορά όχι. Οι ανισότητες με αυτόν το Νόμο ελαττώθηκαν σημαντικά για πρώτη φορά.

Οι διατάξεις του άρθρου 51 του Ν.4387/2016 προέβλεψαν τη σύσταση του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), προκειμένου να αντιμετωπιστεί η διοικητική διάσπαση του ασφαλιστικού συστήματος και να αντιμετωπίζονται όλοι οι ασφαλισμένοι με τον ίδιο τρόπο. Σύμφωνα με την αιτιολογική Έκθεση του ανωτέρω νόμου «το 1990 λειτουργούσαν 327 φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης, λοιπών παροχών και περιορισμένος αριθμός υπηρεσιών ασφάλισης, καθώς και κρατικές

υπηρεσίες για τη συνταξιοδότηση και υγειονομική περίθαλψη των δημοσίων υπαλλήλων, πολιτικών και στρατιωτικών. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Ε.Τ.Α.Π.-Μ.Μ.Ε. που συνολικά παρέχει 8.208 συντάξεις και αποτελείται από 10 τομείς ασφάλισης» (Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 4387/2016).

Το άρθρο 96 αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των συσσωρευμένων δομικών ελλειμμάτων του Ε.Τ.Ε.Α.ΕΠ. και τον καθορισμό των συνταξιοδοτικών παροχών του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης με βάση την αρχή της ανταποδοτικότητας ανάλογα με τις συντάξιμες αποδοχές του ασφαλισμένου. Έτσι, εισάγεται μηχανισμός εξισορρόπησης για την αντιμετώπιση πιθανών ελλειμμάτων που θα δίνει τη δυνατότητα αναπροσαρμογής των συντάξεων και χρήσης των περιουσιακών στοιχείων του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης. Ο ως άνω μηχανισμός εξασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη βιωσιμότητα του Ε.Τ.Ε.Α. και εγκαθιδρύει αντιστοιχία μεταξύ εισφορών και παροχών. Παράλληλα, προβλέπεται αναπροσαρμογή των καταβαλλόμενων συντάξεων με γνώμονα την προστασία των μεσαίων και χαμηλότερων συντάξεων αλλά και την αποκατάσταση της αρχής της αναλογικότητας εισφορών-παροχών, με δεδομένο ότι ένα μεγάλο ποσοστό επικουρικών συντάξεων υπολογίστηκε βάσει ποσοστών αναπλήρωσης που παραβίαζαν βασικές αναλογιστικές αρχές ισορροπίας μεταξύ τους.³⁷

Σύμφωνα με τον Ν.4387/2016, συστήθηκε το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών. Σκοπός την δημιουργίας του συγκεκριμένου ταμείου είναι παροχή μηνιαίας επικουρικής σύνταξης λόγω γήρατος/αναπηρίας/θανάτου, καθώς και καταβολή εφάπαξ παροχών στους δικαιούχους.³⁸ Αυτή τη φορά η ενοποίηση δεν

---

³⁷ <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/23414>

³⁸ Οι διατάξεις του δεύτερου άρθρου του Ν.4387/2016 εισάγουν ορισμούς για τα δύο τμήματα που στοιχειοθετούν τη σύνταξη γήρατος/αναπηρίας/θανάτου, «ητοι την Εθνική σύνταξη και την Ανταποδοτική σύνταξη» Η σύνταξη που δικαιούται κάθε πολίτης καταβάλλεται κάθε μήνα. Η Εθνική σύνταξη ορίζεται στα €384 ευρώ, από τα είκοσι χρόνια ασφάλισης και πάνω και η χρηματοδότηση προέρχεται από την φορολογία.

αφορούσε μόνο ταμεία διαφορετικών επαγγελματικών κατηγοριών, αλλά και κλάδων, επικουρικό και εφάπαξ. Επίσης, στόχος του Νόμου 4387/2016 αποτελεί η ισότητα διάφορων ομάδων ασφαλισμένων μέσω της ενοποίησης εισφορών και παροχών. Ο νόμος 4387/2016 οδήγησε στην ενοποίηση των περισσότερων ασφαλιστικών ταμείων, γεγονός που οδήγησε στην ίδρυση των ΕΤΕΑΕΠ και ΕΦΚΑ, με ενιαίο σύστημα εισφορών και παροχών για όλους τους ασφαλισμένους (Νόμος 4387/2016).

Το άρθρο 35, που αφορά την Εφάπαξ παροχή αναφέρει ότι, «Ο κατακερματισμός των φορέων πρόνοιας που υφίστατο έως τότε είχε ως αναπόφευκτη συνέπεια την πολυνομία και κατ' επέκταση την πολυπλοκότητα στην εφαρμογή των διατάξεων, με αποτέλεσμα το ύψος της τελικά χορηγούμενης από τον κάθε επιμέρους φορέα εφάπαξ παροχής να ποικίλλει». «Ο προβλεπόμενος άλλωστε υπό τις ισχύουσες διατάξεις μαθηματικός τύπος για τον υπολογισμό της παροχής είναι πρακτικά ανεφάρμοστος, με αποτέλεσμα να μην έχουν καταβληθεί παροχές εφάπαξ από το έτος 2013 έως σήμερα. Με την προτεινόμενη διάταξη του παρόντος άρθρου ρυθμίζονται θέματα του Κλάδου Εφάπαξ Παροχών του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π., όπως η υπαγωγή στην ασφάλιση, οι πόροι, ο χρόνος ασφάλισης, οι προϋποθέσεις χορήγησης της εφάπαξ παροχής, ο τρόπος υπολογισμού κ.α., με τρόπο ενιαίο για όλους τους ασφαλισμένους και για όλο το χρονικό διάστημα ασφάλισής τους. Σκοπός της ρύθμισης είναι αφενός να εξασφαλιστεί η μελλοντική συνέχιση χορήγησης της εφάπαξ παροχής στους δικαιούχους και, αφετέρου δε, η απλοποίηση του πλαισίου των φορέων πρόνοιας, το οποίο είχε καταστεί ιδιαίτερα

Παράλληλα, προβλέπεται αναπροσαρμογή των καταβαλλόμενων συντάξεων με γνώμονα την προστασία των μεσαίων και χαμηλότερων συντάξεων αλλά και την αποκατάσταση της αρχής της αναλογικότητας εισφορών-παροχών, με δεδομένο ότι ένα μεγάλο ποσοστό επικουρικών συντάξεων υπολογίστηκε βάσει ποσοστών αναπλήρωσης που παραβίαζαν βασικές αναλογιστικές αρχές ισορροπίας μεταξύ τους (Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, 2016· Πετροπουλάκος, 2017).

περίπλοκο και δαπανηρό με τη λειτουργία μεγάλου αριθμού φορέων και τομέων-κλάδων πρόνοιας». ³⁹

Επομένως, η συγχώνευση που ξεκίνησε την 1 Ιανουαρίου 2017 επιδιώκει πιο επίμονα την ισότητα μεταξύ των ασφαλισμένων και την αναδιανομή των εισφορών τους. Παράλληλα, ο νέος τρόπος υπολογισμού των συντάξεων επηρεάζεται από διάφορες μεταβλητές με στόχο τη βιωσιμότητα του συστήματος. Τα αποτελέσματα είναι νωρίς να φανούν ακόμα. Εντούτοις, υπάρχουν ακόμα ορισμένες διαφορές, πχ ως προς την εξυπηρέτηση των ασφαλισμένων διαφορετικών συντεχνιών. Ειδικότερα, υπάρχει διαφορετικός χρόνος αναμονής για έγκριση της αίτησης συνταξιοδότησης από κάθε διεύθυνση.⁴⁰ Ακόμα, οι Ρομπόλης και Μπέτσης αναφέρουν το 2016 σε βιβλίο τους: «Η σύνδεση της αποκλιμάκωσης του δημοσίου χρέους (δημοσιονομική πειθαρχία) με τους νέους όρους περιστολής και λιτότητας της μακροχρόνιας βιωσιμότητας του ΣΚΑ στην Ελλάδα εδράζεται στη λανθασμένη νεοκλασική θεώρηση και την ασκούμενη νεοφιλελεύθερη πολιτική ότι, όπως οι φόροι δεν είναι ανταποδοτικοί, έτσι και οι ασφαλιστικές εισφορές, ως οιονεί φόροι, δεν είναι και αυτές πλήρως ανταποδοτικές. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, ο Ν. 4387/2016 υιοθετώντας την αντίληψη αυτή χαρακτηρίζεται, μεταξύ των άλλων, από τη σημαντική υπονόμηση της αναλογικότητας εισφορών – παροχών». Με αυτόν τον τρόπο, κάποιои χάνουν τα περιουσιακά – ασφαλιστικά δικαιώματα τους για να ωφεληθούν άλλοι.

Ο Νόμος 4387/2016 συνδυάζει το βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων με το κεκτημένο από τον εργασιακό τους βίο ⁴¹ (Εθνική και ανταποδοτική σύνταξη). Επιπλέον, ουσιαστικά, διευκολύνει ένα «ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του συνόλου των απασχολούμενων» με κατάργηση κρατικής χρηματοδότησης των εξαιρέσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, οι συγχωνεύσεις που υλοποιήθηκαν τον Ιανουάριο του 2017 συνεπάγονται πιο ισότιμη μεταχείριση των ασφαλισμένων ως προς τις αποδοχές και τις εισφορές, δηλαδή είναι πιο ουσιαστικές. Ειδικότερα, υπάρχει πλέον ενιαίος τρόπος υπολογισμού σύνταξης τόσο για παλιούς, όσο και για νέους ασφαλισμένους. Υπάρχει κατάργηση ανισοτήτων, εξαιρέσεων και προώρων συνταξιοδοτήσεων. Τις προηγούμενες φορές με κάθε συγχώνευση φορέων η κάθε επαγγελματική ομάδα μετέφερε τις διατάξεις που την

---

39 <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/23414>

40 Βλέπε παράρτημα 10.

41 Βλέπε παράρτημα 11.

αφορούσαν. Οι ανισότητες κατά ένα μεγάλο μέρος εξακολουθούσαν να υπάρχουν, ενώ σύμφωνα με την εφαρμογή των διατάξεων του Ν4387/2016 μειώθηκαν σημαντικά.

3.4. Συμπεράσματα Τρίτου Κεφαλαίου

Οι συνενώσεις ταμείων επικουρικής ασφάλισης, το 2008 επηρέασαν ελάχιστα τις διαφορές μεταξύ ασφαλισμένων. Όσες ήταν απόρροια του Ν. 4052/2012, τις ακολούθησαν διατάξεις του ίδιου Νόμου για ενιαίο σύστημα εισφορών, επομένως, οι τότε, συγχωνεύσεις δε συνέβαλαν σημαντικά τουλάχιστον άμεσα σε μείωση ανισοτήτων παροχών μεταξύ συνταξιούχων, ενώ οι κανόνες των εισφορών γίνανε πιο ενιαίοι. Ενώ το 2017, ταυτόχρονα, με την ίδρυση του ΕΤΕΑΕΠ υπάρχει πλέον ενιαίο πιο ισόνομο σύστημα κρατήσεων και παροχών. Οπότε, οι αλληπάλληλες συγχωνεύσεις βοήθησαν σε κατάργηση πολλών ανισοτήτων, όχι από μόνες τους, αλλά επειδή οι εν λόγω Νόμοι περιείχαν και άλλες διατάξεις που προσπαθούν σε πιο ισότιμο Σύστημα Επικουρικών Συντάξεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΩΦΕΛΕΙΣ ΟΙ ΣΥΝΕΝΩΣΕΙΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Σε πολλές χώρες, τις τελευταίες δεκαετίες, πραγματοποιούνται ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις,⁴² μέσα από ενοποιήσεις φορέων, προϋπολογισμών με ξεχωριστά κεφάλαια, συναφών διοικητικών υπηρεσιών ή συνέργειες με μη συναφείς μονάδες για αξιοποίηση οικονομιών κλίμακας. Αυτά αποσκοπούν, συνήθως, σε μετρήσιμα αποτελέσματα, από κοινού είσπραξη καθορισμένων εισφορών, ενιαία διαχείριση της ακίνητης περιουσίας, καλύτερη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και τυποποιημένες διαδικασίες (Πόρισμα Σοφών, 2015). Αντιγράφοντας αυτήν την πρακτική η Ελλάδα προχώρησε σε συγχωνεύσεις Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης για άλλη μια φορά. Έχουν γίνει διάφορες παρεμβάσεις από την πολιτεία στο ασφαλιστικό σύστημα από το 2008.

Μέσα στο πλαίσιο, το οποίο επισημαίνει η προηγούμενη παράγραφος ο παγκόσμιος περίγυρος επηρέασε το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα και ειδικότερα την επικουρική ασφάλιση. Η τελευταία έχει υποστεί αναμόρφωση και για έναν άλλο λόγο: οι τελευταίες εξελίξεις, όπως η δημιουργία του ΕΤΕΑ και κατόπιν του ΕΤΕΑΕΠ, συμβαδίζουν με τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η χώρα μας με το τρίτο μνημόνιο απέναντι στους δανειστές (Ρόμπολης, 2016). Άλλωστε η καταπολέμηση των ελλειμμάτων και η διαφύλαξη αποθεματικών των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης είναι επιτακτική ανάγκη και υποχρέωση στις επόμενες γενιές για μια διαγενεακή δικαιοσύνη. Μέσα από περικοπή δαπανών και αύξηση εσόδων στο μέλλον θα υπάρχει δυνατότητα οικονομικής βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

---

⁴² Ηνωμένο Βασίλειο (1990, 1999), η Κροατία (1998, 1999), η Ρουμανία (2001), η Τουρκία (2006), η Ολλανδία (2006), η Σουηδία (2010), η Ιταλία 2012, η Δανία (2012), η Γαλλία (2014) και αλλού (Πόρισμα Σοφών, 2015) αναζητώντας καλές πρακτικές στην αλλοδαπή.

Η όλη αναμόρφωση του ασφαλιστικού συστήματος και ειδικότερα οι συγχωνεύσεις φορέων επικουρικής ασφάλισης, αποβλέπουν σε:

1. ενίσχυση της βιωσιμότητας και επάρκειας του ασφαλιστικού συστήματος.
2. εξυγίανση του ασφαλιστικού συστήματος και περισσότερη διαφάνεια.
3. θέσπιση ενιαίων ελεγκτικών μηχανισμών για την εισφοροδιαφυγή με καλύτερη διασταύρωση στοιχείων.
4. αποτελεσματική αξιοποίηση της περιουσίας των ΟΚΑ.
5. μείωση των διοικητικών δαπανών και δυνατότητες για αποτελέσματα οικονομικών κλίμακας (Αιτιολογικές Εκθέσεις Νόμων 4052/2012, 4387/2016).

Ο Ν.3655/2008 αφορά την περιουσία των παλαιών ταμείων, κινητή και ακίνητη, η οποία μεταβιβάστηκε στα νέα ταμεία με τις υποχρεώσεις της. Ο νόμος, ωστόσο, είναι σε αρκετά σημεία αντιφατικός και διφορούμενος πχ αναφέρει συχνά πως οι τομείς των νέων ταμείων αναλαμβάνουν ως καθολικοί διάδοχοι την περιουσία των παλαιών ταμείων, ενώ άλλες φορές ορίζει το νέο ταμείο ως καθολικό διάδοχο. Τελικά υπήρχε ή όχι περιουσιακή αυτοτέλεια των τομέων; Υπήρχε μια σύγχυση και περιθώριο για να ερμηνευτεί και να εφαρμοστεί, όπως βόλευε κάθε φορά.

Οι νέοι Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης ή οι Κλάδοι αυτών αποτελούνται από επιμέρους Τομείς με πλήρη λογιστική και οικονομική αυτοτέλεια. Η διατήρηση της λογιστικής και οικονομικής αυτοτέλειας αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική, γιατί στα πλαίσια των νέων ταμείων, τα στοιχεία που αποδεικνύονται καθοριστικά για την κρίση επί νομικών ζητημάτων σχετικά με το εφάπαξ βοήθημα, πχ ο τρόπος σχηματισμού του ασφαλιστικού κεφαλαίου, οι πόροι κ.α., εξακολουθούσαν τη διαφοροποίηση σε διαφορετικούς τομείς (Πετροπουλάκος, 2012).

Τελικά σε όλα τα τότε επικουρικά, ΕΤΕΑΜ, ΤΕΑΙΤ, ΤΑΥΤΕΚΩ, ΤΕΑΔΥ και ΤΕΑΠΑΣΑ, οι ενταγμένοι τομείς διατήρησαν την οικονομική και λογιστική τους αυτοτέλεια. Οι ασφαλισμένοι έχουν περιουσιακά δικαιώματα στα ταμεία και αυτά σε καμία περίπτωση δεν τα έθιξε η ασφαλιστική μεταρρύθμιση του 2008, μιας και δε θα

επηρέαζε τις ασφαλιστικές τους παροχές. Το ασφαλιστικό κεφάλαιο, ωστόσο, δέχτηκε κάποια επέμβαση μιας και υπήρξε κατανομή των πόρων και της υφιστάμενης περιουσίας των παλαιών ταμείων στους κλάδους των νέων ταμείων και επιπλέον η περιουσία αυτή πέρασε στα χέρια των νέων ταμείων και στη διαχείριση της από τα ΔΣ τους (Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, 2008).

Οπότε, ο Νόμος 4052 ασχολήθηκε περισσότερο με την οικονομική βιωσιμότητα της ελληνικής ασφάλισης. Έτσι, το ΕΤΕΑ λειτούργησε από το 2012 έως και τέλη του 2016 με την ελπίδα μείωσης λειτουργικών δαπανών. Παράλληλα, το καινούργιο ταμείο κληρονόμησε τα αποθεματικά και περιουσιακά στοιχεία της επικουρικής ασφάλισης για την καλύτερη αξιοποίησή τους. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 42 του Ν.4052/2012 το ποσό της σύνταξης που θα καταβληθεί διαμορφώνεται με βάση στοιχεία και δεδομένα για τη βιωσιμότητα της επικουρικής ασφάλισης. Έτσι, είναι φανερό, ότι υπήρχε προσπάθεια ο τρόπος διαμόρφωσης του υπολογισμού της επικουρικής σύνταξης να συντελέσει στη βιωσιμότητα του νέου υπέρ ταμείου. Αυτό είναι σημαντικός παράγοντας για να χεί νόημα η προσπάθεια ουσιαστικής ενοποίησης. Αν ο φορέας χρεοκοπήσει, είναι άτοπος ο κόπος.

Για άλλη μια φορά, πρωταρχικός και πραγματικός στόχος των συγχωνεύσεων το 2017 είναι η μείωση των δαπανών και των δημοσιονομικών επιπτώσεων του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στη σχέση κρατικών δαπανών και ΑΕΠ της χώρας. Αποβλέπουν στην αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και την επίτευξη μεσοπρόθεσμου πλεονάσματος ύψους 3,5% του ΑΕΠ (Ρόμπολης, 2016). Παράλληλα, υπάρχει πρόβλεψη για συνεχή έλεγχο της εθνικής συνταξιοδοτικής δαπάνης.

Ωστόσο, οι ενοποιήσεις δε λύνουν το τεράστιο οικονομικό πρόβλημα της επάρκειας και της βιωσιμότητας του συστήματος· αντίθετα έχουν ως επίπτωση μεγάλη διοικητική δυσλειτουργία και οργανωτική αταξία εντός του ενοποιημένου ασφαλιστικού οργανισμού (Δεδούλη, 2015). Οπότε, με τις ανακατατάξεις και την ανακατασούρα που ακολουθεί τα έξοδα αυξάνουν.

Το ασφαλιστικό κεφάλαιο αποτελεί περιουσία των οργανισμών και κατ' επέκταση των ασφαλισμένων, είναι κοινωνικό τους δικαίωμα. Είτε προέρχεται από εισφορές, είτε από κρατική χρηματοδότηση, είτε από κοινωνικούς πόρους προοριζόταν για συγκεκριμένες ομάδες ασφαλισμένων, στις οποίες ανήκει. Τελικά, ως το 2016 το ΕΤΕΑ κατέληξε ελλειμματικό ταμείο. Αντιμετώπιζε δυσκολία στην πληρωμή συντάξεων, έτσι ρευστοποίησε ομόλογα.

Με άλλα λόγια, κάθε συγχώνευση αποτελεί μία προσπάθεια δημιουργίας οικονομικών κλίμακας ώστε να περιοριστεί το λειτουργικό κόστος των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει η ελπίδα, ότι το ΣΚΑ θα καταστεί βιώσιμο χωρίς περικοπές συντάξεων. Όμως, κατόπιν συνέχιζαν να ακολουθούν μειώσεις μερισμάτων και αύξηση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης, αφού οι συνενώσεις ταμείων δε φέρνανε την επίτευξη του στόχου εξοικονόμησης αποθεματικών. Η ανακατασούρα, επιπλέον, οδηγεί σε αύξηση των εξόδων για προμήθεια περισσότερων αναλώσιμων,⁴³ μεταφορές εξοπλισμού γραφείων και εγγράφων, ανακαινίσεις κτιρίων και χαμένες πληρωμένες εργατοώρες υπαλλήλων των φορέων επικουρικής ασφάλισης, τα οποία εξανεμίζουν τυχόν οφέλη από την ενοποίηση. Επιπλέον, ένας μεγαλύτερος οργανισμός ασφάλισης με πιο υπολογίσιμα αποθέματα έχει τη δυνατότητα για πετυχημένες επενδύσεις και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση της περιουσίας του. Με αυτόν τον τρόπο, εξασφαλίσετε η βιωσιμότητα του συστήματος χωρίς περικοπές στις αποδοχές. Βέβαια, αυτό είναι ρίσκο γιατί τα πλουσιότερα ταμεία, τα πλησιάζουν οι επιτήδευτοι.

Επίσης, η συγχώνευση προβληματικών με υγιή ταμεία, χωρίς τις απαραίτητες ρυθμίσεις χρηματοδότησης, με ανορθολογικό τρόπο οδηγεί στην εξάντληση αποθεματικών των πλεονασματικών ταμείων από τα ελλειμματικά. Τα τελευταία, όχι μόνο δεν

---

43 έξοδα για αλλαγές γραφικής ύλης για να αντικατασταθεί η παλιά ονομασία του τέως ταμείου με τη νέα του καινούργιου ταμείου· στοιχεία αποστολέα στους φακέλους αλληλογραφίας, σφραγίδες και πινακίδες, είναι επιτακτική ανάγκη να διορθωθούν με τα νέα δεδομένα σε τέτοιες περιπτώσεις.

καταφέρνουν με τις ενοποιήσεις να ανταποκριθούν στις ανάγκες των δικών τους συνταξιούχων, αλλά παρασύρουν ασφαλισμένους πρώην πλεονασματικών ταμείων. Για παράδειγμα, στον τομέα ΤΕΑΔΥ, οι εν ενεργεία ασφαλισμένοι του πρώην ΤΑΥΟΥ υπέβαλαν αιτήσεις μαζικά για επιστροφή εισφορών ΔΙΒΕΕΤ από το τέως ΤΑΥΟΥ, το Δεκέμβριο του 2011, όταν ανακάλυψαν ότι ο αντίστοιχος λογαριασμός ήταν άδειος και δε θα εισπράττανε, στο μέλλον, την αντίστοιχη παροχή, ζήτησαν ομαδικά επιστροφή εισφορών λόγω του συγκεκριμένου επιδόματος. Το ΤΕΑΔΥ δε διευθέτησε το ανωτέρω ζήτημα. Τελικά, τους επεστράφησαν σχετικά ποσά από το διάδοχο φορέα ΕΤΕΑ, το 2014⁴⁴. Αυτό αποτελεί παράδειγμα για το πώς οι συγχωνεύσεις κρύβουν οικονομικές δυσχέρειες ή καλύπτουν άλλα προβλήματα χωρίς να τα επιλύουν. Τα πλεονάσματα ενός ενταγμένου ταμείου πληρώνουν τις υποχρεώσεις ενός άλλου για να μην υπάρχουν δυσαρεστημένοι ασφαλισμένοι.

Ταυτόχρονα με τη μείωση του αριθμού των ταμείων ξεκίνησε η εφαρμογή της ρήτρας του μηδενικού ελλείμματος. Το ΕΤΕΑΕΠ θα καλύπτει τα έξοδα του μόνο από τα έσοδα του χωρίς κρατική βοήθεια με πιθανό αποτέλεσμα μείωση συντάξεων (Ρόμπολης, 2016).⁴⁵ Οπότε δεν ισχύει ότι οι ενοποιήσεις θα εμποδίσουν περικοπές συντάξεων, αν τα ελλείμματα παραμείνουν.

Επομένως, οι μεταρρυθμίσεις το 2008 δεν είχαν τόσο οικονομικούς στόχους για την επικουρική ασφάλιση.⁴⁶ Αντίθετα, οι Νόμοι 4052/2012 και 4387/2016 αποσκοπούσαν στην αναμόρφωση του ασφαλιστικού συστήματος για περιορισμό των ελλειμμάτων και εφαρμογή των μνημονίων. Αυτός ήταν ο λόγος της ένταξης των περισσότερων επικουρικών στο ΕΤΕΑ και στη συνέχεια η συνένωση της επικουρικής ασφάλισης με το εφάπαξ. Εντούτοις, οι εν λόγω συγχωνεύσεις δεν ωφέλησαν - μέσω μείωσης των δαπανών - οικονομικά την επικουρική ασφάλιση και το εφάπαξ, αλλά οι περικοπές παροχών.

---

44 (συνέντευξη με υπάλληλο επικουρικού): (<http://www.etea.gov.gr/temp/site/wp-content/uploads/2015/12/%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%A9%CE%A3%CE%97%20%CE%94%CE%99%CE%92%CE%95%CE%95%CE%A4.pdf>)

45 <https://www.ft.com/content/2ea2eb52-0ac3-11e5-a8e8-00144feabdc0>

46 Οι δαπάνες και τα έσοδα της επικουρικής και των εφάπαξ δεν επηρεάστηκαν. Βλέπε παράρτημα 12.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΜΗ ΕΥΘΛΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΝ

Στόχοι των συγχωνεύσεων ταμείων επικουρικής ασφάλισης που τα δύο προηγούμενα κεφάλαια δεν περιείχαν είναι οι ακόλουθοι:

1. ουσιαστικότερη και πιο αποτελεσματική άσκηση εποπτείας και ελέγχου από την Κεντρική Διοίκηση.
2. κοινά και σύγχρονα πληροφοριακά συστήματα, οπότε να βρίσκονται ευκολότερα στοιχεία. Πάταξη της χαώδους γραφειοκρατίας και απλοποίηση διαδικασιών.
3. σταδιακή μείωση του χρόνου εξυπηρέτησης των πολιτών.
4. λειτουργικότητα με επίλυση δομικών και λειτουργικών προβλημάτων, αποτελεσματική και ευέλικτη διοίκηση.
5. αναλογιστικές μελέτες που αφορούν τα υπό ένωση ταμεία για να γίνουν οι σωστοί χειρισμοί με βάση ορθά στοιχεία.
6. εφαρμογή ενιαίων κανόνων διοίκησης και λειτουργίας. Η συγχώνευση διοικητικά προβληματικών φορέων με άλλους ασφαλώς πιθανόν θα συμβάλουν σε απλούστευση των διαδικασιών και στη σύντμηση των χρόνων χορήγησης των παροχών και συντάξεων. Η ορθή συγχώνευση ασφαλιστικών ταμείων μπορεί να βοηθήσει σε απλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου, που μειώνει την πολυπλοκότητα στις διαδικασίες.

Ωστόσο, στην ΕΕ πιστεύανε ότι οι ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις προϋποθέτανε κατάλληλες οικονομικές και αναλογιστικές μελέτες και κοινωνικό διάλογο, κάτι που δε συνέβη εδώ. Έτσι, οι αλλαγές στο ΣΚΑ δε γίνανε κοινωνικά αποδεκτές με συνέπεια αντίσταση από διάφορες ομάδες. Η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού ζητήματος είναι ένα ζήτημα φλέγον που μας αφορά όλους. Οι προτάσεις για τις αλλαγές, επομένως, προϋπόθεταν κοινωνικό διάλογο και ουσιαστική συζήτηση, κάτι που δε συνέβη ποτέ, όπως προαναφέρθηκε με αποτέλεσμα πολλές αντιδράσεις. Αντίθετα, το περιεχόμενο του νομοσχεδίου του νόμου 3655/2008 ήταν άκρως απόρρητο μέχρι την στιγμή που κατατέθηκε προς ψήφιση στη Βουλή, όπου και ψηφίστηκε άμεσα με οριακή πλειοψηφία 151 ψήφων (Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, 2008).

Με το Ν.3655/2008 προωθήθηκαν μεταρρυθμίσεις του ασφαλιστικού μας συστήματος, τόσο διοικητικές, όσο και οργανωτικές. Τα αποτελέσματα, δυστυχώς, και στα δύο αυτά επίπεδα δεν ήταν τα αναμενόμενα. Ως προς το κομμάτι της διοικητικής μεταρρύθμισης, βάσει του ανωτέρου νόμου, οι κλάδοι των παλιών ταμείων που καταργήθηκαν ή συγχωνεύθηκαν εντάσσονται στους τομείς των νέων ταμείων που συστήθηκαν με αυτόν (Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, 2008). Ο όρος «τομέας» χρησιμοποιείται πρώτη φορά σε αυτόν το νόμο και περιγράφει ένα τμήμα του γενικού ασφαλιστικού κλάδου στον οποίο ανήκει, αλλά στην πραγματικότητα είναι το ταμείο το οποίο υποτίθεται πως εντάχθηκε σε ένα μεγαλύτερο. Με αυτόν τον τρόπο η απλοποίηση της οργάνωσης των ασφαλιστικών ταμείων, η οποία ήταν, άλλωστε, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση ένα από τα ζητούμενα της μεταρρύθμισης, δεν επήλθε. Ουσιαστικά ήταν ένα άθροισμα τομέων σε ένα ταμείο, όχι γνήσια συγχώνευση. Για παράδειγμα, το ΤΕΑΔΥ ενώθηκε με το ΤΑΔΚΥ, ΤΕΑΠΟΚΑ και ένα μέρος του ΤΕΑΜ· (Νόμος 3655/2008), ωστόσο ο κάθε τομέας συνέχισε να λειτουργεί σύμφωνα με το δικό του οργανισμό, όχι όλοι μαζί με έναν κοινό. Ο κάθε τομέας συνέχιζε να χει αυτοτέλεια, να ακολουθεί την ίδια τακτική για τους ασφαλισμένους, να χει χώρια λογιστήριο κ.α. Το μόνο που εξυπηρέτησε αποτελεσματικά ήταν η πιο εύκολη μετακίνηση ελάχιστων υπαλλήλων το 2010 ανάμεσα στους τομείς και ενιαία επιλογή προϊσταμένων στις αρχές του 2011.⁴⁷

Οπότε, με τις ενοποιήσεις – εντάξεις που έγιναν με την εφαρμογή του Ν. 3655/2008, τα προβλήματα που υπήρχαν στα προς ενοποίηση ταμεία μεταφέρθηκαν στους νέους τομείς χωρίς προηγούμενη επίλυσή τους. Δεν επήλθε απλοποίηση της διοικητικής οργάνωσης και των διοικητικών υπηρεσιών που υποστήριζε η αιτιολογική έκθεση. Ειδικότερα, η αλληλογραφία για διαδοχική ασφάλιση μεταξύ τομέων ακόμα και του ίδιου τομέα συνέχισε να υπάρχει. Είχε προβληθεί ως σκοπός η λειτουργικότητα, ο οποίος σε καμία περίπτωση δεν ευοδώθηκε. Τουναντίον, με το νέο νόμο το ασφαλιστικό σύστημα έγινε ακόμα πιο περίπλοκο, ενώ η συνοχή του μειώθηκε δραματικά. Ενώ, πριν από τον Ν.3655/2008 συχνά όλοι οι ασφαλιστικοί κλάδοι μιας επαγγελματικής κατηγορίας καλύπτονταν από έναν ασφαλιστικό οργανισμό, πλέον για

---

47 Βλέπε παράρτημα 13, (συνέντευξη με υπάλληλο επικουρικού).

κάθε ασφαλιστικό κλάδο υπάρχει διαφορετικός ασφαλιστικός οργανισμός. Ένα παράδειγμα ήταν το ΤΕΑΙΤ. Δηλαδή, αφού ξεχωρίστηκαν τα επικουρικά από τα εφάπαξ ενοποιήθηκαν χώρια με άλλων επαγγελματικών ομάδων. Αλλά, ο κάθε τομέας βρισκόταν σε άλλη ταχυδρομική διεύθυνση, οι δικές του πρακτικές παρέμεναν και διοικητικά λειτουργούσαν ανεξάρτητα. Παράλληλα, δε μειώθηκε ο χρόνος αναμονής για έγκριση αίτησης συνταξιοδότησης, ειδικά στον τομέα ΤΕΑΥΕΚ αυξήθηκε. Από την άλλη πλευρά το ΤΑΥΤΕΚΩ και ΤΕΑΠΑΣΑ περιείχαν όλους τους κλάδους, επικουρική σύνταξη, εφάπαξ και υγείας.

Στη συνέχεια, οι ενοποιήσεις του 2012 προκάλεσαν κάτι πρωτόγνωρο. Σε κάθε συγχώνευση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, η νομοθεσία προβλέπει απολύσεις μόνιμων δημοσίων υπαλλήλων, χωρίς όμως αποζημίωση. Έτσι, είκοσι εννιά υπάλληλοι από το ΕΤΕΑ, βρέθηκαν σε διαθεσιμότητα και αβεβαιότητα για μήνες⁴⁸. Κάποιοι ωφελήθηκαν, γιατί εισπράττανε ένα μικρό ποσό χωρίς να εργάζονται και στο τέλος επιστρέψανε ή ακόμα και μετακινήθηκαν σε καλύτερες υπηρεσίες. Σχεδόν για όλους, όμως, ήταν μια ιδιαίτερα ψυχοφθόρα περίοδος με οικονομικές δυσκολίες και χωρίς να γνωρίζουν αν θα επανέλθουνε. Μία από τις ακραίες περιπτώσεις ήταν ένας υπάλληλος επικουρικού που παρουσίασε προβλήματα υγείας, νευρολογικά. Μετά από ένσταση η απόλυση ακυρώθηκε, αλλά η ασθένεια του είχε ήδη επιδεινωθεί ραγδαία. Μετά την επιστροφή, κάποιοι ήταν δύστροποι και μετατράπηκαν σε πιο αντιπαραγωγικοί. Λίγο μετά την πιο πρόσφατη συγχώνευση άλλαξε το διοικητικό συμβούλιο του ΣΥΑΤ. Πιθανόν, η τελευταία συγχώνευση, εξαιτίας των απολύσεων, να γίνει η αιτία για επιμονές κινητοποιήσεις στο ΕΤΕΑΕΠ, όπως μια απεργία διαρκείας. Η προηγούμενη συγχώνευση του 2012 προκάλεσε δύο βδομάδες συνεχόμενης απεργίας, τα κτίρια ήταν σχεδόν άδεια από υπαλλήλους και δεν υπήρχε εξυπηρέτηση συνταξιούχων (συνέντευξη με υπάλληλο επικουρικού). Επιπρόσθετα, η συγχώνευση του 2012 προκάλεσε πρόβλημα χώρου με τη συστέγαση τομέων. Τα γραφεία παραγέμισαν από υπαλλήλους και τα αρχεία δε χωράνε πάντα τα έγγραφα.

---

48 ΣΥΑΤ (20/9/2011), <https://www.syat.gr/%CF%84%CE%B1-%CE%BD%CE%AD%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%A3%CE%A5%CE%91%CE%A4/169-%CE%91%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%93%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D-%CE%A3%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%B7%CF%82-16-9-2011.html>

Γιατί τα ταμεία χρησιμοποιούν λιγότερους χώρους, αλλά οι υπάλληλοι σε κάθε μετακόμιση μεταφέρουν μαζί τους ακόμα και άχρηστα έγγραφα. Κατόπιν, με τη συνένωση εφάπαξ και τομέων επικουρικής ασφάλισης έγινε συγχώνευση μερικών τμημάτων πχ Γραμματείας, όχι όμως συντάξεων, εσόδων ή ασφάλισης. Δηλαδή, διοικητικά και λειτουργικά δεν υπάρχει πραγματική ενοποίηση. Από την άλλη πλευρά, το γεγονός ότι υπάρχει μόνο ένας οργανισμός για επικουρικές συντάξεις και εφάπαξ έχει ως αποτέλεσμα όλη η δημόσια επικουρική ασφάλιση να ελέγχεται πλέον από ένα υπουργείο, οπότε υπάρχει η δυνατότητα για πιο συγκροτημένο αποτελεσματικό σχεδιασμό και πιο ενιαίο σύστημα. Παλιότερα, ο κάθε οργανισμός επικουρικής ασφάλισης, εποπτευόταν και από άλλο υπουργείο, όπως εργασίας, οικονομικών κ.α. ⁴⁹

Συνεπώς, διοικητικοί και λειτουργικοί σκοποί των ενοποιήσεων ευοδώθηκαν ελάχιστα, ενώ ταυτόχρονα υπήρχε αναστάτωση από τόσες πολλές μεταβολές και μεταφορές εξοπλισμού και εγγράφων.

---

49 <https://www.eteaep.gov.gr/web/%CF%84%CE%BF-%CF%84%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CE%AF%CE%BF>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για τη συγγραφή της παρούσας πτυχιακής εργασίας δεν έγινε εκτεταμένη χρήση στατιστικών στοιχείων, γιατί πιθανόν να μην αντικατοπτρίζουν, εντελώς, την πραγματικότητα. Ενώ πολλές φορές επιδρούν διάφοροι παράγοντες, οπότε δε μπορεί κανείς να είναι σίγουρος, αν οι συγχωνεύσεις από μόνες τους ή κάτι άλλο αύξησαν ή μείωσαν ελλείμματα ή περιουσιακά στοιχεία της ελληνικής συμπληρωματικής ασφάλισης. Παράλληλα, υπήρχε η αίσθηση πως δεν υπήρχε αρκετή βιβλιογραφία – βιβλία ή άρθρα- για άντληση υλικού. Γι' αυτό το λόγο, ξεκίνησε η αναζήτηση πηγών μέσα από το διαδίκτυο και εύρεση πληροφοριών από συζητήσεις με εργαζόμενους της συμπληρωματικής ασφάλισης.

Το συμπέρασμα για τις αιτίες και στόχους των συγχωνεύσεων εκείνης της περιόδου, προήλθε κυρίως από τις αιτιολογικές εκθέσεις των Νόμων 3655/2008, 4052/2012 και 4387/2016. Ακόμα, η καταγραφή και ανάλυση των βασικότερων χαρακτηριστικών της ελληνικής κοινωνικής ασφάλισης συντέλεσε στην επιβεβαίωση των στόχων (όπως, καταπολέμηση ανισοτήτων και μείωση οικονομικών ελλειμμάτων). Έτσι, από αυτή τη μελέτη ήταν φανερό ποιες ήταν οι επιδιώξεις αυτής της απόπειρας. Ταυτόχρονα, η παρατήρηση της κατάστασης ταμείων αρωγής και εφάπαξ από το 2007 έως σήμερα βοηθάει στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των νόμων. Με αυτό τον τρόπο, έγινε μια πρώτη διεξαγωγή συμπερασμάτων για το αν οι εν λόγω συνενώσεις φορέων πέτυχαν τους σκοπούς τους ή τι άλλο προκάλεσαν.

Στη συνέχεια βάση των επιδιώξεων και των αποτελεσμάτων της συγκεκριμένης διαδικασίας συγχωνεύσεων (2008-2016), που εντοπίστηκαν και καταγράφηκαν επιγραμματικά, έγινε αναζήτηση βιβλιογραφίας είτε βιβλία, είτε άρθρα, είτε πηγές από το διαδίκτυο. Με αυτό τον τρόπο ξεκίνησε η ανάλυση της παρούσας εργασίας. Μετά, συνεντεύξεις αποσκοπούσαν στη συμπλήρωση μερικών επιπλέον στοιχείων. Έγινε επιλογή: ενός ανθρώπου που προέρχεται από ευνοημένη επαγγελματική κατηγορία με την ελπίδα ότι θα αναφέρει τι του προκάλεσαν οι περικοπές παροχών, ενός υπάλληλου του αρωγής, που βίωσε κάποιες γραφειοκρατικές μεταβολές το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και μια προϊσταμένη μηχανογράφησης – εκπρόσωπο εργαζομένων η οποία έζησε από κοντά μια συγχώνευση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το βασικότερο χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνικής ασφάλισης, σήμερα, αποτελεί η όλη προσπάθεια αναμόρφωσης της κοινωνικής ασφάλισης από το 2008 μέσα από συγχωνεύσεις ταμείων, όπως επικουρικών. Ο κυριότερος σκοπός τους είναι η καταπολέμηση του κατακερματισμού της κοινωνικής ασφάλισης, δηλαδή εξάλειψη ανισοτήτων μεταξύ ασφαλισμένων και προαγωγή της κοινωνικής δικαιοσύνης. Ήταν επιτακτική ανάγκη, αφού επαγγελματικές κατηγορίες ωφελήθηκαν από την απόκτηση υπερβολικών προνομίων. Οι ενοποιήσεις επικουρικών, το 2008, βοήθησαν σε μείωση του αριθμού των ταμείων, όχι όμως σε περισσότερη δικαιοσύνη, αφού δεν αφορούσαν τόσο κοινωνικοασφαλιστικά θέματα, όσο διοικητικά. Στη συνέχεια, η ίδρυση του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης και ένταξη σε αυτό σχεδόν όλων των αρωγής συντέλεσε σε πιο ίση μεταχείριση ασφαλισμένων εν ενεργεία όσον αφορά τις εισφορές, όχι όμως και τις παροχές. Ο Νόμος 4052/2012 καθιέρωσε ενιαίο σύστημα κρατήσεων επί των μισθών. Το ΕΤΕΑ δε βοήθησε άμεσα σε πιο δίκαιο υπολογισμό κρατήσεων, ενώ άλλες προβλέψεις του 4052/2012 οδήγησαν σε ισότιμο τρόπο κρατήσεων από τις αποδοχές. Μετά, τη συγχώνευση των κλάδων επικουρικού και εφάπαξ τη συνόδευσαν διατάξεις για «ενιαίο σύστημα εισφορών και παροχών». Οπότε, ο Ν 4387/2016 εκρίζωσε ανισότητες σχετικά με παροχή μερισμάτων και περιόρισε την πολύπλοκη νομοθεσία που ευνοεί επιτήδειους. Συνεπώς, η όλη προσπάθεια για τη συνένωση του ΕΤΕΑ με τα ταμεία πρόνοιας (ίδρυση ΕΤΕΑΕΠ) δε βοήθησε τόσο την κοινωνικοασφαλιστική ισότητα όσο άλλες διατάξεις, οι οποίες αφορούσαν κοινούς κανόνες εισφορών και παροχών μεταξύ ασφαλισμένων και πλαισίωσαν την εν λόγω ενοποίηση. Η όλη διαδικασία ανανέωσης του ασφαλιστικού συστήματος δεν επήλθε ευθέως από τις ενοποιήσεις ταμείων, αλλά από ενιαίους κανόνες εισφορών και παροχών, που προέβλεπαν οι Νόμοι 4052/2012 και 4387/2016.

Ενώ, τα επαγγελματικά ταμεία θα εξυπηρετήσουν προνόμια συγκεκριμένων επαγγελματικών ομάδων, γεγονός που θα αναιρέσει σιγά-σιγά όση ισονομία πέτυχαν οι πιο πρόσφατες συγχωνεύσεις. Τα συγκεκριμένα ταμεία λειτουργούν σε άλλες χώρες της Ευρώπης από πολλές δεκαετίες, ενώ στην Ελλάδα, η συμπληρωματική ασφάλιση, ήταν αρμοδιότητα περισσότερο Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και ήταν υπό την

εποπτεία του κράτους. Ακόμα και μετά το Νόμο 4052/2012, οι περισσότεροι εκπρόσωποι ασφαλισμένων προτίμησαν την ασφάλεια του δημόσιου τεράστιου ταμείου. Αλλά, μερικές ωφελημένες ομάδες ρισκάρανε προκειμένου να σώσουν τα προνόμια τους και προτίμησαν, ως συμπληρωματική ασφάλιση, ΝΠΔ.

Ένας άλλος σημαντικός στόχος των συγκεκριμένων ενοποιήσεων ήταν η οικονομική βιωσιμότητα της επικουρικής ασφάλισης και η εξασφάλιση της δυνατότητας παροχής εφάπαξ χωρίς μείωση συντάξεων. Υπήρχε ελπίδα, ότι ο μικρότερος αριθμός φορέων θα εξυπηρετούσε την εξοικονόμηση ποσών από δαπάνες και καλύτερη αξιοποίηση της περιουσίας (οικονομίες κλίμακας) για περισσότερα αποθέματα και λιγότερα ελλείμματα, ώστε να μη χρειαστούν περικοπές μερισμάτων, ώστε να επιβιώσει η επικουρική ασφάλιση. Εντούτοις, αφενός ο νέος τρόπος υπολογισμού των συντάξεων περιέχει στοιχεία για την οικονομική εξασφάλιση του ταμείου (ρήτρα μηδενικού ελλείμματος), αφετέρου οι συγχωνεύσεις προκάλεσαν έξοδα για μεταβατικά στάδια το ένα μετά το άλλο. Το κόστος για δαπάνες μέχρι στιγμής τουλάχιστον ακυρώνει τα κέρδη από το όλο εγχείρημα. Επομένως, οποιαδήποτε τυχόν οικονομική καλύτερευση της επικουρικής ασφάλισης προήλθε από μειώσεις παροχών (ρήτρα μηδενικού ελλείμματος) και όχι συνενώσεις ταμείων διαφορετικών επαγγελματικών κατηγοριών ή κλάδων.

Το 2008, οι συγχωνεύσεις οργανισμών συμπληρωματικής ασφάλισης επιδίωκαν, επίσης, λειτουργικές, οργανωτικές και διοικητικές μεταβολές, όπως απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών. Τα υπό ένταξη ταμεία, το 2008, συνέχισαν να λειτουργούν αυτόνομα διοικητικά και οικονομικά ως τομείς, έτσι τότε οι απλοποιήσεις διοικητικών διαδικασιών ήταν ανύπαρκτες και σοβαρά οργανωτικά προβλήματα δεν επιλύθηκαν. Στη συνέχεια η ένταξη το 2012 των επικουρικών στο ΕΤΕΑ προκάλεσε υπερβολική αναστάτωση με τη μεταφορά εκατοντάδων χιλιάδων εγγράφων, αντικατάσταση των επωνυμιών των αρωγής, που καταργήθηκαν, στα αναλώσιμα με την επωνυμία του καινούργιου οργανισμού. Επιπρόσθετα, απεργία και μη εξυπηρέτηση συνταξιούχων για βδομάδες, εξαιτίας απολύσεων εργαζόμενων της συμπληρωματικής ασφάλισης. Κατόπιν, από τον Ιανουάριο του 2018, μέσα στο ΕΤΕΑΕΠ, τα υπό ένταξη

ταμεία συνεχίζουν να διατηρούν το δικό τους κοινό. Ενώ, τις περισσότερες φορές διατηρούν τον παλιό τρόπο εργασίας τους, όπως τη διαδικασία για απονομή σύνταξης. Ταυτόχρονα η υπερβολική γραφειοκρατία παραμένει, διότι εξακολουθούν να υπάρχουν περισσότερα έγγραφα από όσα είναι ανάγκη.

Επομένως, οι συγχωνεύσεις φορέων επικουρικής ασφάλισης, οι οποίες προήλθαν με τους Νόμους 3655/2008, 4052/2012 και 4387/2016 δεν ήταν αποτελεσματικές και συχνά προκάλεσαν επιπλέον οικονομικά και διοικητικά προβλήματα. Εντούτοις, υπάρχει περιορισμός ή και άρση πολλών κοινωνικοασφαλιστικών ανισοτήτων. Θα είχε πιο πολλά οφέλη και λιγότερες δυσκολίες το όλο εγχείρημα για συνενώσεις οργανισμών συμπληρωματικής ασφάλισης, αν οι ενοποιήσεις ήταν πιο ουσιαστικές, δηλαδή δεν είχε γίνει η μετατροπή κάθε ταμείου, που καταργήθηκε σε τομέα ή διεύθυνση ενός μεγαλύτερου οργανισμού και δεν είχε συνεχίσει να εξυπηρετεί το δικό της κοινό και διατηρήσει το δικό της τρόπο εργασίας. Το ΕΤΕΑΕΠ, που προήλθε από την τελευταία συγχώνευση, χρειάζεται να λειτουργεί πιο ομοιόμορφα, να χει πιο πολλές κοινές διαδικασίες, όπως επεξεργασία εξαγοράς χρόνου ασφάλισης ή έκδοσης σύνταξης. Αυτός είναι ο τρόπος για πραγματική ενοποίηση από την οποία μακροπρόθεσμα, πιθανόν, να προκύψουν και πλεονάσματα από μειώσεις λειτουργικού κόστους για εξοικονόμηση αποθεματικών. Τα τελευταία θα διευκολύνουν μια πιο αποτελεσματική κοινωνική πολιτική, τη διαγενεακή δικαιοσύνη και την ευημερία στο μέλλον. Μια επίμονη απόπειρα, η οποία θα ήταν επικίνδυνη για επικείμενο χάος μέσα από συγκερασμό τόσο διαφορετικών πρακτικών, αντιφατικών νομοθετικών διατάξεων και εξυπηρέτηση ποικίλων επαγγελματικών ομάδων στην αρχή, αλλά μακροχρόνια με πιθανά οφέλη.

Παράλληλα, χρειάζεται περισσότερη μείωση της ποσότητας των εγγράφων και σωστά ενημερωμένο πληροφοριακό σύστημα για μείωση της γραφειοκρατίας και αποτελεσματικότερης διοίκησης. Με αυτόν τον τρόπο, οι περισσότερες εγκρίσεις παροχών, όπως μερίσματα θα γίνουν αυτόματα από τους υπολογιστές σε πολύ πιο σύντομο χρονικό διάστημα από τώρα.

Επειδή, μέχρι τώρα η όλη διαδικασία των συγχωνεύσεων από το 2008 είναι από άτοπη, αποπροσανατολιστική μέχρι επικίνδυνη (αναστάτωση), αλλά ταυτόχρονα είναι αργά η ελληνική επικουρική ασφάλιση να επιστρέψει στην προηγούμενη κατάσταση της, η συνένωση φορέων ελληνικής συμπληρωματικής ασφάλισης είναι απαραίτητο να μετατραπεί σε πραγματική και ουσιαστική με ενοποίηση εκτός από τις διοικητικές και οικονομικές λειτουργίες του ΕΤΕΑΕΠ και των υπόλοιπων διαδικασιών, όπως συντάξεων και εισφορών. Μόνο ενιαίες διαδικασίες έχουν τη δυνατότητα να στηρίξουν το «ενιαίο σύστημα εισφορών και παροχών», που θα οδηγήσει σε ισότητα, κοινωνική δικαιοσύνη την ελληνική επικουρική ασφάλιση και τους ασθενέστερους συνταξιούχους σε περισσότερη ευημερία.

Βιβλιογραφία

Βιβλία, Άρθρα

1. Αγγελάκη, Μ. (2011), «Η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού ως Εργαλείο Αμοιβαίας Μάθησης και Μεταφοράς Καλών πρακτικών στα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης», στο Σακελαρόπουλος, Θ. (επιμ.), Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σσ 63-81, Αθήνα: Διονικός.
2. Αναλυτής, Ν. , Πρωτόπαππας., Χ., Πολυζωγόπουλος, Χ., (4^{ος}/2000). «Ο κοινωνικός διάλογος στην Ελλάδα», Στο Κουζής, Γ., Ρόμπολης, Σ. Ζητήματα Κοινωνικού διαλόγου, Ανταγωνιστικότητα, απασχόληση, εργασιακές σχέσεις, κοινωνική ασφάλιση. σσ, 1,3, Αθήνα: Gutenberg – Κώστας Δαρδάνος.
3. Βενιέρης, Δ. (2015α). Κοινωνική Πολιτική, Έννοιες και Σχέσεις, σσ. 18-19,70, 1^η Έκδοση, Αθήνα: Τόπος.
4. Βενιέρης, Δ. (1^{ος}/2015β). e-class μαθήματος «Θεωρητική Κοινωνική Ανάλυση», ΠΜΣ Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής 2015-2016.
5. Βενιέρης, Δ. (2002), Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, Η Κοινωνική Πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης, σσ. 3,20, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
6. Γαγλιάς, Α. (2016), Το Ασφαλιστικό στην Ελλάδα και την Ευρώπη: Ποιες οι παθογένειες, Ο Παναγιώτης Τσακλόγλου εξηγεί, υπότιτλος: η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της, Huffpost, http://www.huffingtonpost.gr/2016/01/31/politiki-oikonomia-koinwnia-afalistiko-n_9120668.html (προσπελάστηκε στις 15/12/2017).
7. Γαληνού, Ε. (2015), «ΕΤΕΑ, υποκεφάλαιο: Υπαγόμενα Πρόσωπα και εισφορές» στο συλλογικό έργο των Ε. Γαληνού, Σ. Πετροπουλάκος, Ε. Μυλωνά, Η κοινωνική ασφάλιση, ανάλυση και πρακτική εφαρμογή, σσ. 592,593, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
8. Γεραπετρίτη, Γ. (2007), Ισότητα και θετικά μέτρα, 1^η Έκδοση, Αθήνα: Σάκκουλας.
9. Δαγτόγλου, Π. (2005), Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, 2^η Έκδοση, Αθήνα: Σάκκουλας.
10. Αναγνώστου – Δεδούλη Άρτεμις, (2015), Μέγα σφάλμα η δημιουργία ενός ταμείου, dikaiologitika.gr., <https://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/asfalish/87690/undefined> (προσπελάστηκε στις 2/8/2017).

11. Ζούλου, Κ., (10/12/2016), Η πικρή αλήθεια για το χαρτζιλίκι, Καθημερινή, απόψεις, <http://www.kathimerini.gr/887335/opinion/epikairothta/politikh/h-pikrh-alh8eia-gia-to-xartziliki> (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
12. Θεοδωρουλάκης, Μ., Κουμαριανός, Β., Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, σσ. 44,45, Αθήνα: 2012 http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/ekr_yliko_krat_pron2.pdf (προσπελάστηκε στις 2/9/2017).
13. Καζάκου, Χ., (18/10/2015), Μελέτη για τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης, Κεφάλαιο 2: Τα Ταμεία Επαγγελματικής ασφάλισης ως θεσμός. Αθήνα: Ένωση για την πρόαψη των Κοινωνικών Δικαιωμάτων, (προσπελάστηκε στις 2/1/2018), <http://www.epkodi.gr/2015/10/18/meleti-gia-ta-tamia-epangelmatikis-asfalisis/>.
14. Κοντιάδης, Ξ., (2008), Εισαγωγή στην κοινωνική διοίκηση και τους θεσμούς κοινωνικής ασφάλειας. Αθήνα: Παπαζήσης.
15. Κοντιάδης, Ξ. (2004), Συνταγματικές Εγγυήσεις και Θεσμική οργάνωση του συστήματος Κοιν. Ασφάλειας. Αθήνα – Κομοτηνή: Σακούλας.
16. Κοντιάδης Ξ. (2002), Ο νέος Συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001. Αθήνα: Σάκκουλας.
17. Κοντιάδης, Ξ., (1997), Κράτος Πρόνοιας και Κοινωνικά Δικαιώματα, σσ 198, 441 – 449 Αθήνα – Κομοτηνή: Σάκκουλας.
18. Κοντοκόστας, Κ., (1996), Συγχωνεύσεις ταμείων κύριας και επικουρικής ασφάλισης στο ΙΚΑ, ΕΔΚΑ, τόμος ΛΗ (1996), σσ 148-149.
19. Κουζής, Γ., (2016), «Η εργασία στο απόσπασμα κατά την περίοδο της κρίσης και των μνημονίων», e-class μαθήματος: Ευρωπαϊκές Πολιτικές Απασχόλησης και Εργασιακών Σχέσεων, ΠΜΣ Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής 2015-2016.
20. Κρεμαλής, Κ., (1991). Το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική πρόνοια. Αθήνα: Σάκκουλας.
21. Κρεμαλής, Κ., (1985), Δίκαιο Κοινωνικών ασφαλίσεων, Αθήνα- Κομοτηνή: Σάκκουλας.
22. Ματσαγγάνης Μ. (2011), Η κοινωνική πολιτική σε δύσκολους καιρούς, Οικονομική κρίση, δημοσιονομική λιτότητα και κοινωνική προστασία, Αθήνα: Κριτική.
23. Ματσαγγάνης, Μ., (11/2010), «Η μεταρρύθμιση των συντάξεων και το μέλλον του κοινωνικού κράτους στην Ελλάδα», Επιθεώρηση Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης, <http://manosmatsaganis.blogspot.gr/2010/11/blog-post.html> (προσπελάστηκε στις 22/7/2017).

- 24 Ματσαγγάνης, Μ., (1999). Προοπτικές του Κοινωνικού Κράτους στη Νότια Ευρώπη. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- 25 Ματσαγγάνης, Μ., (2003), “Η Μετέωρη Μεταρρύθμιση: Το Κοινωνικό Κράτος και Ο Εκσυγχρονισμός της Κοινωνίας”. Στο: Βενιέρη, Δ., Παπαθεοδώρου Χ. Η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα, Προκλήσεις και Προοπτικές, σσ. 137-139, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- 26 Μέμος, Κ., (2015), Η Οικονομική Κρίση στην Ελλάδα και οι επιπτώσεις στο ΣΚΑ, σσ 15-18, 23, <http://www.neasmyrni.gr/Formes/2015/memos.pdf>, (προσπελάστηκε στις 10/1/2017).
- 27 Μητρόπουλος, Α., (2010), Ασφαλιστικό ώρα μηδέν, το μέλλον των συντάξεων, το ασφαλιστικό μετά το μνημόνιο, 2^η Έκδοση, σσ 324, Αθήνα: Λιβάνη.
- 28 Νούνης, Χ., (4/5/2017α), «Γιατί πρέπει να ενισχυθεί τώρα ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης». Capital.gr, <http://www.capital.gr/me-apopsi/3209201/giati-prepei-na-enisxuthei-tora-o-thesmos-tis-epaggelmatikis-asfalisis> (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
- 29 Νούνης, Χ. (30/3/2017β), Insurance Daily News, Ασφαλιστικές Ειδήσεις, «Η επαγγελματική ασφάλιση σε Ευρώπη και Ελλάδα», Insurance Daily News, <https://www.insurancedaily.gr/i-epangelmatiki-asfalisi-se-evropi-ke-ellada/> (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
- 30 Οικονόμου Χ., (2009), Οι σύγχρονες εξελίξεις στα συστήματα υγείας, Προβλήματα και τάσεις, στο Σακελλαρόπουλος Θ., Η Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- 31 Παπαρηγοπούλου –Πεχλιβανίδη, Π., (2016), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης. 2^η Έκδοση, σσ. 10-12, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- 32 Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, Π, (2008), Ο νέος ασφαλιστικός Νόμος, Ν.3655/2008», σσ 9-12,15, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- 33 Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, Π., (2002), Η επικουρική κοινωνική ασφάλιση στο ευρωπαϊκό δίκαιο του ανταγωνισμού Αθήνα: Σάκκουλας.
- 34 Πετρόγλου Α., (2009) Σκέψεις με αφορμή τη ΣτΕ 3487/2008 ΕΔΚΑ ΜΚ/2009, σσ. 43.
- 35 Πετρόγλου Α., (1974). Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Τόμος Α, Αθήνα: ΕΔΚΑ.
- 36 Πετροπουλάκος, Σ, (2017), Ο Νέος Ασφαλιστικός Νόμος 4387/2016, ΕΦΚΑ – ΕΤΕΑΕΠ, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

- 37 Πετροπουλάκος, Σ. (2015). Εισαγωγή και κεφάλαιο Εφάπαξ Βοήθημα, στο: Γαληνού, Ε., Πετροπουλάκος, Στέφανος. Η Κοινωνική Ασφάλιση, Ανάλυση και Πρακτική Εφαρμογή, σσ.1, 604, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- 38 Προβόπουλος, Γ., (2007), Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ. Αθήνα: Επίκαιρα Θέματα.
- 39 Προβόπουλος, Γ., (1987), Κοινωνική Ασφάλιση: μακροοικονομικές όψεις του χρηματοδοτικού προβλήματος, τεύχος 17, Αθήνα: IOBE, σσ 20-21.
- 40 Ρόμπολης, Σ., (2017), Καταρρέουν τα ασφαλιστικά Ταμεία, αγορά, Τα μέτρα της κυβέρνησης και η ανεργία ναρκοθετούν τη βιωσιμότητα τους, Best, (<http://www.thebest.gr/news/index/viewStory/102606>), (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
- 41 Ρόμπολης, Σ., (2016), Γιατί το ασφαλιστικό εξελίσσεται σε βραδυφλεγή βόμβα στα θεμέλια της Ελλάδας και της ΕΕ, (<http://robolis.gr/asfalistiko.html>), (προσπελάστηκε 15/12/2017).
- 42 Ρομπόλης, Σ., (2013), Οικονομική κρίση και κοινωνικό κράτος, από το κράτος πρόνοιας στο κράτος φιλανθρωπίας, 1^η Έκδοση, σσ. 108, 125, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- 43 Ρόμπολης, Σ., Μπέτσης, Β., (3/4/2017), Οι πολιτικές της βίαιης απαξίωσης της κοινωνικής ασφάλισης, <http://www.efsyn.gr/arthro/oi-politikes-tis-viaiiis-apaxiosis-tis-koinonikis-asfalisis> (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
- 44 Ρόμπολης, Σ., Μπέτσης, Β., (2016), Η Οδύσσεια του Ασφαλιστικού, Αποδιάρθρωση Σύγκρουση των Γενεών και Μία Λύση, σσ. 65,89, 90,112, Αθήνα: Λιβάνη.
- 45 Ρόμπολης, Σ., Μπέτσης, (9/12/2013), Β., Εισήγηση: Κοινωνική Ασφάλιση και οι Επιπτώσεις της Γήρανσης του πληθυσμού στο Ασφαλιστικό σύστημα της Ελλάδας 2013-2050, Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, σσ 2, (προσπελάστηκε στις 2/12/2017) <http://www.naftemporiki.gr/cmsutils/downloadpdf.aspx?id=740365>.
- 46 Σαλούρου, Ρ., (25/9/2016), Προς σύγκρουση γενεών το 2035, Η Καθημερινή, Ελλάδα, <http://www.kathimerini.gr/876338/article/epikairothta/ellada/pros-sygkroysh-genewn-to-2035> (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
- 47 Σιάτρας, Γ., (20/5/2015), Το πραγματικό μεγάλο πρόβλημα της Ελλάδος είναι η δημογραφική της κατάρρευση, <http://www.capital.gr/me-apopsi/3014911/to-pragmatika-megalo-problima-tis-elladas-einai-i-dimografiki-tis-katarreusi> (προσπελάστηκε στις 2/7/2017).

- 48 Σουλιώτης, Κ., (2006), Ο Ρόλος του Ιδιωτικού Τομέα στο Ελληνικό Σύστημα Υγείας, Αθήνα: Παπαζήσης.
- 49 Στάθης, Π., (22/11/2015), Υποχρεωτική επικουρική ασφάλιση σύμφωνα με το ΣτΕ, capital.gr, <http://www.capital.gr/epikairoτητα/3075025/upoxreotiki-i-epikouriki-asfalisi-sumfona-me-to-ste> (προσπελάστηκε την 1/12/2017).
- 50 Στεργίου, Α., (1994), Η συνταγματική κατοχύρωση της κοινωνικής ασφάλισης, 3^η Έκδοση, σσ. 169, 337-342 Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.
- 51 Στεργίου, Α., (2007), «Το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση». Στο: Σωτηρέλης Γ., Τσαϊτουρίδη, Χ., Κοινωνικά Δικαιώματα και Κρίση του Κράτους Πρόνοιας, σσ 65 Θεσσαλονίκη: Σαββάλα.
- 52 Ταβουλάρη, Γ, (30-31/5/2015), Ριζοσπάστης, Εργατικά, Επαγγελματικά Ταμεία: Φουρνέλο στα θεμέλια της Κοινωνικής Ασφάλισης, <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=8459653> (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
- 53 Τήνιος, Π., (2010), Ασφαλιστικό, Μια μέθοδος ανάγνωσης, 1η Έκδοση, σσ. 182, 422-423, Αθήνα: Κριτική.
- 54 Τσαλίκης, Γ., (2008), Η θεμελίωση της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα. Αθήνα: Παπαζήσης.
- 55 Τσαντίλας, Π., (2002), Ίδρυση και λειτουργία των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης ΕΔΚΑ, τόμος ΜΔ', σσ 886-892.
- 56 Φερόνας, Α., (2013), Εξευρωπαϊσμός της Κοινωνικής Πολιτικής, Θεωρητικό Πλαίσιο, Μεθοδολογικά Προβλήματα και η ελληνική εμπειρία, σσ. 61-62 Αθήνα: Διόνικος.
- 57 Χλέτσος, Μ. (1996), «Ο ρόλος των δημόσιων δαπανών στην αναπτυξιακή διαδικασία: η περίπτωση της Ελλάδας, 1971-1990», Πρακτικά του Συνεδρίου Economic Modelling – Ελληνικό Τμήμα, ΙΙ, «Ερευνητικές Εργασίες Οικονομικής Ποσοτικής Ανάλυσης», Πειραιάς: Σταμούλης.
- 58 Χρυσόγονος, Κ., (2002), Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα, 2^η Έκδοση, σσ. 560, 564, 568, 571, 572 Αθήνα: Σάκκουλα.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

1. Kerin, H, in Athens (4/6/2015), Q&A Greek pensions deal or no deal, what reforms are the bailout monitors demanding?, financial times, <https://www.ft.com/content/2ea2eb52-0ac3-11e5-a8e8-00144feabdc0> (προσπελάστηκε στις 2/11/2017).
2. Matsaganis, M. Leventi, C., (2011) “Pathways to a universal basic pension in Greece”, Basic Income Studies 6 (1), pp. 8, 9.
(https://www.researchgate.net/publication/227378207_Pathways_to_a_Universal_Basic_Pension_in_Greece) (προσπελάστηκε: στις 10/7/2017).

Λιαδικτυακές Πηγές

1. (http://www.ggka.gr/asfalistikokefIII.htm#_Toc26957696) (προσπελάστηκε στις 2/9/2017).
2. Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης (2010). Έναρξη εφαρμογής από 1/5/2010 των Κανονισμών (ΕΚ). Εγκύκλιος Τμήματος Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Κανονισμών, σσ 2
www.ggka.gr/diakratiki/nea_egkyklios_883.doc (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
3. www.etea.gov.gr, (προσπελάστηκε στις 5/7/2017)
4. https://www.etea.gov.gr/temp/site/?page_id=1188 (προσπελάστηκε στις 2/12/2017)
5. <https://www.etea.gov.gr/2676-99.pdf> (προσπελάστηκε στις 2/9/2017)
6. <https://www.eteaep.gov.gr/web/%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B5%CF%82>
(προσπελάστηκε στις 2/12/2017)
7. <https://www.eteaep.gov.gr/web/%CF%84%CE%BF-%CF%84%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CE%AF%CE%BF> (προσπελάστηκε στις 2/8/2017)
8. <http://www.etea.gov.gr/temp/site/wp-content/uploads/2015/12/%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%A9%CE%A3%CE%97%20%CE%94%CE%99%CE%92%CE%95%CE%95%CE%A4.pdf>, (προσπελάστηκε στις 2/12/2017)

9. Ενιαίο Σύστημα Ελέγχου και Πληρωμών Συντάξεων «Ηλιος», Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Μάρτιος 2015), Μηνιαία Απεικόνιση Συνταξιοδοτικών Παροχών και Προνοιακών Επιδομάτων, Έκθεση 22^η, Αθήνα: Ηδίκια σσ. 6. (www.idika.gr/files/22η_εκθεση_ΗΛΙΟΣ_v2.pdf), (προσπελάστηκε στις 5/12/2017).
10. <http://www.iefimerida.gr/news/323765/stoiheia-sok-doyleyoyyn-10-ergazomenoi-gia-na-plirothei-mia-syntaxi> (προσπελάστηκε στις 1/9/2017)
iefimerida, Ελλάδα, Δυσοίωνες οι προβλέψεις για το ασφαλιστικό. Στοιχεία – σοκ: Δουλεύουν δέκα εργαζόμενοι για να πληρωθεί μία σύνταξη.
11. International Monetary Fund, (May 2010),
IMF Country Report No 10/111, Greece: Request for Stand– By Arrangement <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10111.pdf>, (προσπελάστηκε στις 2/6/2017).
12. <http://www.kathimerini.gr/893457/article/epikairothta/ellada/dhmografiko-h-ellada-gerna-kai-syrriknwnetai>), (26/1/2017), Η Καθημερινή, Ελλάδα, Δημογραφικό: «Η Ελλάδα γερνά και συρρικνώνεται» (προσπελάστηκε στις 1/9/2017).
13. Υπό αυστηρούς κανόνες η διαχείριση των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης, (14.10.14), <http://www.kathimerini.gr/787923/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/ypo-aysthroys-kanones-h-diaxeirish-twn-tameiwn-epaggelmatikh-s-asfalishs>, (προσπελάστηκε στις 1/9/2018).
14. (12/1/2016), ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ και ενοποίηση ταμείων σε ένα, (προσπελάστηκε στις 2/7/2017). <http://news.makedonias.gr/2016/01/190341>
15. gsis.gr (προσπελάστηκε στις 2/12/2017)
16. Ενιαίο Σύστημα Ελέγχου και Πληρωμών Συντάξεων «Ηλιος», Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ιανουάριος 2014), Μηνιαία Απεικόνιση Συνταξιοδοτικών Παροχών και Προνοιακών Επιδομάτων, Έκθεση 8^η, Αθήνα: Ηδίκια σσ. 6.
<http://docplayer.gr/186762-Υπουργείο-ergasias-koinonikis-asfalis-pronoias.html>, (προσπελάστηκε στις 5/12/2017).
17. ΣΥΑΤ, (6/9/2011), Τα νέα του ΣΥΑΤ, Εργασιακή Εφεδρεία για απολύσεις στο Δημόσιο, syat.gr (προσπελάστηκε στις 18/12/2017).

18. Πρώτο Θέμα, (24/7/2013), Πρωταθλητές στην Ελλάδα του μνημονίου, Έλληνες συνταξιούχοι με 10 διαφορετικές συντάξεις, (<http://www.protothema.gr/greece/article/297226/ellines-sudaxiouhoi-me-10-diaforetikες-syntaxes/>), (προσπελάστηκε στις 1/9/2017).
19. <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SHE30/> , (προσπελάστηκε στις 2/12/17).
20. (8/9/2013), Τα NEA.gr, Πάνω από επτά συντάξεις λαμβάνουν 258 συνταξιούχοι σύμφωνα με Έκθεση του υπ Εργασίας (προσπελάστηκε 29/12/2017) <http://www.tanea.gr/news/economy/article/5039602/panw-apo-epta-syntakseis-lambanoun-258-syntaksiouchoi/> , (προσπελάστηκε 29/12/2017)
21. taxheaven.gr (προσπελάστηκε στις 2/12/2017)
22. <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/23414>, (προσπελάστηκε στις 2/12/2017)
23. <http://www.tsmede.gr/Default.aspx?TabId=274> (προσπελάστηκε στις 2/9/2017)
24. wikipedia.gr (προσπελάστηκε στις 2/9/2017)
25. (https://en.wikipedia.org/wiki/Pension_fund) (προσπελάστηκε στις 2/12/2017)

Νομοθεσία

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Συχνές Ερωτήσεις, Κανονισμοί, Απασχόληση, Κοινωνικές Υποθέσεις και Κοινωνική Ένταξη, (προσπελάστηκε στις 2/12/2017) <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=857&intPageId=983&langId=el>.
2. (Οδηγία 98/49/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1998 σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και των μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της Κοινότητας) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31998L0049> (Προσπελάστηκε στις 15/7/2017).
3. Κανονισμός ΕΕ 574/72, (Προσπελάστηκε στις 15/7/2017) (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32004R0883R>).
4. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ.1408/71 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1971 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς.

5. Νόμος 4387/2016 (ΦΕΚ 85/12-5-2016), Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος – Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις (<https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/23414>), (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
6. Νόμος 4052/2012, (ΦΕΚ Α' 41/01-03-2012), Σύσταση Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης (Ε.Τ.Ε.Α.) - Ιδιωτικά Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας (Ι.Γ.Ε.Ε.) - Επιχειρήσεις Προσωρινής Απασχόλησης (Ε.Π.Α.), <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/418> (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
7. Νόμοι 3845/2010, 3487/2010, 3865/2010
8. Νόμος 3863/2010, (ΦΕΚ 115/Α/15-7-2010), «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις.
9. Νόμος 3655/2008 (ΦΕΚ 58/3-4-2008), Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και Λοιπές Ασφαλιστικές Διατάξεις, <https://www.e-forologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=3868D46CAAF092C8.1D031AEA53&version=2008/04/03> , (Προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
10. Νόμος 3029/2002, (ΦΕΚ 160/11-7-2002) Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/128> , (προσπελάστηκε 29/12/2017)
11. Νόμος 2676/1999, (ΦΕΚ Α'1/5-1-1999), «Οργανωτική και λειτουργική αναδιάρθρωση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις».
12. Νόμος 2084/1992, (ΦΕΚ Α' 165/7-10-1992), «Αναμόρφωση της Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις».
13. Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου 4387/2016, «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος – Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις», Αθήνα, 2016.
14. Αιτιολογική έκθεση στο Σχέδιο Νόμου 4052/2012, «Σύσταση Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης (Ε.Τ.Ε.Α.) - Ιδιωτικά Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας (Ι.Γ.Ε.Ε.) - Επιχειρήσεις Προσωρινής Απασχόλησης (Ε.Π.Α.)», Αθήνα, 2012.

15. Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου 3655/2008, «Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις», Αθήνα, 2008.
16. ΣτΕ 2005, 163/2005 ΕΔΚΑ ΜΖ/2005, σελ. 190
17. ΣτΕ 2006, 2006 ΕΔΚΑ ΜΗ/2006, σελ. 599
18. Άρθρο 22 του Συντάγματος της Ελλάδας (1975/1986/2001)

Συνεντεύξεις

1. Συνέντευξη από Συνταξιούχο Πιλότο της Ολυμπιακής, κύριο Χρήστο Κωνσταντόπουλο.
2. Συνέντευξη από Εκπρόσωπο Εργαζομένων ΤΕΑΔΥ, Προϊσταμένη Μηχανογράφησης ΤΕΑΔΥ το 2008, κυρία Ευαγγελία Αντωνίου.
3. Συνέντευξη με Υπάλληλο του ΕΤΕΑΕΠ (επικουρικού).

Άλλες Πηγές

1. Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, (2014) Επεξεργασία στοιχείων από την αναλογιστική μελέτη ΚΕΠΕ για ασφαλιστικά ταμεία, Διοικητική μεταρρύθμιση και λειτουργικός εκσυγχρονισμός των ασφαλιστικών δομών, <http://www.ggka.gr>, (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
2. Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2007), Εισηγητική Έκθεση, προς Βουλή των Ελλήνων, στο σχέδιο Νόμου «Μεταρρύθμιση Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης» <http://www.ggka.gr/genikiisigitiki.htm>, (προσπελάστηκε στις 2/12/2017).
3. Κοινωνικός Προϋπολογισμός 1984.
4. Πόρισμα (10/2015). Επιτροπή του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για την πρόταση ενός νέου ασφαλιστικού συστήματος (ΥΑ 37564/Δ9.10327/21.8.2015), «Προς Ένα Νέο Κοινωνικό Συμβόλαιο για τις Συντάξεις», θήνα, σσ. 3. <http://www.tovima.gr/files/1/2015/10/po.pdf> (προσπελάστηκε στις 2/7/2017)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1 – Πίνακες Πολλαπλής Συνταξιοδότησης το 2013 και 2015

«Από την κατανομή του πλήθους των συντάξεων ανά συνταξιούχο παρατηρείται πως 1.286.180 συνταξιούχοι λαμβάνουν 1 μόνο σύνταξη, 954.322 λαμβάνουν 2 συντάξεις και 334.914 συνταξιούχοι λαμβάνουν 3 συντάξεις. Πολύ περιορισμένος αριθμός λάμβανε πάνω από 7 συντάξεις το 2015⁵⁰ όπως φαίνεται και στον ακόλουθο» πίνακα:

Πίνακας : Πλήθος συντάξεων ανά συνταξιούχο το 2015

Αριθμός Καταβαλλόμενων Συντάξεων	Συνταξιούχοι
10	4
9	7
8	48
7	364
6	4653
5	14279
4	60013
3	334914
2	954322
1	1286180

«Από την κατανομή του πλήθους των συντάξεων ανά συνταξιούχο παρατηρείται πως 1.364.334 συνταξιούχοι λαμβάνουν 1 μόνο σύνταξη, 924.624 λαμβάνουν 2 συντάξεις και 310.358 συνταξιούχοι λαμβάνουν 3 συντάξεις. Πολύ περιορισμένος αριθμός λαμβάνει πάνω από 7 συντάξεις⁵¹ όπως φαίνεται και στον» ακόλουθο πίνακα:

Πλήθος συντάξεων το Δεκέμβριο του 2013

Αριθμός Καταβαλλόμενων Συντάξεων	
10	2
9	4
8	32
7	257
6	2378
5	12128
4	52566
3	310358
2	924624
1	1364334
	ΣΥΝΟΛΟ: 2.666.683

50 www.idika.gr/files/22η_εκθεση_ΗΛΙΟΣ_v2.pdf

51 <http://docplayer.gr/186762-Υποργείο-ergasias-koinonikis-asfalisis-pronoias.html>

Παράρτημα 2

Συνέντευξη με κύριο Χρήστο Κωνσταντόπουλο (Συνταξιούχος Κυβερνήτης- Πιλότος Ολυμπιακής Αεροπορίας) στις 30 Δεκεμβρίου 2017.

1. Σας γίνανε πολλές περικοπές στις συνταξιοδοτικές αποδοχές τα τελευταία δέκα χρόνια; Είσαστε ικανοποιημένος από τη σύνταξη σας από το 2008 και μετά;

Περίπου εξήντα τις εκατό. Η Σύνταξη από 2400€ έχει πέσει στα 1098€.

2. Πως σας επηρέασε εσάς και άλλους συνταξιούχους συναδέλφους σας;

Οικονομικό αδιέξοδο. Υπολογίσαμε το πρόγραμμα μας με τα προηγούμενα δεδομένα, εκείνη την εποχή πήραμε δάνεια για σπίτια για τα παιδιά μας και τώρα δε μπορούμε να ανταπεξέλθουμε στην αποπληρωμή τους με τα καινούργια δεδομένα.

Παράρτημα 3

Συνέντευξη από την κυρία Ευαγγελία Αντωνίου στις 30 Δεκεμβρίου 2017 (Εκπρόσωπος Εργαζομένων και Προϊσταμένη Μηχανογράφησης του ΤΕΑΔΥ το 2008).

- 1) Περιγράψτε μου την κατάσταση στο ΤΕΑΔΥ τέλη του 2007 και αρχές του 2008.

Το 2007 έγιναν αποκαλύψεις σχετικά με τα δομημένα ομόλογα. Τέλη του 2007, ξεκίνησε η μεταφορά φακέλων ασφαλισμένων και συνταξιούχων από τις τότε διεσπαρμένες Υπηρεσιακές Μονάδες του ΤΕΑΔΥ στο Κτίριο επί της οδού Όθωνος. Εκεί μέχρι τότε στεγαζόταν το Αρωγής του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και η Κεντρική Υπηρεσία. Οι συνθήκες ήταν ήδη απερίγραπτα τραγικές. Υπήρχαν πεθαμένα περιστερία και γάτες στα αρχεία και βρωμιά στα γραφεία. Η υγεία των υπαλλήλων κινδύνευε. Χωρίς να διορθωθεί πρώτα αυτή η κατάσταση, ξεκίνησε η συστέγαση δεκατριών υπηρεσιακών μονάδων του ΤΕΑΔΥ, χωρίς επαρκές πρόγραμμα

για δημιουργία κατάλληλων συνθηκών. Χωρίς ανελκυστήρα αρκετές φορές, άνθρωποι μεγάλης ηλικίας χρησιμοποιούσαν τις σκάλες, χωρίς δυνατότητα για επαρκές δίκτυο μηχανογράφησης για τόσους υπαλλήλους και ξαφνικά αυξημένες απαιτήσεις, χωρίς κατάλληλο εξοπλισμό. Τραγελαφικές καταστάσεις, όπως επισκευές την ώρα εργασίας με υπαλλήλους να αναπνέουν χημικά. Χαμός ακολούθησε, χάος. Καυγάδες. Κανένα πρόγραμμα για το πώς θα εξυπηρετηθούν ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι με αναπόφευκτες καθυστερήσεις στις εγκρίσεις και πληρωμές συντάξεων.

2) Τι εργαζόμενους απασχολούσε το ταμείο;

Υπήρχαν υπάλληλοι προερχόμενοι από τις επαγγελματικές κατηγορίες, υπηρεσίες που εξυπηρετούσαν και το ΑΣΕΠ. Από διαφορετικές επαγγελματικές κατηγορίες- ομάδες συμφερόντων. Οι καυγάδες προστριβής ήταν καθημερινοί. Ουρλιαχτά στους διαδρόμους. Ένα θέμα έντονης προστριβής ήταν και τα ΔΙΒΕΕΤ. 8 υπάλληλοι εκτός από το μισθό από το ΤΕΑΔΥ εισέπρατταν και επίδομα από το Υπουργείο Οικονομικών. Το επίδομα μπορεί να ήταν και διπλάσιο από το μισθό, είχαν από διπλές μέχρι τριπλές αποδοχές. Άλλοι εργαζόμενοι διεκδίκησαν και εκείνοι το επίδομα, ενώ υπήρξαν και περιστατικά επιθετικότητας λόγω ζήλιας.

3) Η ενοποίηση ήταν ουσιαστική; Οι ανισότητες μειώθηκαν;

Όχι. Ο τρόπος υπολογισμού των συντάξεων για κάθε επαγγελματική κατηγορία ήταν διαφορετικός, δεν υπήρχε ενιαίος. Στη Διεύθυνση Ασφάλισης γινόταν ταξινόμηση ενιαία και στη συνέχεια, στη Διεύθυνση Συντάξεων τους χώριζαν ανά καταργηθείσα υπηρεσιακή μονάδα. Οι γυναίκες συνέχιζαν να παίρνουν σύνταξη πρόωρα. Για δεκαπέντε χρόνια εισφορές έχουν σύνταξη για δεκαετίες, πόσο είναι το προσδόκιμο ζωής 70, 80 χρόνια; Σε χώρες της Σκανδιναβίας χρησιμοποιούν περισσότερο άδειες διευκολύνσεων, άδεια άνευ αποδοχών αντί για πρόωρες συντάξεις.

4) Θα αναφέρατε κάτι άλλο;

Τα αρωγής των δημοσίων υπαλλήλων άρχιζαν να ιδρύονται από τη δεκαετία του 1930, του Παιδείας και Θρησκευμάτων το 1952. Ήταν ανταποδοτικά και είχαν σκοπό να

συμπληρώσουν την κύρια σύνταξη. Μέχρι πρόσφατα τα αρωγής οι ασφαλισμένοι τα θεωρούσαν δικά τους, ανταποδοτικά, οι ευνοημένες κατηγορίες θεώρησαν πως θα χάνανε τα δικαιώματά τους (εισφορές), όταν τα ταμεία δε θα ήταν πλέον ανταποδοτικά, αποτέλεσμα επιπλέον σύγχυσης.

Παράρτημα -4

Ο παρακάτω πίνακας αναφέρει τα διαφορετικά ποσοστά που ίσχυαν για τον υπολογισμό επικουρικής σύνταξης από το ΤΕΑΔΥ το 2013:

Για τους ασφαλισμένους που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου	Ποσοστό Υπολογισμού Συντάξεως
Παιδείας και Θρησκευμάτων	20%
Μεταφορών και Επικοινωνιών	20%
Ανάπτυξης (πρώην Βιομηχανίας)	20%
Πρώην Εμπορίου	20%
Δικαιοσύνης	20%
Οικονομικών	20%
Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.	20%
Αγροτικής Ανάπτυξης (πρώην Γεωργίας)	20%
Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	21%
Πρώην Προεδρίας, Τύπου, Πολιτισμού και Εξωτερικών	25%
Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας	25%
Τελωνειακοί	20%

«Η μηνιαία επικουρική σύνταξη που χορηγεί το ΕΤΕΑ για τους ασφαλισμένους του τέως Τ.Ε.Α.Δ.Υ. , προκύπτει από τον τύπο:

Βασικός Μισθός Χ Ποσοστό Χ Έτη Ασφάλισης στο Τ.Ε.Α.Δ.Υ./ΕΤΕΑ: **35**

Ως βασικός μισθός λαμβάνεται υπόψη ο βασικός μισθός εξόδου από την υπηρεσία με ανώτατο όριο το 1ο μισθολογικό κλιμάκιο της Π.Ε. κατηγορίας.

Δε λαμβάνεται υπόψη το κίνητρο απόδοσης και το επίδομα θέσης στα οποία δεν γίνονται κρατήσεις για το Τ.Ε.Α.Δ.Υ.»⁵²

⁵² https://www.etea.gov.gr/tempsite/?page_id=1188

Παράρτημα – 5

Στον Παρακάτω πίνακα αναφέρεται συνοπτικά πότε ασφαλίστηκαν διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες ή ιδρύθηκαν ασφαλιστικά ταμεία.⁵³

Ιστορική αναδρομή Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα	
1836	Εργαζόμενοι στη ναυτιλία
1851	Αξιωματικοί στρατού & ναυτικού
1855	Δάσκαλοι
1861	Ναυτικοί (NAT) & Δημόσιοι υπάλληλοι
1867	Εργαζόμενοι στην Εθνική Τράπεζα
1882	Μεταλλωρύχοι
1907	Σιδηροδρομικοί
1922	Ιδιωτικοί υπάλληλοι
1923	Αρτεργάτες, καπνεργάτες, λιμενεργάτες, τυπογράφοι
1928	ΤΣΑΥ, ΤΣΑ, ταμείο νομικών
1934	ΙΚΑ, ΤΕΒΕ, ΤΣΜΕΔΕ, εργάτες τύπου
1961	ΟΓΑ

Στον Παρακάτω Πίνακα αναφέρονται συνοπτικά κρατικές παρεμβάσεις για αναμόρφωση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης από τη δεκαετία του 1990.⁵¹

Κρατικές Παρεμβάσεις Αναμόρφωσης Ασφαλιστικού Συστήματος	
1990 - 1992 (Ν. 2084/1992)	Κάλυψη των ελλειμμάτων μέσω αύξησης πόρων και μείωσης ασφαλιστικών παροχών. Εισάγει τη διάκριση ανάμεσα σε παλιούς ασφαλισμένους (έως 31-12-1992) και νέους (μετά 1-1-1993)
1993 – 1999	Οργανωτική αναδιάρθρωση φορέων κοινωνικής ασφάλισης
2000 – 2004 (Ν. 3029/2002)	Τυποποίηση μεταρρυθμιστικών αρχών. Εξετάστηκε η οικονομική βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος. Κατοχυρώθηκαν οι κοινωνικές διαστάσεις της μεταρρύθμισης
2004 - 2008	Ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων σε 13 φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης
2009 – 2011	Η εφαρμογή του Μνημονίου, επέφερε ανατροπή στα βασικά χαρακτηριστικά του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης (Ν. 3845/2010, 3847/2010, 3863/2010, 3865/2010, 4024/2011)

53 (http://www.ggka.gr/asfalistikokefIII.htm#_Toc26957696), wikipedia.gr

Ο αριθμός των Φορέων Επικουρικής Ασφάλισης έως το 2012

Δεκαετία '80	2002	2007	2008 Ν.3655/2008	2012
Αριθμός ΦΚΑ	200 φορείς επικουρικής ασφάλισης.	170	120 ΟΚΑ και επιπλέον ΦΚΑ για τους δημοσίους, πολιτικούς και στρατιωτικούς υπαλλήλους, τα σώματα ασφαλείας, τους δημοτικούς και κοινοτικούς υπαλλήλους, 54 ταμεία αλληλοβοήθειας	5 φορείς επικουρικής ασφάλισης.

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από την αναλογιστική μελέτη ΚΕΠΕ για ασφαλιστικά ταμεία, Διοικητική μεταρρύθμιση και λειτουργικός εκσυγχρονισμός των ασφαλιστικών δομών, Ιούνιος 2014.⁵⁴

---

⁵⁴ <http://www.ggka.gr>

Παράρτημα 6

Διεθνείς Συνθήκες που προστατεύουν την κοινωνική ασφάλιση

- α. Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του ανθρώπου
- β. Διεθνής Σύμβαση Εργασίας
- γ. Διεθνής Οδηγία Εργασίας
- δ. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ
- ε. Ευρωπαϊκός Κώδικας Κοινωνικής Ασφάλειας (Τσαλίκης, 2008)

Παράρτημα 7

ΟΔΗΓΙΑ 98/49/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 29ης Ιουνίου 1998 σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και των μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της Κοινότητας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Άρθρο 1

Στόχος της οδηγίας είναι η προστασία των δικαιωμάτων των ασφαλισμένων σε συστήματα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης, οι οποίοι διακινούνται από ένα κράτος μέλος σε άλλο, συμβάλλοντας έτσι στην εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία μισθωτών και μη μισθωτών εντός της Κοινότητας. Η προστασία αυτή αφορά τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα στο πλαίσιο συστημάτων τόσο προαιρετικής όσο και υποχρεωτικής συμπληρωματικής συνταξιοδότησης, με εξαίρεση τα συστήματα που καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71.

Άρθρο 2

Η οδηγία ισχύει για ασφαλισμένους σε συστήματα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης και για άλλους δικαιούχους των συστημάτων αυτών, οι οποίοι έχουν θεμελιώσει ή πρόκειται να θεμελιώσουν σχετικά δικαιώματα σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 3

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται:

α) ως «συμπληρωματική σύνταξη», η σύνταξη και, όπου αυτό προβλέπεται από τους κανόνες των συστημάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης που έχουν θεσπιστεί σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική, τα επιδόματα αναπηρίας και επιζώντων που συμπληρώνουν ή αντικαθιστούν τις παροχές που προβλέπονται για τις ίδιες περιπτώσεις στα πλαίσια των κατά νόμων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

β) ως «σύστημα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης», κάθε επαγγελματικό σύστημα συνταξιοδότησης, το οποίο είναι σύμφωνο προς την εθνική νομοθεσία και/ή πρακτική, όπως ομαδική σύμβαση ασφάλισης, ή στατικά διανεμητικό σύστημα, το οποίο έχει συμφωνηθεί με έναν ή περισσότερους κλάδους ή τομείς, κεφαλαιοποιητικό σύστημα, ή υπόσχεση συνταξιοδότησης που υποστηρίζεται από λογιστικά αποθέματα ή οποιαδήποτε συλλογική ή άλλη παραπλήσια συμφωνία, που προορίζεται για τη χορήγηση συμπληρωματικής σύνταξης σε μισθωτούς και μη μισθωτούς.

γ) ως «συνταξιοδοτικά δικαιώματα», κάθε παροχή που δικαιούται ο ασφαλισμένος και άλλοι δικαιούχοι βάσει των κανόνων ενός συστήματος συμπληρωματικής συνταξιοδότησης και, όπου δει, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, όπου τυγχάνει εφαρμογής.

δ) ως «θεμελιωμένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα», όλα τα δικαιώματα σε επιδόματα που έχουν αποκτηθεί με την πλήρωση των όρων που θέτουν οι κανόνες που ρυθμίζουν ένα σύστημα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, όπου τυγχάνει εφαρμογής.

ε) ως «αποσπασμένος εργαζόμενος», το άτομο που έχει αποσπαστεί για εργασία σε άλλο κράτος μέλος και το οποίο, βάσει των διατάξεων του τίτλου ΙΙ του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71, συνεχίζει να υπάγεται στη νομοθεσία του κράτους μέλους καταγωγής, η δε «απόσπαση» ερμηνεύεται αναλόγως .

στ) ως «εισφορά» κάθε καταβολή χρηματικού ποσού που έγινε ή θεωρείται ότι έχει γίνει σε σύστημα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΚΙΝΟΥΝΤΑΙ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 4

Ίση μεταχείριση όσον αφορά τη διατήρηση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η διατήρηση των θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των ασφαλισμένων σε σύστημα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης, οι οποίοι δεν καταβάλλουν πλέον εισφορές στο σύστημα αυτό ως απόρροια της διακίνησής τους από ένα κράτος μέλος σε άλλο, στον ίδιο βαθμό στον οποίο τα δικαιώματα αυτά εξασφαλίζονται και στην περίπτωση ασφαλισμένων που δεν καταβάλλουν πλέον εισφορές σε ένα σύστημα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης αλλά συνεχίζουν να παραμένουν στο ίδιο κράτος μέλος. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται επίσης και στους άλλους δικαιούχους του εν λόγω συστήματος συμπληρωματικής συνταξιοδότησης.

Άρθρο 5

Διασυνοριακές καταβολές

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, όσον αφορά τους ασφαλισμένους σε συστήματα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης καθώς και άλλους δικαιούχους των συστημάτων αυτών, ότι τα συστήματα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης θα καταβάλλουν σε άλλο κράτος μέλος όλα τα επιδόματα που προβλέπονται στο πλαίσιο αυτών των συστημάτων, μετά την αφαίρεση τυχόν φόρων και τραπεζικών επιβαρύνσεων.

Άρθρο 6

Εισφορές σε συνταξιοδοτικά συστήματα από ή για λογαριασμό αποσπασμένων εργαζόμενων

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να είναι δυνατόν να συνεχισθεί η καταβολή των εισφορών, από τον ίδιο τον αποσπασμένο εργαζόμενο ή για λογαριασμό του σε ένα σύστημα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης ενός κράτους μέλους στο οποίο είναι ασφαλισμένος ο εργαζόμενος, κατά τη διάρκεια της απόσπασής του/της σε άλλο κράτος μέλος.
2. Σε περίπτωση που, δυνάμει της παραγράφου 1, συνεχίζεται η καταβολή των εισφορών σε ένα σύστημα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης σε ένα κράτος μέλος, ο αποσπασθείς εργαζόμενος και, όπου δει, ο εργοδότης του απαλλάσσονται από κάθε υποχρέωση καταβολής εισφορών σε σύστημα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης άλλου κράτους μέλους.

Άρθρο 7

Ενημέρωση των ασφαλισμένων

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα ώστε οι εργοδότες, οι διευθύνοντες ή άλλοι αρμόδιοι για τη διαχείριση των συστημάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης να παρέχουν κατάλληλη ενημέρωση στα μέλη του συστήματος που μετακινούνται σε άλλο κράτος μέλος σχετικά με τις συντάξεις τους και τις επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους, στα πλαίσια του εν λόγω συστήματος. Η ενημέρωση αυτή θα πρέπει να αντιστοιχεί τουλάχιστον στην ενημέρωση που δίνεται σε ασφαλισμένους ως προς τους οποίους δεν διενεργούνται πλέον εισφορές αλλά οι οποίοι παραμένουν στο ίδιο κράτος μέλος.⁵⁵

---

⁵⁵ Πηγή: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31998L0049>

Παράρτημα 8

Πίνακας Επαγγελματικών Ταμείων (Ν.Π.Ι.Δ.) - Παροχές σύνταξης σύμφωνα με το Νόμο 4052/2012.

	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ (2013) Ν.Π.Ι.Δ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
1	Ταμείο Επαγγελματική Ασφάλισης Υπαλλήλων Εμπορίου Τροφίμων (Τ.Ε.Α.Υ.Ε.Τ.)	Χορήγηση μηνιαίας σύνταξης (κίνδυνος γήρατος, αναπηρίας, θανάτου)
2	Επαγγελματικό Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Εταιρειών Πετρελαιοειδών (Ε.Τ.Ε.Α.Π.Ε.Π.)	Χορήγηση μηνιαίας σύνταξης (κίνδυνος γήρατος, αναπηρίας, θανάτου)
3	Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Επικούρισης Ασφαλιστών και Προσωπικού Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων (Τ.Ε.Α.Ε.Α.Π.Α.Ε.)	Χορήγηση επικουρικής σύνταξης (κίνδυνος γήρατος, θανάτου, αναπηρίας, ατυχήματος)
4	Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπαλλήλων Φαρμακευτικών Εργασιών (Τ.Ε.Α.Υ.Φ.Ε.)	Χορήγηση επικουρικής σύνταξης (κίνδυνος γήρατος, θανάτου, αναπηρίας, ατυχήματος)

Παράρτημα 9 Ταμεία Ασφάλισης 2008-2011⁵⁶

Ταμεία Ασφάλισης 2008-2011
<p>Κύριας Ασφάλισης:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών (ΙΚΑ – ΕΤΑΜ)
2. Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ)
3. Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ)
4. Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ)
5. Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΕΤΑΠ ΜΜΕ)
<p>Επικουρικής Ασφάλισης:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ)
2. Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα (ΤΕΑΙΤ)
3. Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών & Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (ΤΕΥΤΕΚΩ)
4. Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ)
5. Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης & Πρόνοιας Απασχολούμενων στα Σώματα Ασφάλειας (ΤΕΑΠΑΣΑ)
6. Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ)
<p>Εφάπαξ:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Ταμείο Πρόνοιας Ιδιωτικού Τομέα (ΤΠΙΤ)
2. Ταμείο Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ)

⁵⁶ <http://www.topontiki.gr/article/167120/arhes-toy-2017-i-enopoiisi-ton-asfalistikon-tameion>

Παράρτημα 10

Χρόνος αναμονής για χορήγηση εφόπαξ⁵⁷

Πρώην ταμείο – τομέας πρόνοιας	Ημερομηνία αίτησης προς το ταμείο
Προσωπικού Ταμείου Νομικών (ΤΠΔΥ)	6/2015
Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ)	1/2016
Υπαλλήλων ΝΠΔΔ	7/2017
Ορθόδοξου Εφημεριακού Κλήρου της Ελλάδος(ΤΠΔΥ)	12/2015
Προσωπικού Εμπορικών, Βιομηχανικών, Επαγγελματικών, Βιοτεχνικών Επιμελητηρίων του Κράτους (ΤΠΔΥ)	12/2015
Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ)	9/2014
Εργατοϋπαλλήλων Μετάλλου (ΤΑΠΠΤ)	11/2014
Προσωπικού Εταιρειών Λιπασμάτων (ΤΑΠΠΤ)	7/2015
Προσωπικού Εταιρειών Τσιμέντων (ΤΑΠΠΤ)	6/2015

---

57 Πηγή:

<https://www.eteaep.gov.gr/web/%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B5%CF%82>

Παράρτημα 11

Ο κατωτέρω πίνακας καταδεικνύει τις διαφορές ανάμεσα στην Εθνική και στην Ανταποδοτική σύνταξη⁵⁸:

Εθνική Σύνταξη	Ανταποδοτική Σύνταξη
Οι παροχές βασίζονται στην αναδιανομή και είναι ανταποδοτικές	Οι εισφορές είναι προκαθορισμένες και έχουν χαρακτήρα κεφαλαιουχικό
Η χρηματοδότηση προέρχεται από τον κρατικό προϋπολογισμό	Η χρηματοδότηση προέρχεται μόνο από τις εισφορές των εργαζομένων
Εκφράζει το συναίσθημα της κοινωνικής αλληλεγγύης	Εκφράζει την αναλογική απόδοση βάσει της εισφοράς του καθενός στην διάρκεια της ασφαλιστικής ζωής
Στηρίζεται στην αρχή της Διανεμητικής Δικαιοσύνης και στην αρχή της εξασφάλισης ενός ελάχιστου πυρήνα αξιοπρεπούς παροχής	Στηρίζεται στην αρχή της Ανταποδοτικής Δικαιοσύνης
Στοχεύει στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του τυχόν κοινωνικού αποκλεισμού, εγγυώμενη ένα ελάχιστο κατώτατο ποσό σύνταξης	Αποσκοπεί στην αποκατάσταση του πρότερου εισοδήματος, στηριζόμενο στην σχέση εισφορά-παροχή

⁵⁸ <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/23414>

Παράρτημα 12

Συνταξιούχοι επικουρικής συντάξεως των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, κατά κατηγορία συντάξεως :2007-2009 και Έξοδα των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, κατά ειδικές κατηγορίες δαπανών : 2007-2009⁵⁹

	2007	2008	2009
Δαπάνες επικουρικού	4.641.145	5.358.437	5.767.778
Δαπάνες εφάπαξ, πρόνοιας	1.340.850	1.349.334	1.709.123
Έσοδα Επικουρικού	5.257.300	5.219.454	6.335.962
Έσοδα Εφάπαξ, πρόνοιας	1.095.684	907.119	1.010.874

Παράρτημα 13

Συνέντευξη με υπάλληλο επικουρικού στις 8/12/2017

1. Τι αποτελέσματα είχε στην πράξη η ενοποίηση του 2008;
Το κάθε ταμείο που είχε ενταχθεί λειτουργούσε αυτόνομα. Κάποιες μετακινήσεις προσωπικού και δυο τρεις επιλογές προϊσταμένων σε άλλους τομείς.
2. Τι αποτελέσματα πιστεύεται πως είχε η συγχώνευση του 2012 μετά τη δημιουργία του ΕΤΕΑ;

Χιλιάδες υπάλληλοι του Υπουργείου Οικονομικών είχαν υποβάλει ομαδικά αιτήσεις για επιστροφές κρατήσεων λόγω ΔΙΒΕΕΤ από το ΤΕΑΔΥ, γιατί δε θα παίρνανε την αντίστοιχη παροχή. Δεν ήταν να την πάρουν, αλλά μετά την ενοποίηση την εισπράξανε

---

⁵⁹ <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SHE30/>

από τον καινούργιο φορέα. Το δυσκολότερο ήταν ότι απολύθηκαν είκοσι εννέα συνάδελφοι. Δέκα μέρες απεργία, οι περισσότεροι εκείνη τη μέρα έτυχε να χουν άδεια.

Άδεια τα κτίρια του ΕΤΕΑ. Μετά οι απολύσεις, ένας συνάδελφος μετά την απόλυση έπαθε νευρικό κλονισμό, υπέβαλε ένσταση. Το φέρανε πάλι, αλλά η υγεία του είχε καταστραφεί και δε ξανάγινε καλά ώσπου το χάσαμε. Κάποιοι άλλοι ψυχολογικά ήταν χαλιά, όταν γύρισαν ήταν αγνώριστοι, δύστροποι. Αυτή τη φορά, ο πρόεδρος του Συλλόγου μας είναι από τους πρώην απολυμένους που επανήλθαν. Γίνανε μετακομίσεις εξαιτίας των ενοποιήσεων; Περιγράψτε την κατάσταση

Οι συγχωνεύσεις, όπως και οι περικοπές δαπανών αποπροσανατολίζουν από τα αληθινά προβλήματα, όπως η εισφοροδιαφυγή και η ανάγκη για μείωση της γραφειοκρατίας. Οι ενοποιήσεις συνεπάγονται ανάλωση ενέργειας, αλλαγές χώρου, ανακαινίσεις και πολλές φορές ατελείωτες μετακομίσεις με όλα τα επακόλουθα τους. Ο τομέας ΤΑΔΚΥ από το 2008 μετακόμισε από Αγίου Κωνσταντίνου στη Λ. Αλεξάνδρας στον τομέα ΤΕΑΠΟΚΑ, κατόπιν στη Φιλελλήνων και πρόσφατα στη Σταδίου. Ενώ, το ΤΕΑΧ στην αρχή στη Μάρνης για να καταλήξει στην Ευαγγελιστρίας κ.α. Ξοδεύονται εργατοώρες υπαλλήλων και χρήμα. Ειδικότερα, μετά τη συγχώνευση επικουρικών στο ΕΤΕΑ, πραγματοποιήθηκε ξαφνικά μετακόμιση των τομέων ΤΕΑΔΥ, ΤΑΔΚΥ και ΤΕΑΠΟΚΑ. Τότε ο πρώτος στεγαζόταν στην Όθωνος και οι άλλοι δύο στο κτίριο της Λεωφόρου Αλεξάνδρας. Επειδή στο Σύνταγμα οι μετακομίσεις δεν επιτρέπονται καθημερινές μέρα, υπάλληλοι οργανισμών επικουρικής ασφάλισης αναλώθηκαν στο να περιμένουν νύχτες ή ολόκληρα Σαββατοκύριακα πότε θα έρθει η σειρά του δικού τους γραφείου για μετακίνηση. Δηλαδή, επρόκειτο για μια ανάλωση σε αμπαλάρισμα και αναμονή. Υπάρχει απασχόληση σε κάτι σχετικά άχρηστο, χάνονται ώρες εργασίας και αποσπάται η προσοχή από αληθινά ζητήματα. Το κτίριο της Φιλελλήνων στοίχισε πάνω από ένα εκατομμύριο ευρώ μόνο για ανακαίνιση την εποχή που συνέβαιναν περικοπές επικουρικών συντάξεων. Αλλά ο ανελκυστήρας δε λειτουργούσε αρκετά, αφού άνθρωποι τύχαινε να εγκλωβίζονται τον πρώτο καιρό μέσα. Τότε, η όλη έννοια ήταν οι ολόιδιες καρέκλες, γραφεία, ντουλάπες, υπήρχε φοβερό μέλημα για την εικόνα του κτιρίου. Έξοδα για εγκαίνια ακολούθησαν. Μετά από μήνες η εταιρεία catering

ζητούσε ακόμα την αμοιβή της. Εκείνη τη μέρα των εγκαινίων, έτυχε να διαδηλώνουν υπάλληλοι δήμων για τις μειωμένες αποδοχές τους. Μόλις το ανακάλυψαν πήγαν έξω από το κτίριο του ΕΤΕΑ στη Φιλελλήνων, φώναζαν και οι επίσημοι εγκλωβίστηκαν για κάμποση ώρα.

3. Πως επηρεάζει η συγχώνευση του Ιανουαρίου του 2017;

Λίγο μετά την πιο πρόσφατη συγχώνευση άλλαξε το διοικητικό συμβούλιο του ΣΥΑΤ. Στις εκλογές του Ιουνίου του 2017 κέρδισε τις εκλογές η παράταξη που πρόσκειται στο ΠΑΜΕ για πρώτη φορά. Ακόμα, οι συγχωνεύσεις, όπως και οι περικοπές δαπανών αποπροσανατολίζουν από τα αληθινά προβλήματα, όπως η εισφοροδιαφυγή και η ανάγκη για μείωση της γραφειοκρατίας. Οι ενοποιήσεις συνεπάγονται ανάλωση ενέργειας, αλλαγές χώρου, ανακαινίσεις και πολλές φορές ατελείωτες μετακομίσεις με όλα τα επακόλουθα τους.

